

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sindbydelseskrift

til

Afgangsexamen og Hovedexamen

i

Odense Cathedralskole

i Aaret 1857.

Indhold.

1. Beskrivelse over Haandskrifterne i Karen Beages Bibliotek. Af Adjunct P. G. S. Bogesfang.
2. Skolefærdigheder.

Odense.

Fortegnelse

over

Saandskrifterne i Karen Brabes Bibliothek

i Odense.

Af

H. Chr. Vogelsang,

Adjunct.

I den Tid, jeg har ført Tilsyn med Odense Frøkenklosters Bibliothek, er jeg oftere bleven opfordret til at besørge et Katalog udgivet over dets hele Bogsamling, da det eneste trykte (Bind 3 fra Aar 1725) deels er meget ufuldstændigt, deels anfører ikke saa Bøger, som siden den Tid ere forsvundne. Denne Opfordring har jeg desværre ikke seet mig istand til at efterkomme; den Tid, jeg kan offre Bibliotheket, er knapt asmaalt, og dertil kommer endnu, at Bibliotheket savner Midler til at afholde Trykningsomkostningerne. Da jeg imidlertid allerede i flere Aar har havt liggende en Fortegnelse over Haandskrifterne, fra først af kun bestemt til at give mig selv en orienterende Oversigt over sammes Indhold; har jeg besluttet mig til at benytte den mig velvilligt indrømmede Plads i dette Aars Skoleprogram til at meddele samme. Nærværende lille Arbeide gjør altsaa ikke Fordring paa at gjælde for Andet og Mere end for en saa vidt muligt fuldstændig Indholdsfortegnelse af bemeldte Haandskrifter; kun hist og her har jeg, hvor jeg kunde overkomme det, indstrøet en historisk eller literair-historisk Bemærkning eller henviist til saadanne Steder, der give nærmere Oplysning om de paagjældende Skrifter.

For dem, der kunne ønske at gjøre sig bekendt med dette gamle Bibliotheks Tilblivelse og senere Skjæbne, har

jeg tilføiet en kort historisk Oversigt, der naturligt knytter sig til de to Navne: Anna Gjõe og Karen Brahe¹⁾.

I.

Naar vi skulle omtale Klosterbibliothekets tidligste Oprindelse, er det nødvendigt at gaae tilbage til Anna Gjõe, thi hende skyldes dets Grundlæggelse. Men forat paavise, hvorledes denne oprindelige Samling er kommen til sit nuværende Sted, og i hvilket Forhold den staaer til Karen Brahes Bibliothek, vil det være hensigtsmæssigt at anføre, hvad vi have kunnet samle af de sparsomme Op-
tegnelser til denne mærkelige Qvindes Historie. — Hun er født Aar 1609 paa Thurebygaard. Allerede i sit tredie Aar mistede hun sin Fader, Herr Henrik Gjõe til Thurebygaard, Søn af Eskild Gjõe og Fru Sybille Gyldenstjerne, og da hendes Moder Birgitte Brahe, Datter af den berømte Tycho Brahes Broder, Rigsraad Axel Brahe til Elved i hans Ægtefælskab med Mette Gjõe, otte Aar efter fulgte sin Ægtefælle i Døden (1619); stod altsaa den tiaarige Anna Gjõe forældreløs. — Fra nu af finde vi hende gennem en lang Narrække tilhuse hos sine Slægtninge; men kan man troe hendes Biographer, har hun været meget afholdt og søgt iblandt dem. Først har hun været i otte til ni Aar hos sin Moster Sophie Brahe, gift med Holger Rosenkrantz til Rosenholm, dernæst hos sin Broder Falck Gjõe til Hvidkilde, Hovmester for Academiet i Sorø, den af Brødrene, som hun elskede høiest. I hans og hans Gustru Karen Willees Omgivelser har

---

¹⁾ Af Kilder har jeg benyttet deels Ludvig Stouds og Bircherods Liigprædikener, deels Hoffmans Biographier, sammenholdte med Schœnau, Pentoppidan o. Fl.

hun henlevet næsten to og tredive Aar; men hvad der i denne lange Tid, der rækker langt ud over hendes Ungdomsaar, er foregaaet i hendes ydre og indre Liv, derom meddeles os Intet, og dog er det vel netop denne Tid, der har udviklet og modnet hos hende denne Interesse for Fædrelandets Litteratur, der giver hende en fremragende Plads blandt Samtidens ikke faa lærde Qvinder; det er naturligt, at den daglige Dmgang med den begavede og vel belæste Svigerinde har virket meget hertil. — Fra dette Afsnit af hendes Liv have vi et interessant Billede af hende, der endnu gjemmes i Klosterbibliotheket; det er et Knæstykke, der giver os Figuren i naturlig Størrelse. Dragten er sort ligetil den sorte Hue, hun bærer paa Hovedet; den noget stive, til Benstre hældede Stilling synes at tyde paa en Skjævhed i Figuren. I Ansigtet er der et Udtryk af Tænksomhed, Fasthed og Alvor og dog tillige af en indtagende Hjertensgodhed. Men Tungen, som seer dette Billede, aner, at det er malet, da hun endnu ikke havde fyldt sit 38te Aar; saa ganske har dette Ansigt tabt alle Spoer af Ungdommelighed, og saa tydeligt synes det at vidne om, at Anna Gjøe allerede dengang havde sagt sit Farvel til al Ungdommens Lyf.

Svenskekrigen havde bragt Forstyrrelse i hendes og Svigerindens huuslige Liv (Broderen Falk Gjøe var allerede død 1653). I Krigens to sidste Aar havde de opholdt sig hos Karen Wille's Svigersøn Preben Brahe paa Næsbyholm; men nu besluttede Anna Gjøe sig til at holde sin egen Huusholdning, og da hun nu engang var kommen til Sjælland, valgte hun Næstved til sit Opholdsted. Der har hun levet i noget over 13 Aar, indtil hun endelig som tre og tredsindstyveaarig gammel Pige er flyttet til Odense, indstændigt opfordret dertil af sin Bro-

derdatter Susanne Gjøe, der var gift med ovennævnte Preben Brahe til Engelskholm og Hvedholm. Her flyttede hun ind i Preben Brahes Gaard (det nuværende Frøkenkloster) og beboede den til sin Død. Opholdet i Odense og det nærmere Forhold, hvori hun nu traadte til Familien paa Hvedholm, har uden Tvivl haft en afgjørende Indflydelse paa Bibliothekets Skjæbne. I Odense traadte hun i Forbindelse med Jacob Jensen Bircherod, Lector i Theologi og Professor ved Gymnasiet, hvem hun kaldte en Ven af hende selv og hendes Bøger, og det tør vel formodes, at hans Interesse for Bogsamlingen har understøttet hendes. Fra hans Haand have vi ogsaa en haandskreven Fortegnelse over hendes Bøger, der var bestemt til Trykken, men paa Grund af hendes imidlertid indtrufne Død blev henlagt for lang Tid og først af Sønnensønne Mag. Hans Bircherod blev oversendt til Karen Brahe og senere benyttet af Mag. Lind ved Udgivelsen af hans Katalog¹⁾. Paa Hvedholm lærte hun den unge Karen Brahe at kjende, og der maa vel have været Noget i denne unge Piges Bæsen — et religiøst Alvor og en varm Interesse for boglig Syssel — der har draget den Gammles Sind til hendes som til et beslægtet. Saa meget synes vist, at det er den saaledes fremkomne Forbindelse mellem disse to i Alder hinanden saa forskellige Qvinder, hvilken Odense Kloster har at takke for den rige og sjældne Bogsamling, det endnu eier. I en Skrivelse, der er tre Uger ældre end hendes Dødsdag, skriver Anna Gjøe til Bircherod, at hun, forat forhindre sin Bogsamlings Adspjaltelse, har taget den Bestemmelse, at testamentere den

---

¹⁾ cfr. Fortalen til Linds Katalog og Manuscript No. 362.

heel og holden til sin Broderdatters Datter, „der ikke skal mindre elske, agte og føre sig nytte af dem, end jeg haver gjort, efter den Begierlighed, hun haver efter Gud og hans Ord 1)“. Her paa Gvedholm endte hun under et Besøg sit Liv, efterat have fyldt sit een og halvfjerdsindstyvende Aar, 1680.

Hvad nu den af Anna Gjøe efterladte Bogsamling angaaer, der bestandigt kaldes hendes „danske Bibliothek“, da lader dens Omfang sig neppe tilfulde oplyse; thi selv om de haandskrevne Kataloger over den, som Bibliotheket endnu opbevarer, tør gjøre Fordring paa nogenlunde Fuldstændighed, er deres Beskaffenhed dog en saadan, at selv en omhyggeligere Undersøgelse af dem neppe vil føre til et tilfredsstillende Resultat. Det ene, Bircherods, er vrientsynligt et Udkaft, der uden Tvivl skulde have undergaaet en ny Bearbejdelse før den overgaves til Pressen; den opstiller Forfatterne i alfabetaisk Orden med tilhørende historiske Notitser og anthyder kun løst hen deres Værker; det andet 2), der er affattet paa Anna Gjøes Tid, er saa maculeret ved Antegnelser af senere tilkomne Værker, at det paa mange Steder er saare vanskeligt at udfinde, hvad der hører den oprindelige, unævnte Skrivers Haand til. Saavidt det kan skønnes, har han antegnet omtrent 900 Bøger (alle danske paa nogle faa svenske Liigprædikener nær) deriblandt omtrent 60 haandskrevne. Alle disse sidstnævnte saavel som det overveiende Antal af de trykte ere af videnskabeligt theologisk eller opbyggeligt Indhold; neppe 100 høre under andre Rubriker. Forholdsviis betydeligt er Samlingen af Liigprædikener; deres Antal beløber sig til 388.

1) *cf.* Prof. Bircherods *Retale* over Anna Gjøe i Linds Katalog.

2) *cf.* *Mscr.* No. 362 og 363.

Det maa imidlertid høilig betvivles, at denne Bogfortegnelse er endog kun nogenlunde fuldstændig. Thi om vi end ikke ville tage det altfor nøie med Jacob Bircherods Ord i en Mindetale, naar han siger om Anna Gjøs, at hun „har samlet sig et Bibliothek af danske Bøger saa fuldstændigt, som ei af nogen Anden skeet er“; saa synes en saa stærk Yttring dog at tyde paa en større Samling end den ovenfor nævnte; ligeledes, naar Mag. Lind i sin Fortale taler om at Karen Brahe „mesten deel“ har arvet sig Bogsamling efter Anna Gjøs. Betragte vi fremdeles den ringe Samling af haandskrevne Bøger, som her findes opført, da synes vi at maatte komme til det samme Resultat. En stor Deel af Haandskrifterne ere naturligviis skrevne og forærede hende af boglærde Slægtninge, iblandt Andre finde vi f. Ex. begge hendes lærde Svigerinder Birgitte Tott og Karen Wille, men kun fire Haandskrifter fra hver af dem; men naar det nu viser sig, at begge disse Damer, hvis Død falder temmelig lang Tid før Anna Gjøs, have efterladt sig hver syv Haandskrifter i Karen Brahes Bibliothek, ligger det nær at slutte allerede fra disse to Exempler til Katalogets Ufuldstændighed; thi Intet er dog rimeligere end at disse to nære Slægtninge, af hvilke den ene endog havde haft hende tilhuse i en lang Arrække, have tjænket deres Arbejder til hendes Bogsamling. Og endelig forekommer selve Anna Gjøs Navn slet ikke i denne Fortegnelse, medens vi dog i Karen Brahes Samling finde det et Par Gange (No. 46 og 55). —

II.

Det var altsaa dette „danske Bibliothek“ i dets Heelhed, hvorledes nu end Omfanget har været, der gif i Arv til den tre og thveaarige Karen Brahe, Datteren af

Preben Brahe og Susanne Gjøe. Karen Brahe er født d. 1 December 1657 paa Næsbyholm i Sjælland, hvor hendes Forældre paa den Tid opholdt sig paa Grund af Krigsurolighederne; hendes Fødsel maa vel altsaa være foregaaet omtrent samtidigt med Anna Gjøes og Karen Billes Ankomst til Gaarden. Hun er opvokset iblandt syv Søskende, af hvilke hun var den tredie ældste, i sine Forældres Huus; hendes Fader, Rigsraad Sorgen Brahes Søn, skal have været en vel oplært Herremand, der i sin Ungdom havde reist i Tydskland, Frankrig og Italien, og hendes Moder, Susanne Gjøe, havde efter sin vel studeerte Moder Karen Bille arvet en betydelig boglig Interesse, der ogsaa giver sig tilkjende i nogle af hende efterladte haandskrevne Bærker¹⁾. I disse Omgivelser har vel altsaa Karen Brahe allerede fra sin Opvæxt faaet Smag paa boglig Syssel; ogsaa skal hun allerede paa den Tid have begyndt at samle paa Bøger, og det er saaledes forklarligt, hvorfor den gamle „Moster“ (o: Moders Fæster) Anna Gjøe, da hun efter 1673 kom i nærmere Forbindelse med Familien paa Hvedholm, udsaae netop hende blandt de mange Søskende til at arve sin Samling. Faa Aar efter „Mosterens“ Død mistede Karen Brahe ogsaa sin Moder (1683); men hun forblev hos sin Fader og bestyrede hans Huus lige til Aar 1708, da ogsaa han døde. Da flyttede hun sammen med sin Søster Birgitte Brahe paa Østrupgaard (i Faaborgegnen) og henlevede sin øvrige Levetid paa denne Gaard, der allerede siden 1685 var bleven overdraget disse to Søstre. Men ogsaa den saakaldte Bispegaard i Odense, Biskop Jens Andersens gamle Byg-

---

¹⁾ Mscr. No. 46, 103, 354.

ning, der siden hendes Farfader Tjorgen Brahe havde hørt Familien til, var bleven hende overdraget i Forening med de to Søstre Anna og Birgitte; og da Anna, som havde beboet den, døde 1715, maa Karen Brahe have tilkjøbt sig den fulde Eiendomsret til den af den anden Søster; thi allerede det følgende Aar skjenker hun ved Fundatsen af 8 Novbr. 1716 denne Gaard med tilliggende Boder og Haber til det af hende stiftede adelige Trokenkloster¹⁾. Med hvilken Kjærlighed Karen Brahe har omfattet denne Stiftelse, derom vidner foruden den her nævnedes betydelige Eiendoms-gave vistnok ikke mindre den Bestemmelse i Fundatsen (§ 33), hvorved hun skjenker til Klostret sit „danske og tydske Bibliothek“, denne Samling, der var voxet op under hendes Dine og havde været en stadig Gjenstand for hendes Omhu. Forend vi imidlertid gaae over til at omtale, hvad denne Bogsamling var bleven til under Karen Brahens Hænder, og hvilke yderligere Bestemmelser hun fastsatte med Hensyn til den, maae vi endnu et Dieblif dvæle ved hendes Liv. Det er, som det synes, gaaet stille hen, og det er kun magre Træk vi hente fra hendes Biograph: at hun foruden den omtalte betydelige Stiftelse endnu har grundet en Skole ved Svanninge Kirke, ligeledes et Hospital²⁾ sammesteds og legeret Capitaler til begge disse Stiftelser, samt at hun endelig er død paa Østrupgaard den 27 Septbr. 1736 i sit ni og halvfjerdsfindstyvende Aar.

Men at dette stille Liv paa Østrupgaard alligevel har været et Liv med Indhold og, vi kunne føie til, et Liv, der i sin Kredts bragte megen Velsignelse, deraf have vi

1) Hofm. Fund. I P. 329.

2) Hofm. Fund. VI P. 195 og P. 200.

endnu mangt et Spor, uden at vi just behøve at tye til hine Beviser paa hendes offentlige Vældædighed. I Bibliothekets Gjemmer opbevares endnu en bethdelig Brevsamling, næsten alle private Breve, som hun i en Række af Aar (dog navnlig i de sidste af sin Levetid) har modtaget og henlagt. Disse Breve give os nu og da et Indblik i hendes private Virksomhed og lære os at kjende en Deel eller vel snarere de fleste af de Personer, hun pleiede Forbindelse med. Snart er det Breve fra Supplikanter, som aflægge Tak for modtagne Understøttelser; snart Breve fra ældre eller yngre Slægtninge, der meddele Nyheder fra Familien eller det offentlige Liv, eller betænke hende med Nytaars- eller Fødselsdagsvers; snart Breve fra Videnskabsmænd, der udbede sig Oplysninger eller Skrifter tillaaens eller sende hende Bøger og Manuscripter til Gave (Gram, Alb. Thura, Biskop Tjestrup, Mag. Bloch o. A.), eller fra Saadanne, som hun har givet i Commission at kjøbe Bøger; atter en bethdelig Samling af Breve fra Præster, med hvilke hun har staaet i stadig Correspondence, ikke sjældent om theologiske Materier, en Kreds af Mænd, hvis Navne vi tildeels møde i Haandskriftsamlingen, saasom: Alexander Jacobsen i Rorup, Thorning i Jordløse, Pontoppidan i Horne og Hofstrup i Odense. I denne sidste, som endnu paa denne Tid var Hører ved Skolen i Odense, har hun en stadig Correspondent; han er utrættelig i at meddele hende allehaande Bynyt, Efterretninger om Hoffet eller om Krigsfuepladsen (den polske Successionskrig). — Men at fremdeles Karen Brahe ikke har samlet paa Bøger blot for at have dem til Skue i sine Bogskabe, derom kunne mangfoldige af disse gamle Bøger selv aflægge et Vidnesbyrd; de bære hist og her mangt et Mærke fra hendes let fjendelige, noget rystende Haand,

der vidne om, at hun har offret dem en meer end flygtig Opmærksomhed. Til mangt et Haandskrift har hun givet en udforlig Indholdsfortegnelse og skrevet Notitser om Forfatternes Opholdssted eller Dødsaar; endelig har hun selv efterladt sig Haandskrifter i sit Bibliothek (No. 135, 247, 279). Et af disse, hvori hun har antegnet, „hvad hun merker og giemmer af de Prædichener, som bliffue holden her paa Gaarden [o: Østrupgaard] eller andre Steder“, kan ved Siden af mange andre Træk i hendes Liv endnu minde os om det religiøse Alvor, som har afpræget sig paa saa mangfoldige Maader i hendes hele Færd og i næsten enhver nedskreven Uttring, vi have fra hendes Haand.

Fæste vi nu atter Opmærksomheden paa den Bogsamling, hun har efterladt, forat undersøge, hvad den, hun arvede, er bleven til under hendes Varetægt; da maae vi allerede ifølge det, vi ovenfor bemærkede om Størrelsen af denne Arv efter Anna Gjøe, ansee det for saare vanskeligt eller rettere, for umuligt at bestemme Udvidelsens Omfang endog kun nogenlunde nøiagtigt. Hendes Biographer have her kun ganske almindelige Notitser, saasom: at hun lige til sin Dødsdag mærkelig har forøget og forbedret Bibliotheket (Hofman), og de ovenfor omtalte Breve fra hendes Bogcommissionærer (som saadan har hun især benyttet Mag. Lind (give kun ganske enkelte og spredte Bink til Belhøning af denne hendes Virksomhed. Vanskeligheden forøges naturligviis derved, at vi end ikke med fuldkommen Nøiagtighed kunne paavise, hvad Bibliotheket har eiet ved hendes Død; thi medens de efterladte Kataloger (af hvilke et haandskrevet over den tydske Litteratur synes at udmærke sig ved størst Fuldstændighed) vel give os Visshed om, at ikke saa faa af Bibliothekets Bøger ere

forkomne ved senere Tidens uordentlige Tilsyn, er det paa den anden Side vist, at de heller ikke give os en fuldstændig Fortegnelse over hvad der til den Tid har været tilstede. Hvad Mag. Lind's Katalog over de danske Bøger angaaer, blev denne Ufuldstændighed, som han i sit Forord ogsaa tildeels vedgaaer, allerede bemærket af hans Samtidige (Schönau. lærde Fruent. V. 176); men hvor stor den er navnlig med Hensyn til de haandskrevne Sager, fremgaaer bedst deraf, at han neppe kjender en Trediedeel af de Haandskrifter, der endnu ere tilstede, og iblandt de forbigaaede ere netop saadanne, som vi maae henføre til de interessanteste, f. Ex. de forskjellige Visehaandskrifter, Elisabeth Brylkes store Slegtebog, Hans Tausens to Skrifter. Vi maae altsaa vistnok gjøre Afkald paa at komme til noget sikkert Resultat med Hensyn til dette Spørgsmaal; men desuagtet maa dog Bibliothekets nuværende Status kunne sige os, at Karen Brahes Betydning for det har været saa stor, at hun med Rette kan nævnes ved Siden af Anna Gjøe som dets Grundlægger. Thi naar vi for det Første et Dieblif ville see bort fra den danske Afdeling (og kun om denne er der jo Tale i Anna Gjøes Bibliothek), saa møde vi en Samling af tydske Bøger, der i Forhold til Bibliothekets Omfang og til andre lignende private Samlinger paa den Tid, vistnok maa kaldes betydelig; deres Antal er nemlig omtrent halvsyvende hundrede, iblandt hvilke ikke faa kostbare Pragtværker; men da der ikke er Tale om tydske Bøgers Tilstedeværelse i Anna Gjøes Bibliothek, maa denne Samling med al Rimelighed saa godt som udelukkende henføres til Karen Brahe. Den langt overveiende Part er naturligviis af theologisk Indhold (mangfoldige henhørende til den polemiske Litteratur, bl. A. Stridskrifter mod Pietis-

men, en stor Deel ogsaa Andagtsbøger); dog har ogsaa Historien faaet en ret rundelig Anpart, ligesom endelig heller ikke den æsthetiske Litteratur har saa faa Repræsentanter. — Men ogsaa den danske Afdelings Forsøgelse maa være meget betydelig; thi det er kjendeligt, at Karen Brahe, i det Mindste i visse Retninger, har fulgt med sin Tids Litteratur, navnlig hvad Theologi og tildeels hvad Historie angaaer. Det fortjener maaskee her at bemærkes som Noget, der neppe er tilfældigt, at man forgjæves søger efter *Holbergs* kjemtsomme Skrifter; kun en „*Vedder Paars*“ (Udg. fra 1720) har jeg fundet, men dens Tilstedeværelse i Bibliotheket skriver sig maaskee ikke engang fra hendes Tid. Men tager man nu Hensyn til, at der af danske Skrifter (de haandskrevne medtagne) for Tiden findes omtrent 2000 i Bibliotheket, vil neppe Noget tvivle paa, at vi ogsaa her have en Samling, der langt overstiger *Anna Gjøes*, om vi end, som bemærket, have Grund til at ansee denne for større, end hvad den blev ansat til i det ovennævnte Katalog. At dette ogsaa gjælder specielt hvad *Haandskriftsamlingen* angaaer — for endnu blot med et Par Ord at omtale denne — fremgaaer allerede deraf, at en meget stor Part skriver sig fra en Tid, der er yngre end *Anna Gjøes* Dødsaar; deraf, at vi have temmelig voluminøse Gaver fra flere af hendes nærmeste Slægtninge (*Svigerinden Fru Anna Helvig Tott* har alene præsteret 41 for det Meste tykke Qvartbind); og endelig deraf, at ogsaa adskillige ældre *Haandskrifter* (t. Ex. de to af *Hans Tausen* No. 57 og 58) have *Paaskrifter*, der tyde paa, at hun selv har anskaffet sig dem.

Vi have ovenfor omtalt, at *Karen Brahe* skjenkede sit Bibliothek til det af hende Aar 1716 stiftede *Frobenkloster*, hvorved altsaa Bibliotheket i sin udvidede Skikkelse er

vendt tilbage til det samme Sted, hvor Anna Gjøes mindre Samling havde staaet under den sidste Tid af hendes Liv. Vi ville her endnu omtale hendes Bestemmelser om dets Vedligeholdelse og Bestyrelse. Herom hedder det saaledes i Fundatsens § 33: „Skenkes og gives til Odense Somfrue-Kloster mit Danske og Tydske Bibliothek, alt efter forfattet Catalogo, som altid skal blive bestaaende paa det ordinerende Sted; saa har jeg ogsaa til de Danske Bøgers Vedligeholdelse, og at kjøbe til Forbedring, hvad efterhaanden oplegges, givet en Capital af 200 Rdl. at udsætte paa Rente a 5 pr. c., hvortil af Renten skal anvendes 8 Rdl., de 2 Rdl. skal en fattig Person i Odense Skole, hvem jeg eller den, efter mig Klosteret forestaaer, skal nævne, aarlig nyde forat holde Bøgerne reentlig og i agt og indføres i Catalogo, hvad efterhaanden tilkøbes...”

Den første Bestemmelse om Bibliothekets Forbliven paa det af hende anordnede Sted er ufravigeligt bleven overholdt; Bøgerne staae der endnu i den samme rummelige Sal, i den vestre Ende af Klosters nederste Etage, i de gamle Bogskabe og i de øvrige antike Omgivelser af Møbler og Billeder, vel omtrent saaledes, som hun har efterladt det. Hvad derimod den anden Bestemmelse angaaer, om de 200 Rdl. til Bibliothekets Vedligeholdelse og Udvidelse, har senere Tiders Tryk, der bragte Klosters Pengeanliggender i Forvirring, bragt denne lille Capital til at forsvinde. Smidlertid har Bibliotheket dog ikke været hjælpeløst: det har jevnlig modtaget Pengetilskud til Bogkjøb af Klosterets nuværende Patron, Grev Wille Brahe til Gvedholm, der har udstrakt sin bekjendte varme Interesse for Klosteret ogsaa til dets Bogsamling, og endelig i Aaret 1845 har skjenket en Sum af 200 Rdl. til dets Completering med gamle danske Værker, hvilken Sum

imidlertid ifølge Cancelliets Resolution kun maatte anvendes saaledes, som Stifterinden havde bestemt i Fundatsens § 33, saafremt den nævnte Gave skulde ansees for en Berigtigelse af den Gjæld, hvori Klostret var kommen til Bibliotheket ved at have forbrugt den af Stifterinden legerede Capital. Ved Hjælp af disse Tilskud har altsaa Bibliotheket i de senere Aar været istand til at forskaffe sig ikke faa Supplementer til Samlingen af de gamle danske Bærker, idet man ved disse Bogkjøb har fulgt den Grundsatning, at ansee Samlingen som afsluttet med Stifterindens Dødsaar og kun anskaffe saadanne Bøger, der ere af et ældre Datum end denne. For Dieblirket bestaaer Bibliotheket af omtrent 2700 Bind (Haandskrifterne iberegne).

Før jeg slutter denne Oversigt over Bibliothekets Historie, er det Pligt endnu at antyde med et Par Ord den Mand's Fortjeneste, ved hvem Karen Brahes Bogsamling i vore Dage er bleven frelst fra den Forstyrrelse, hvori tidligere Tidens Uorden havde bragt den. Det var Dr. theol. Kalkar (dengang i Odense Skoles Tjeneste), der paa Opfordring af Klosterpatronen paatog sig det misfommelige Arbejde at bringe Orden i det Chaos, hvori Samlingen dengang befandt sig, og optegne samtlige trykte og haandskrevne Bærker i et Katalog, som opbevares i Bibliotheket.¹⁾ —

---

¹⁾ Kalkar, Efterretninger om Odense Byes Bibliotheker, 1836.

I. Theologiske Skrifter.

1. Concordanter, Oversættelser og Forklaringer af Bibelftykker.

---

1. Granarium, Bibelske Hvedehøst efter det Nye Testament, hvor de ædele Hvedear 3: alle de vigtige Ord udi det Nye Testamentis Bøger, som udi sine Lader huer udi sine Titler og Hoved, ordentlig alphabetice samlis og indskedis; paa voris Danske Sprock . . . sammenkræffuit aff Anders Matthiesøn Hjöring, Hospitalens Præst udi Kjøbenhaffn. — 571 Foliøsider. Intet Aarstal, men Forfatterens Dødsaar er 1679. Foran i Bogen findes en Notits af F. Rostgaard, ifølge hvilken han har kjøbt den af Autors Son, Peder Andersøn Hjöring, i Aaret 1707.

2. Dansk Concordantz over Esaiæ Prophetens Bog. Effter Svaningii bibelske Version in quarto, førte til Tituler alphabetice. Forfærdiget af Peder Andersøn Hjöring. — 517 Foliøsider. Intet Aarstal.

3. Dansk Concordantz over de 12 Smaa Propheter. Effter Svaningii bibelske Version in quarto, førte til Tituler alphabetice. Forfærdiget af Peder Andersøn Hjöring. — Foliant af Storrelse som foregaaende. Intet Aarstal.

4. Dansk Concordantz over Jobs Bog. Effter Svaningii bibelske Version in quarto, førte til Tituler alphabetice. Forfærdiget af Peder Andersøn Hjöring. 254 Foliøsider. Uden Aarstal.

5. Kong Davids 150 Psalmer. Af Svaningii bibelske Version in quarto 1647, førte til Tituler alphabetice af Peder Andersøn H. — 234 Foliøsider. Uden Aarstal.

6. Danſk Concordanz over Salomons Ordſpraag, ſamlet af Peder Anderson Hjoring paa Friderich Roſtgaards Bekoſtning, Septembri 1708. — 214 Folioſider. Et alphabetiſk Ordregister er tilføiet.

7. Salomons Prædiceres Bog. Eſfter Svaningii bibeliſke Verſion in quarto, førte til Tituler alphabetice af Peder Anderson Hjoring. — 101 Folioſider. Intet Aarſtal.

8. Salomons Høiefangs Ord. Eſfter Svaningii bibeliſke Verſion in quarto, førte til Tituler alphabetice af Peder Anderson Hjoring. — 62 Folioſider. Uden Aarſtal.

9. Et kort Bibeliſke Begriſ over det Gamle og Nye Teſtamentis Boger, ſaaledis indrettet, at Mand kand forſtaae Capitlernis Sammenhæng, Bogernis Autores, Skilsmiſſe og Deling. Samlet af Dr. Peder Palladii, fordum theologi her paa det kongel. Univerſitet . . . hans latinſke Skriſt, og overſat af Peder Anderson Hjoring. — 128 Qvartſider. Intet Aarſtal.

10. Rythmologia Sacra Novi Teſtamenti compendiosa. Eller Summarier offuer det Nye Teſtamente, riimvis udi tvende par Verſſ offuer huert Capitel offverſkrevet til det ſnarere opſøgelse i Originalen (om behof gjøris), at Mand paa det Næſte, ſaa viit muligt var i ſaa faarte Riim, kand erfare og forſtaae huer Capitels indhold. Aarſteligen ſammenſkrevet af Thomas Anderson Settes-Marc. — Fortalen, hvori han dedicerer Bogen til Juſt Høg, Danmarks Riges Raad og Hofmeſter paa det adelige Academi i Sorø, er underſkrevet: Alborg d. 29 Septbr. 1639. 8vo.

11. Davids Pſaltere. Eſfter den Frandzoſke Melodi af den tydſche Lobwaſſers og den Gaallanſche P.

Datheni paa Danske udsat aff Niels Michelsen Anders Sionnesen. 1604. — Foran Texten findes de tilhørende Noder. 4to.

12. En anden Oversættelse af Davids Psalter med de samme Melodier som i forrige. Foran i Bogen har Karen Brahe noteret: Ambrosius Lobvassers Davids Psalter af Tyschen ofversat, uvisst ved hvem. 4to.

13. En tredie Oversættelse med samme Melodier under følgende Titel: Denn Frantzøiske Melodie, kalden liden Lauazer, som er udsatt aff latinske Sprog og paa Danske udi Sangvis, huer med sin Stemme og noder effter forbemeldte Lauazer, som hæderlige og vellærde Mand, Herr Christen Bierig, Gudz ords Tjenner til Nydsker Kirke paa Borringholm, gjorde, som nu ved Doden hensoffuit er udi Herren. Skreffuit her sammesteds paa Borringholm af Madz Jensen, forðum underskriffuer paa Hammershuus, oc er nu sognedegen udi Pedersker Sogn. 1614. 4to.

14. Kong Salomons Hohesang, som er en aandelig Brudfang imellem den himmelske Brudgom, som er Jesus Christus, Guds Søn, oc Bruden, den hellige Christelige Kirke. Vdi tre oc siurretiove aandelige Brudeviser befattet, oc under de toner, som findis i den danske Psalmebog, udsatt aff Sohanne Sylvio, Gatterleb. — Forfatteren dedicerer Bogen til flere af Suelernes Familie, deriblandt Rigstraad Jens Suel, Statholder i Norge. 112 Foliosider. Intet Aarstal.

15. En liden Forklaring offver Sancti Hansis Aabenbarelse, skreffuen den ælendige Christen Kirke til Trost oc Husvælelse, udi huilken vor tids Leilighed och Wilkaar afmaales som itt Billede. — Forfatteren, som ikke navngiver sig, henvender sig i Fortalen til Fru Anc

Romov og daterer den fra Hammershuus d. 18 Aug. 1595. Han erklærer sit Skrift for en Oversættelse af „en liden smuct latinsk tractat“, han for fort siden har fundet. Paa Titelbladet findes med hans Haandskrift Mærket S K og Årstallet 1596. 4to.

16. Psalmen Auslegung von 56 bis auff 97 Psalm. — Uden Angivelse af Forfatter eller Tid, kun Mærket P S R findes paa Titelbladet. 341 Qvartblade.

17. Et Haandskrift, hvori Fortalen til Christian IV Bibel af Åar 1633 samt Luthers Fortale til det Gl. Testament og Summarier til Iste Mose B. findes udskrævne. Uden Titelblad eller nærmere Angivelse. 72 Qvartsider.

18. Adskillige Bibliske Sprog med deres korte Forklaringer, antegnet og skrevet over det Gamle Testament. Bogen synes ifølge de antegnede Datumsoptegnelser at være skreven i Løbet af et Par Åar, et Blad om Dagen; men hverken Tid eller Forfatter angives. 8vo.

19. Examen Ecclesiastici Jesu Syracidæ, det er Jesu Syrach's Aandelige Huustucts Bog, fuld af herlige lærdomme och Sententier. Skrevet af den, som altid och Nu Paafalder Sin Saliggjører. Begynt mense Majo 1686. Nunquam Pacatur Sincera Sedulitas [o: Niels Veders Søn Søllinge]. — 167 Octavsider.

20. Magdalene Sal. Christian Møllers Bibliske Gjættelser. — Uden Årstal. 8vo.

21. Bibelske Spørgsmaal, som ordne efter Bibelens Bøger var sammendragen og i det Tyske Spraaug udgaaen, men nu af Tysken paa Danske oversatt og alphabetice anført og skreven (desto lettere at finde hvert Spørgsmaals Indhold til sine locos og Steder henhørende) ved L. Chr. Stub. I Kjøbenhavn 1726. 8vo.

22. Martini Lutheri Fortale paa Psalterne. — Foran

Biskop Ramus's Censur og Tillabelse til Bogens Trykning, Odense 1732. Forfatterens Navn mangler.

---

2. Skrifter af dogmatisk, legendemæssigt og kirkehistorisk Indhold.

---

23. Falck Brahe Arselsons aff Danmark: Om Guds almindelige Forsum, Drag oc tale. Basileæ Anno 1602. — Dediceret Faderen Axel Brahe. 4to.

24. Epitome Credendorum. Eller den Christelige Lærdoms korte Indhold, saa meget een Christen til sin Sallighed hafver fornøden at vide och troe, af Gudz Ord forfattet ved Nicolai Hunnius, den hellige skrifftes Doctor och Superintendent til Lübeck, ved Churfyrsten aff Sachsens Frihed. Wittenberg 1633. — Uden Angivelse af Doversætteren. 453 Dvartsider.

25-26. Dr. Martini Chemnitzii Rigtige och i den Hellige Skriffte velbegrundede bekiendelse om Christi Legems och Blods sande Nærværelse i den Hellige Nadere; Sampt den Aupsurgsche Confessions Tiende Artikels Forklaring om den Hellige Nadere. Nu effter Begjering paany udganget och til Lüneborg tryct och oplagt af Hendrik Stern. Anno 1638. Och igien fordanscht Anno 1662 af Fru Karen Wille, Sl. Falck Gieses til Hvidkilde. 197 Foliosider. — Af samme Doversættelse findes endnu et Exemplar, skrevet med samme Haand.

27. De Troendis Mandelige Skatkammer. Udi hvilket den lærdom om Gudz børns sande Troe, Retfærdighed, Sallighed, Majestæt-Herlighed och Christelige Lefnet . . . først for mere end 50 Aar siden af M. Stephano Prætorio,

fordum Pastor til Salzwedel, stykviis bract for Dagen, och Anno 1622 tillsammansøgt och til trycken forordnit med Herr Johan Arenh . . . fortalle, och nu siden med besynderlig flid sammenbract i rigtig Orden af Mag. Martino Statio, prædikanter til St. Johannis Kirke i Dandzig . . . och nu udsat af Dybsken och paa Danske Anno 1659. — Ifølge en Notits af N. Brahe er Oversættelsen af Fru Karen Wille, Sl. Falck Givæs til Hvidkilde. 509 Foliosider.

28. Det Himmelske Efterskabs Skilsmis, forarsaget formedelst den Romerske Bruds Løssactighed. — Et polemisk Skrift i en legendemæssig Indklædning. Foran i Bogen staaer et Mærke, som skal betegne Navnet Hendrik Tott til Voltinggaard, der vel maa ansees for Oversætterten. Duntrent fra Midten af 17de Aarh. 8vo.

29. Den Romerske Goliath. Det er Fornuftens Triumph . . . ofver den falske, bettelste og ugudelige Pavedom, i Synderlighed den Jesuitiske Societet. Efter Goliaths og Davids Historie accomoderet, først paa Latin og nu i danske Riim i Samtaleviis anstillet . . . af Poul Anderson. — Bogen er dediceret til Christian IV Dronning Anna Catharina og har tilhørt Rigsraad Sorgen Brahe.

30. Guds Billede i Menneket, i 3 Capitler afdeelt, i Henseende til dets 1. fulde Skin for Falden, 2. formørket i og ved Falden, 3. oplust igjen efter Falden: a. Her ved Jesu værdshyld, ordet oc de dyre værdige Sacramenter bejondelviis b. hist ved Guds Kundskab, hans ansictis bestuelse . . . fuldkommeligen. Jacob Pedersen Tisted. — Uden Marstal. 174 Dwartblade.

31. Martini Chemnitzii Brev om Herrens Nadvere, skrevet til Kirchnerum imod Bezæ Skendelige Skrift,

verteret af Alexander Jacobsen [Præst i Rørup]. — I samme Bind og med samme Haand: Kort begrip paa de fire Evangelister, indeholdende Vor Frelseres Jesu Christi Lif och Iefneds Historie, hvilken Iand afdeles udi tvende Hofvedpartier, nemlig: 1. Udi hans Selv-lif, beregnet fra Johannis den Døberes undfangelse indtil Christi Daab, 2. Udi hans offentlige lif, indeholdende Tiden fra Christi Daab til hans Opfarelse. Foliant.

32-33. Det Tridentinske Rødes Randsagning og Examen's Beslutninger ved Martinus Chemnitz og fordansket af Alexander Jacobsen 1689. 1 og 2 Part. — 2 meget store Dvartbind, skrevne med Oversætterens egen Haand.

34. Et Dvarthaandskrift, hvori 1. Kort Extract af Huttero over Philippo Melanchtone og hans Skrifter; — 2. Brochmanns Quæstiones de Polygamia m. m. — Skrevet af Alex. Jacobsen. Uden Aarstal.

35. Udvikling af dogmatiske Hovedstykker i Galaterbrevet af Alexander Jacobsen. Uden Aarstal.

36. Forsmag paa Guds Godhed ved Guds Naade, af Joachim Lütke mann, den hellige Skrifts lectore og superintendente generalissimo til Wolffenbüttel foredraget; nu for sin verdig Skyld bragt i denne Form. — Bogen er ifølge en Antegnelse af K. Brahe oversat af Fru Anna Helvig Tott og af denne foræret Bibliotheket. — 394 Dvartblade.

37. Kürzer und einfältiger unterricht von der Majestät und Herrlichkeit Christi. Dergleichen: Von dem gnadigen Willen Gottes, alle Menschen selig zu machen; Item: Von der Gnaden-Wahl in Christo zum ewigen Leben; Und von der Verstoßung zur ewigen Verdammnis. — Uden Navn og Aarstal. 8vo.

38. En liden Nøgel til at oplukke en Navnløs Auctoris Spørsmåaller, trykte og opsatte i det tydske Sprog 1691 udi et Sendebrev til nogle theologos og Guds-Lærde, anlangende det Spørsmåall, om Gud effter Christi Himmelfart nu omstunder ved Guddommelige Aabenbaringer icke mere vil lade Sig see (eller høre) eller Hand det ganske overgivit. Aller ensfoldigst her frembaaren af Peder Loren. Waarde d. 23 Martz 1692. 4to.

39. Et Dvarthaandskrift uden Titelblad. Følgende Indholdsantegnelse er skreven med K. Brahes Haand: Det nærværende og tilkommende Liffues Wilkaar og tilstand, viist af Pauli 2 Cor. 5, 1-9. — Der findes ingen Angivelse af Forfatter eller Aar. 218 Sider.

40. Fromme Christnes aandelige Clenodie; det er tre adskillige Parter, som findes udi denne liden Bog: 1. Catechismi Forklaring ved udvalde Sprog aff den hellige skrift. 2. En Samtale mellem Gud och en Troendis Siel ved udvalde Sprog. 3. Trost och Grundtrost udi allehaande nød och anfæchtning. Effter en høychristelig persons Anordning tilsammendraget ved Johan Gerhard. 1634. — Tomfru Edel Rosenkrantz har oversat Bogen 1638 og selv skrevet en Fortale. 8vo.

41. Nogle nyttige och salige Spørsmåal for de unge, aff Guds Ord uddragen offuer Catechismum. Uden Aarstal. — K. Brahe har foran i Bogen antegnet, at den er forfattet af Hans Bog, Capellan i Wedel, da han informerede hendes Broder Falk Brahe og Søster Anna Brahe. 8vo.

42. En anden Catechismusforklaring, skreven mellem Aarene 1644 og 1651 paa Knudstrup. I Bogen findes desuden nogle gudelige Tractater og Bønner. Uden Titelblad. 4to.

43. En Catechismusforklaring uden nogenformelst Anthyding af Forfatter eller Tid. Uden Titelblad. 8vo.

44. En vidtloftig dogmatisk Udvikling af Luthers Catechisme, ligeledes uden Titelblad og uden Angivelse af Forfatter eller Tid (omtrent fra Slutningen af 17de Aarh.) 4to.

45. Korte och enfoldige Spørgsmaalle offuer Catechismum och Bornelærdom. Ligeledes uden nærmere Betegnelse, men en Deel ældre end foregaaende. 8vo.

46. Et stort Qvartbind indeholdende 12 Stykker, skrevne med forskjellige Hænder: 1. Om Christi Fodvaskning, en Oversættelse fra Latinen af Falck Gjøe; — 2. Catechetiske Spørgsmaal med tilføiede Svar, Brudstykke, fordansket af Fru Anna Gjøe; — 3. En Tractat om „hvad Forfængelighed der er hos hoyhed oc rigdom, fordansket fra Fransøst af Fru Susanne Gjøe“; — 4. Den fri Fanges tancker, ved hvilke han søger oc sætter sin Frihed udi sit Sindz Fornoyelse, aff Joseph Hall . . . ofversat af Fru Birgitte Tott, Hendrik Tottis til Boltinggaard; — 5. Prædiken af Joseph Hall over Joh. 19, 30, oversat af Birgitte Tott; — 6. Gjendrivelse af Sculleti Lære om Alterens Sacramente ved Anders Wille til Logismose, Rigens Marsk; — 7. Tancker om Evigheden, fordansket af Niels Friis til Orbeckelunde; — 8. Om Nadverens rette Brug og Beredelse, af Hendrik Gyldenstjerne 1633; — 9. Dr. Morten Luthers første Prædiken over Luc. 2 [Barnet i Templet], fordansket af Fru Susanne Suel; — 10. Nogle gudelige Vers af Elsebeth Ulfeldt, sal. Jesper Frises 1668; — 11. Enckedomis forsmædelse och trost, af Samme; — 12. Catechetisk Udvikling af Troesartiklerne (Brudstykke) af Fru Sophie Rosenfrank.

47. *Institutio puerilis sacra*, det er Undervisning aff den Hellige skrift for unge børn, indeholdendis fornemme och merkelige Sentenker . . . sammenskreffuen aff Dffue Christensson, Guds Ordis Tiennere til Hammeløff och Ensloff Sogner. Uden Aarstal. 8vo.

48. Et Dvarthaandskrift uden Titelblad, med flg. Paaskrift af K. Brahe: Dr. Johann Lassenii catechismus, kaldet *Handleitung zur Seligkeit*, fordanstet af Susanne Bauditz i hendes Barndom (1702).

49. Henrici Alethæi I. C. T. eilfertiges Antwort-Schreiben an einen Hochfürstlichen Rath in N über die Frage: Ob die Polygami mit dem Christenthume bestehen könne 1703. 4to.

50. Et Octavaandskrift, hvori: De latinske Termini eller Gloser, som indeholdes i Resenii danske Apologia.

51. En lille Tractat, der i det Gl. Testamente vil eftervise Læren om de Dødes Opstandelse. Uden Angivelse af Forfatter eller Aar. 8vo.

52. Et lille Foliohaandskrift, som indeholder en For- tale til Romerbrevet samt en Deel adspredte theologiske Optegnelser. Ligeledes uden nærmere Betegnelse.

---

53. Et gammelt, velbevaret Haandskrift, indeholdende: 1. Bogen, som kaldes *tyng*, thett er en Spodom aff thett onde, som skall komme offuer werden, fremsat aff St. Birgitte; — 2. Om Antichristen for Herrens Dom. — Bed Slutningen af dette Afsnit er tilføiet en Notits om at Broder M. Jesper har udsat denne Materie af Latinen. — 3. Om the tegn, som skulle foregaae Dommen. — Dette hele, i Omfang betydelige, Haandskrift er skrevet

med samme Haand, efter Udseende ikke yngre end omtrent Midten af 16de Aarh. Ifølge en Notits bag i Bogen sees, at det har tilhørt Johan Friis, som har faaet det i Arv „af sine Forfædre“ under Kjøbenhavns Beleiring. Peter Sny har tilføiet, at han har faaet det til Foræring af bemældte J. Friis, hans gode Ven, Aar 1700. — Paa det sidste Blad i Bogen er med en anden Haandskrift, der er kjendeligt yngre end den tidligere, tilføiet: En Bøn af St. Birgitte, fjerde Dag efter Scti Francisci Dag af en gammel handskreven Bønnebog. Endelig findes et løst Octavblad, hvorpaa „Noget, som er udskreffuen aff en gammel Munches-Vergamenbogh“ [en Bøn, som Englen gav St. Birgitte].

54. Vor Herriß Jesu Christi Historie om hans barendom oc de besynderligste Mirachler, som Hand gjorde, indtil Hand blev 30 Aar oc Hand da traade i sit Prediche-Embede. — Hverken Skriverens Navn eller Aarstallet findes; men Skriftet angiver sig som en Udskrift af en danß Bog, „som hafver været prentet mange Aar førend Sl. Doctor Morten Luther af Guds Raade kom det hellige oc rene Evangelium paafoede.“ (Dette maa vel forstaaes om den hos Gotfred af Ghemen Aar 1508 trykte Bog om Vor Herre Jesu Barndom [Nyrups Morskabslæsning, P. 176]). Defect Dvartheft.

55. Et Haandskrift, der „er udskriffvit effter en gamle Papistige bog“ med Anna Gjøes egen Haand. Dets Indhold: 1. „Om Christi Pine oc Mariæ Drobelse fra Palme Søndag til Paaske Dag“, samt om „de femten Steder, som Vor Herre talde sin pine paa, oc huo, som de betencker huer Dag i sit hiertte, den fortiener stor affladt.“ — 2. Om Joachim oc St. Anna oc aff huad Slect de ere . . . . oc saa om Jomfru Mariæ Leffnet oc om vor Herriß Jesu

barndom. — 3. En lystelig Historie om en Præst oc om hans store Rigdom oc Mact. — 4. Om den Strid om Rhodis. — 5. En ynkkelig Historie om en fortabt Siel, der gjorde stor kæremol paa kroppen, at hun var fordømt til Helffvedis Pine (paa Bers). — 6. De Spørsmåll, som Mand kan spørre aff den siuge. — 7. De femten tegn førend vor Herris strenge Dom skall komme, som Sct. Paulus, Sct. Hieronymus oc Sct. Gregorius skriffuet i deres Bøger (paa Bers). — 8. Et Tertegeu om en Bondes Samtalle med en Bisp (Bers). — 9. Jesu Christi legomlige Contrefey oc deylige skabning. — Bogen er velbevaret og Skriften ret tydelig.

56. Een Christelige Historie oc samtalle emellom Beliall, en procurator paa Heluedis Herfkabs oc menigheds Begue, oc Moises, een Guldmyndige paa Jesu Christi vegne . . . skreffuet y Malmo aff Thomas Bergemann, Organist, Anno 1589. 4to.

57. Et Dvarthaandskrift paa 40 Blade, skrevet med Hans Tausens egen Haand, indeholdende: Ett tilbørligt strengt suor aff Doctor Morten Luther paa thet mandatt, som wnder keyserligh Majestats naffn wdgiel nu i thet XXX aar effter then almindeligh herredagh, som bleff holden i Nusborg i thet aar tilforn MDXXX effter Christi fødgel. Met en ydmygh troo formaning til Kong Frederic, vor keriste naadighe Her, om thet helighe Euangelii forfremilse. — Haandskriftet er noget beskadiget, men Skriften velbevaret ¹⁾.

¹⁾ Dette Haandskrift findes omtalt og tildeels affrevet i „Stemmer fra Reformationens Tid“ P. X og P. XXXIII. — Dvsr. ogsaa Engeldstoft: „Reformantes et Catholici“ P. 16.

58. Et Octavhaandskrift paa 110 Blade, ligeledes skrevet med Hans Tausens Haand, indeholdende forskellige Stykker, hvoraf det første har til Overskrift: Hans Tausi, Supattendent i Nipstict, hilser alle Christne oc sogneprester i samme stict mett naade oc frid aff Gudfader oc vor Herre Jesu Christo. — Derefter følger en Række Bønner til alle Aarets Søn- og Festdage samt en Deel andre spredte Optegnelser. Haandskriftet er velbevaret, Skriften mindre fast og tydelig end i foregaaende Numer.

59. Et Qvarthaandskrift, hvori findes: 1. Confessio Professorum Hanniensium de sacrosancta Coena 1575. — 2. Udskrift af Forhandlingen mellem Niels Hemmingsen og Sorgen Rosenkrantz samt Peter Dye 15de Juni 1575. — 3. En Tassuel om Herrens Nadvers eller Alterens Sacrament paa Latine beschreffuit aff Doctor Niels Hemmingsen, oc af mange høylærde Mand udi Kjøbenhavns Univerfitet approberet oc underschreffuen 1557 . . . nu fordanfket . . . Anno 1574. — 4. Tvende Superintendents sampt alle Professorum udi Kjøbenhavns Univerfitet Supscription eller Underschriffuelse. — 5. Christian IV Forespørgsel til Profesforer og Bisper om Exorcismen, 6 April 1604. — 6. En Betænkning om Exorcismen, som gaaer ud paa at tilraade dens Afskaffelse, underskreven: Golding d. 12 Juni 1668 [1608?], forøvrigt uden nærmere Betegnelse. —

60. Anklageact mod Svenskeren Anders Kjempe med Hensyn til nogle af ham i Norge skrevne og fra Amsterdam udgivne Bøger (Fornegtelse af Treenigheden). Foliohefte. — Paa sidste Side er med cit anden Haand tilføiet hans Svar med Underskrift: Trondhjem d. 13 April 1674.

61. Et Qvarthaandskrift, hvori 1. Folger Rosen-

frankes Forsvarskrift mod de kjøbenhavnske Theologer om gode Gjeringers Nødvendighed til Saliggjørelsen; — 2. Nogle Artikler om Alterens Sacrament, Prædikeembedet, Poenitentsen, Troen og Retfærdiggjørelsen, oversatte fra Latinen paa Dansk af Sorgen Brahe Steensson; — 3. Den rette egentlige Catechisme, Tractat af Holger Rosenfrank.

62. Et Qvarthaandskrift, hvori 1. Niels Svendsen Chronichii Forsvar for Consistoriet m. m. til denne Sag henhørende; — 2. De Abyssinieres Religion; — 3. Abgari, de Edeßeners Landshovdings, Brev til Christus og dennes Svar.

63. Biskop Baggers Betænkning om der burde tilstedes de Reformeerte fri Udøvelse af deres Gudstjeneste her i Landet. 4to.

64. Memorial fra Biskop Bagger til Kongen af 12 Novbr. 1685, hvori han 1. opfordrer denne til at gjøre Forestillinger hos den franske Konge med Hensyn til de evangeliske Brodres Mishandling i Frankrig; — 2. klager over at der i Kjøbenhavn bortstjæles Børn af Catholiker og forsendes til Frankrig; — 3. klager over at Qværere og andre fanatici holde deres Forsamlinger ved Kongens Have. 4to.

65. Et Bundt løse Papirer, der indeholde forskjellige Oplysninger til Biskop Kingos Strid med Provst Carstens; Anklageact fremsendt af Odense Magistrat mod den sidste; en Commissionsdom over en af Præsten v. Haven (tildeels mod Carstens) reist Sag.

66. Et Qvartheft, hvori 1. Kort Efterretning om nærværende Anstalt i Danmark til Hedningenes Omvendelse, Kjøb. 1715; — En kort og sandfærdig Relation om de danske Malebariske Missionariis.

67. Biskop Thuras Betænkning til Missionscommis-
sionen, underskrevet: Ribe 1715. Dvarthefte.

68. Biskop Worms Betænkning om hvorvidt Tøder
maae have christne Folk i deres Tjeneste, underskrevet:
26 Jan. 1725. Dvarthefte.

69-70. Kort Underretning om Endeel Pietisternes Bild-
farelser, for hvilke de Enfoldige i disse Tider maae tage
sig ivare, af Dr. Hans Bartholin. Anno 1731. 8vo.
Af samme Bog findes endnu en anden Afskrift fra 1732.
4to.

71. Et Dvarthefte, hvori 1. Biskop Egler Hagerups
Svar paa Biskop Herslebs Skrivelse angaaende Skrifte-
stolen 1733; — 2. Biskop Herslebs Svar til Hagerup
af samme Aar.

72. Mag. Martini Reenbergii animadversiones in Biblia
Danica, e Typographeo Orphanotrophii Hauniensis recens
edita. 1733. — Bagefter findes et Brudstykke af en hef-
tig antipietistisk Prædiken, der ifølge en vedsoiet Notits
formodes at være af samme M. Reenberg.

73. Samtale mellem Simplicissimus og Severus Pastor.
Dvartbind, skrevet med Fru Anna Helvig Lotts
Haand, men iøvrigt uden Titelblad eller nærmere Be-
tegnelse.

74. Et Dvarthaandskrift, hvori 1. En Samtale mellem
en Statsminister og Severus Pastor; — 2. En Prædiken
af Abraham Hinkelmann, Dr. theol., Præst til St. Ca-
thrine i Hamborg. Uden nærmere Angivelser.

75. Et Skrift om Troens og gode Gjeringers Over-
eensstemmelse til et christeligt Levnet. Anno 1734. For-
fatteren nævnes ikke. 4to.¹⁾

¹⁾ I Valfen B under den historiske Afdeling (s. nedenfor) findes adskillige
løse Papirer, som ligeledes angaae den pietistiske Bevægelse i Kjøbenhavn.

3. Opbyggelige Skrifter. Psalme- og Bonnebogier.

76. Jeg er en liden lærmester, thi udi mig er screffuen det, som Best oc Notteligste er at wied thil falligheden, formedelst Guds Naade thilsammenscreffuen aff *Jen s Andersons Mørck*. 1585. 4to.

77. Daarlighedens høye Berømmelse, hvorudi alle Stater bliffuer angrebet och foregiffued, at det er meste partenn gieckerie, hvormed de omgaaes, saa længe de leffuer udi denne ubeständige Jammerdall. Tilsammen skreffuenn paa latinisk Sprock aff *Erasmus Roterodamo*, oc nu eenfoldeligen udsat paa Danske ved *Andream Benedictum*, Sognepræst udi *Colding*, Anno 1588. 4to.

78. *Scti Augustini* tænckebog til Gud. Oversættens Navn findes ikke, men efter et Aarstal, som findes paa Haandskriftets Bind, synes det at være fra Aar 1589. 80 Qvartblade.

79. Et Foliohaandskrift uden Titelblad, som indeholder 3 Tractater af *Dr. Johannes Rivius* i *Meissen*: 1. Om Mennischens stoere daarlighed och söffnagtige Leffned, att de sig ikke till Gud i Tiide will henvende, bedre deris Liffs och leffnis nærværende Daarlighed. 1547. — 2. Om Gudz Børns bedrøffuelige Thilstand, saa de altid maa være undergiffne allehaande Kamp och anfechtning med disse 3 Goffuidsiender: Dieffuelen, werdenn, fiend och blood. — 3. Om Gudz Børns evige glæde, saa de sig altid saavell udi medgang som udi modgang schall fryde och glæde, och det udi Herren. 1582 (defect). — Haandskriftet mangler Angivelse af Oversætter og Aar, men synes at være fra Slutningen af 16de Aarh.

80. Gen liden haandbog om den kunst lykfsaligen och

well at døe, udsatt paa Danske af Niels Jacobsen, Guds Ords tienner til Synderby, 1604. 8vo.

81. Et Foliohaandskrift uden Titelblad, indeholdende: 1. Forklaring af Ps. 39; — 2. Om menniskens Sindes Rolighed: — 3. Bønner over Davids Psalmer. — Forfatteren er, ifølge en Notits foran i Bogen, Steen Bille til Billesholm. 1602.

82. Et Octavhaandskrift uden Titelblad, forfattet 1620 af Præsten Bertel Iversen i Tauro. Det indeholder: 1. Hvad et erligt Læffnit er, huorfra det kommer och huortill det er nyttigt och tienligt. — 2. En Christens eller it gudfrychtigt menniskes Undervisning i korte och runde lærdomme befattet. — 3. Nogle Kong Alphonsi Ord och Gjærninger aff den thredie Bog. — Skriftet er dediceret til Otto Brahe til Krogholm og Torpensfeld, Høvedsmand paa Koldinghuus. (Provst Block i Odense, som senere var kommen i Besiddelse af det, sendte det, forshynet med et Brev, 1720 til K. Brahes Bibliothek som en Foræring).

83. En liden Tractat, som handler om „de Helliges og Saliges Himmelborgeres evige Glæde og Herlighed, som off forholdis udi Guds egen ord under adskillige Raffner og Signelser“ 1635. — Med en anden Haand staaer tilføiet: fordansket af Peter Lange. 4to.

84. Nogle nødvendige stycker, som bør aff ithvert christen og Guds Barn at actis, som mere haffuer lyst til vor Herre end til Verden. — Ifølge en Notits af K. Brahe er Bogen skreven af Fru Elsebeth Lange. Uden Aars-tal. 8vo.

85. Et Octavhaandskrift med følgende Tractater: 1. Et vist og fast Tegen, huorpaa hver kand fiende sig self, hvad helder hand er it Guds Barn eller ey, streffued til

Undervisning aff Niels Hemmingsen Dr. Affkriften er tagen 1633. — 2. Guorledis Gud hassuer liffvens bey Ingen formeent. — 3. Ett Menniskis høiste visdom och rette flogskab staaer derudi, att hand kand lære att døe. — 4. Lovens eller Guds vredis strengthed og retfærdigheds Beyskaaller, paa den anden Side Evangelii eller Guds Raadis och Barmhertigheds Beyskaaller, och dett udi 7 Capittler. — Bogen er skreven med Fru Elsebeth Lange's Haand.

86. Sjælens Paradis beprydet med Liffens træ, Jesu Christo, . . . en gudelig Samtale imedlem en velforfaren Urtegaardsmand og hans Huustro, hves naffn ere Topiarius og Viridaria, effter P. Virgillii Maronis betømmelige Indgang, riimvis udført . . . af Peter Jenssøn Roeskilde, Præst til Sandholk oc Vester-Hæsing Sogn. 1640. 8vo.

87. Et Skrift af Mette Gjøe fra 1642 med „Sententser aff den hellige skrifft om Dødens vished og trøst derimod, mig selff til paamindelse oc trøst“. Derefter en Beretning om hendes Herkomst og Liv, Bestemmelser med Hensyn til hendes Død, Texten, som hun vil have anvendt i sin Liigprædiken m. m. 8vo.

88. Sententser udfrevne af Gl. og Ny Testamente af Mette Gjøe med egen Haand. Stor Qvart.

89. Fire Bøger om dend sande Christendom, det er om Saliggjørende Poenitendse, hiertelig Anger og ruelse over synden, en sand tro og et helligt lefnet, sammenskrævet i det tydsche Sprog af Dr. Johan Arndt, fordem Superintendent ober det forstendom Lüneborg. — Bag i Bogen staaer: schreffuen paa Holbeck 1667 af mig Birgitte Friis. Ifølge en Notits af K. Brahe er den udfreven

af en Oversættelse, som Fru Karen Bille, Sl. Falck Gjøes til Hvidkilde, udarbejdede 1657. 4to.

90-91. To Foliohaandskrifter, hvori den i forrige Nummer omtalte Oversættelse af Fru Karen Bille, begge skrevne med samme Haand (hendes egen), den ene med Aarstallet 1657.

92. En meget skøn Tractat om dend sande christelige Andact, hvad dend er, om dendz Nødvendighed, och hvorledis mand den samme fand bekomme och beholde. Bliffuer for udi meget smuct och herligt udført. Prændtit til Lünneborg 1635. — Oversættelsen af Fru Karen Bille, Falck Gjøes. 56 Foliosider.

93. En Tractatt om Beyen till et lyckfalligt lif, som Alle ønske sig, Faa skjonne paa, Fære ved dett rette Middell stræbe efter. Hvorudi bevises med mange faste Argumenter, aff Guds ord och lærde mends Bidnisbyrd udtagne, huor vrangelig den lyckfallighed hos de timelige ting sogis och sættis, som Dyden allene kan forarbehde och meddele. Sammensatt aff En for sit Rion Dyders Speill, dend ædle och berømmelige Frue Birgitte Tott, Sl. Otto Gjøes. — Foliant uden Aarstal.

94. Et Qvarthaandskrift uden Titelblad, som indeholder samme Tractat. Foran er tilføiet med en anden Haand, at den er dicteret af Fru Birgitte Tott, men skrevet med hendes Broderdatters, Sjomfru Sophie Tott Hendriksdotters, Haand.

95. En herlig oc aanderig forklaring ofver Herrens Bøn: Fader Vor, af Ludovico Vives paa Latine stillet, dennom til Behag paa danske ofversat . . . af Birgitte Tott. 1658. 4to.

96. Den Christnes Strid. Eller om det Kaars och den Gienbordighed, som Gudz Børn udi dette Lif tilslaa.

Aff Petro Molineo paa frandsøst beskreffuen, paa danske Maal ofversat... af S. F. Birgitte Tott. — I samme Bog: Satanis gloende piile udsluckt, eller fristelserne igjendrefven i trende Grader, svage Christen til hjælp, trost oc bevarelse i disse farlige oc vilfarendis oc forførlige Tider. Beskreffuen paa Engelsk af Joseph Hall, fordansket af den, som haabis at offvervinde alle fristelser ved den Saliggjørende Tro [Sophie Tott] 1667. — Foran i Bogen staaer antegnet af Sophie Rosenkrantz: Mig giffuet aff min hjertekjære Søsterdatter Jomfru Sophie Tott. Ato.

97. Et Haandskrift med samme Haand, hvori 1. Den samme Afhandling af Molino som i forrige Numer; — 2. En herlig oc aandelig forklaring offver Herrens Bøn: Fader Vor, stilet af Ludewico Vives paa Latine dem til Behag paa Danske ofversat... af den selv steds Bad og Troede [Birgitte Tott]. 103 Qvartblade.

98. Selffbedrags Hemmelighed. En Trachtatt, hvorudi aabenbaris det menneffelige Hiertes Bedrag... først af den fornemme Theolog och Prædicanter Daniel Dyke paa Engelsk beschreffuidt, siden den Tydske Nation til Nytte paa deris Maall ofversat, och nu... fordansket af den, som opricteligen elsker sin Saligheds Begynder [Sophie Belov]. — Stor Qvart uden Aarstal. Af en Fortale sees, at Sophie Belov kun har gjort det første Udcast til Overtættelsen, og at den er fuldendt af hendes Datter Birgitte Tott.

99. Et Octavhaandskrift uden Titelblad, indeholdende forskjellige opbyggelige Betragtninger og Bønner. Ifølge en Notits af K. Krahe er det sammenskrevet af Fru Susanne Suel, Erik Dwitzovs, eller af Fru Mette Rosenkrantz, Christen Tommesøns. Uden Aarstal.

100. Et Octavhaandskrift uden Titelblad med følgende

Indholdsfortegnelse af K. Brahe: 1. En Tragtat indeholdende alle Dyders Fundament, som er Gudsfrøgt; — 2. Sex gudelige Salmer med deres Thoner; — 3. Guds Børns Baaben med en blomstrende og velluchtende Rose udi, som dagligen bør at staae for deres Døen, bestaaende af ti Blade, Alt forfattet af Hendrik Gyllenstierne til Skofsboe. — Den første Tractat er dediceret til Christian IV Søn, Prinds Christian.

101. Die Wahrheit des Weges des ewigen Lebens, wie der Geist Gottes selbst in der Heiligen Schrift durch die Worte des Mundes Gottes eröffnet .... welche nach dem Maß seiner Erkenntniß glaubet und bekennet Dlig er G. Rosenkrantz. — Et smukt udstyret Foliohaandskrift, ifølge Dedicationen (til Fru Mette Elisabeth von Röcklinge til Rosens-Gye) skrevet med en vis Brehmers Haand. Uden Aarsangivelse.

102. Et Octavhaandskrift uden Titelblad. Foran er skrevet med K. Brahes Haand: De sande Levendis lif, viist og forklaret af Herr Holger Rosenkrantz. Sidst i Bogen: En Tractat om Alterens Sacramente HRK [Holger Rosenkrantz]. — Begge Tractater ere skrevne med samme Haand, uden Aarsangivelse.

103. Sententser, egenhændigt udfrevne af Gl. Testament af Fru Susanne Gjøe [Karen Brahes Moder]. 8vo.

104. Sententser, udfrevne af den Hellige Skrift ved Sophie Brahe Arels Datter. Uden Aarstal, stor Dvart.

105. Antegnelser af Sophie Rosenkrantz af det, som hendes Fader har læst for sine Børn og Tjenere i sit Huus. Uden Aarstal. 8vo.

106. Den Sande Ombvendelses vey, paa hvilkæn et christelig hierte kand rettelig vandre sin ganske lifves tid til

Guds Velbehag, ved Arthur Dent, Guds Ords Tjener, beskrevet paa Engelsk, oc for sin værdigheds Skyld tryct mere end tredive Gange, siden udsat paa Tydsk oc nu fordansket af den, som paa Omvendelsens Vey søger Salighed I Jesu Død. 1677. — I samme Bog findes: Inderlige meget trøsterige og gudelige betændninger for bedrøfvede og anfectede hjerter, uddraget af Sigismundi Schertzii . . . tvende aanderige Bøger: den første, Sielens Lægedom imod Melancholi, den anden, et Spehel for aandelig anfectede. Udsat af Tydsk paa Dansk af den udi Gud trolesvende oc efter hans Billie Kaars=dragende, nu udi Herren Salighensofvede . . . Fru Sophie Rosenkrantz Holgersdatter, Sl. Oberst Steen Brahes till Knudstrup, fort før Gud bortfallede hende udi Årsens 1681. 4to.

107. Et stort og smukt udstyret Haandskrift, indeholdende: 1. Passionsbetragtninger af Friderich Lühow, skrevne mellem 1669 og 1676 (Tydsk); — 2. Verse aus Joh. Andreä Grammlichs, Hochf. Würtemb. Hof-Caplanen, gottsaeligen Betrachtungen auf alle Tage des ganzen Jahres ausgeschrieben. — Denne Afdeling er skreven med en anden Haand (formodentlig Anna Gjæs).

108. Den Stormectigste, hoybaarne och witberømte Hertzog Ulrich udi Danmark, hoyloflig ihukommelse, Lafternis skraabe, verterit af Latinen paa Danske och nu af Tydsk udsat, Anno 1669. — Dansk Text paa den ene, latinisk paa den anden Side. Bag i Bogen findes skrevet: Sandagergaard i hast d. 20 Decbr. 1662. Anna Margarita Duihov, Grichs Daatter. — Lille Dvart.

109. Samme Bog uden latinisk Text, ifølge en Paaskrift paa Bindet fordansket af Fru Susanne Suel, Gric Duihøvs til Sandagergaard. Bag i Bogen staaer en Tilskrift af A. Margrethe Dvikhov til Jomfru Anna

Gjæse, dateret 1675, hvori hun beder hende optage Bogen i sit Bibliothek.

110=111. Et Octavhaandskrift, hvori 1. Nogle Betenchninger, udfkrefren af en Bog, kaldis verdens forsængelighed . . . fordansket af H T O S [Holger Tott Otte Søn]; — 2. Udfkrift af adskillige Liigprædikener „och andre smukke Bøger“ af I. R. K. P. S. 1660; — 3. Nogle Emblemater, gjort af Herr Laus Bording; — 4. Sententser af en Engelsk Bog, som El. Susanne Fuel har udsat; — 5. Salig Ganseler Christen Tomesens Dødsstander imod oc udi Døden at trøste sig med; — 6. Adskillige smukke Bønner, giorte af I. M. R. K. [Ida Margrete Rosenfrank]; — 7. Adskillige Sentenker oc Spraaq af Lærefædrene. — Et andet Dvartaaandskrift, der er en Udfkrift af foregaaende, har Aarstallet 1682, men er defect.

112. Den hellige Cyprianni Talle om den Christelige Taalmodighed, fordansket af Jens Rrag, Præst udi Egeskof, 1666. Bogen er dediceret til Fru Elsebeth Ulfeldt, Sal. Jesper Frises til Bjørnsholm. Svo.

113. Et Octavhaandskrift uden Titelblad med Dverskrift: „Tancker om Evighed“ er ifølge en Notits af K. Brahe forfattet af Niels Fries til Drbæklunde. Uden Aarstal.

114. Et aandeligt Taakalter til de Christnis daglige Losoffer, oprettet . . . af Dr. Henrick Müller, Prof. udi den Hellige Skrift oc Pastor til St. Mariæ Kirke udi Rostock. Dversat af Fru Sophie Brahe Prebens Datter i hendes Ungdom 1677. — I samme Bog, men med anden Haand: En Prædiken over Esaias XIV, 3, holdt i Horne Kirke 3 Febr. 1713 paa den extraordinaire Bøds- og Bededag og tilsendt Fru Anna Helvig Tott. 4to.

115. Aretologia, Christelige Dyders Skole, hvilken ved

opbyggelige, grundede og tænkbærdige Exempler viser, hvorledis Guds Børn i Hellighed og Retfærdighed daglig tiltæger og saavel . . . kan leve Gud til Behag og Næsten til gavn, med forhøiede andægtige Sucke og bønner, forfatted af Johanne Oleario 1670. Oversat af Fru Anna Helvig Tott. 4to.

116. En Tractat uden Titel, fordansket af „Mester Christian Scribes Sjællestat“. — Haandskriften er Fru Anna Helvig Totts. 8vo.

117-121. Sigismundi Scherertzii, Biskop i Lüneburg, hans Trøste=Bog. — 5 Dvartbind skrevne med Fru Anna Helvig Totts Haand. Uden Marsangivelse.

122. En liden Skriffte=Bog, det er: En kort Maade til at lære de Genfoldige, hvorledis de sig i Tide med Gud forlige skulle først ved Læsning oc Bøn nogen Tid, førend de ville gaae til Skriffte; dernæst hvorledis de deris Confession og Bekiendelse for Gud i deris Huse . . . indlegge skulle, førend de sig til Bichtfaderen forsøye . . . For det Tredie: Bøn for oc taksigelse effter Prædiken oc den hellige Nadveres Brug. Communiceret oc tilfillet alle Naadhungrige Confitenters Siele af Haagen Rasmussen Ydsted 1661. — Bag i Bogen findes en verificeret anbefaling af P. Syv. 8vo.

123. Fandens fire Sønner: 1. Misundelse eller Afvind=Siuge. 2. Næseviiffhed eller fremmet Sorg, 3. Belyst, 4. Bredactighed, hvilck affles af hannem som en Fader till alt ondt, oc udgiffves oc gifftes med hans fire fornemste Døttre: Hovmodighed, Gierrighed, Løffactighed oc Druckenskab saavel som andre flere i alle Stater . . . stillede for Dhen som de ere ved Haagen Rasmussen. Uden Aarstal. 8vo.

124. Panchrestum Metus det er: Raad og wiß lægedom

for den store Frygt og Redzel, Mennesken nu besynderlig i Siel og Sind, Legeme og Aand betagis met . . . Af Guds Ord och mange fine lærde Mænds Skrifter extraheret och alle fryctactige och bedroffvede hierter til Vilje och trost samlet . . . oc til trycken forfærdiget af Haagen Rasmussen Ydstad. Uden Aarstal. 311 Octavsider.

125. Et stort Qvarthaandskrift, hvori 1. Steen Brahes Gudelige Betænkninger; — 2. Prædikener opskrevne af Sophie Brahe tilligemed nogle gudelige Sprog m. m.; — 3. Udkast til et Brev, som Sorgen Rosenkrantz skrev til sin Broder Otto „da han anden Gang reiste ud af Landet og vilde give sig udi Krigen“; 4. Prædiken til 13 S. efter Trinit, uden nærmere Angivelse; — 5. Trøstebrev fra Christen Beth i Kjøbenhavn til Fru Susanne Suel, Sl. Erich Dvighovs, i Anledning af dennes Død 1678; — Biskop Erik Graves Betænkning om hvorvidt de Reformeerte bør tilstedes Religionsfrihed i Danmark.

126. En salig Anledning, hvad et ret sand Gudsfryctigt Menneske skal betænke, naar hand vil vorde deelactig i Vor Herris Jesu Christi Legems og Blods naadige Sacramente, oc hvad hannem skal driffue till denne høyværdige salige lægdom . . . Skreffvet først paa Latine af en gudsfryctig fordm Ganicke Thomas von Kempen, oc er hans fierde Bog Christi Efterfølgelse, nu udsat paa Dansche [af Somfru Elsebeth Tott]. Uden Aarstal. 8vo.

127. Dr. C. Math. Phassii Fortale til Thomas a Kempis Bøger om Christi Efterfølgelse. Uden nærmere Angivelse. 8vo.

128. Den Genliges Trøst i sin ælendighed . . . tilskreffven Fræchten Gilleborre Arenfeldt . . . af den, som icke Negter Sandhed. — Uden nærmere Angivelse. 8vo.

129. *Gen opbyggelig Tractat, kaldet Andæctige Siæle-Sucke med stor andagt udarbejdet af Dr. Joseph Hall, Biscop til Norwich i Engelland, translateret af det Engelske i det Hollandske og nu oversat af det Hollandske i det Danske Sprog af C. M. R. — I samme Bog: Gen Christen anatomeret og aabenbaret i sin gandske Disposition og Dmgjengelse. — Uden nærmere Betegnelse af Forf. eller Aar. 4to.*

130. *Et Haandskrift uden Titelblad, Navn eller Aars-tal, indeholdende en Tractat i 3 Capitler: 1. Om viisdom, lærdom, dyd og sikkeligheds Berømmelse; — 2. Att Qvind-folk ogsaa ved Studeringerne bør att søge effter viisdom, lærdom &c.; — 3. Hvad nytte enhver udi særdelighed hafver af Studeringerne. 4to.*

131. *Frühzeitige Genehme Früchte auß Südtland. Der wohlgebohrnen Fräulein Anna Brahen werden gehohrsamst geopffert von der wohlgeb. Fräulein Susanne v. Bau-dig. — Catechetisk Udvikling af det 4de Bud paa Dansk, med tydske Fortale af De la Mare. 8vo.*

132. *Paa et christeligt Lefnit følger et saligt Endeligt; thi dend, som lefver christelig, døer og gierne salig. — Opbyggelige Betragtninger i Vers og Prosa. Uden Angivelse af Forf. eller Aar. 4to.*

133. *Et Qvarthefte med en Beretning om et opbygge-ligt Drømmeshyn, forfattet af La s s e n T y c h o n i u s (Stifts-provst i Viborg) og tilfattet en Barselkone. 1727.*

134. *Kaars, Poenitence og Bede Schoele, forestilled af Davids 143de Psalme dend Christelige Menighed til St. Martini i Rostock af Dr. Henrick Møller, sammesteds Professor og Pastor; nu paa Danske udsat Anno 1715. — Uden Angivelse af Oversætteren. 406 Qvartfider.*

135. Et Haandskrift, skrevet med Karen Brahes Haand, hvori 1. Luthers Bekjendelser om sig selv før hans Ombvendelse; 2. Uddrag af hans Forklaring over Galaterbrevet. 4to.

---

136. En Dvarthaandskrift indeholdende Psalmer, deels digtede, deels fra det Tydske oversatte af Steen Bille til Hvidkilde (Zens Billes og Fru Karen Konnovs Søn). Uden Aarsstal (fra Begyndelsen af 17de Aarhundrede).

137. Et gammelt, stærkt beskadiget Haandskrift fra 1611 med en Oversættelse af nogle davidiske Psalmer, hvortil endnu komme nogle andre Psalmer. Skrevet, saavidt kjendes, af Anna Gyldenstjerne. 4to.

138. Aandelig Dagstjeneste . . . ved den daglige Husbøn . . . paa visse Tider fra Morgen til Aften i enhver Hus-Kierke ubi denne sidste onde Verdens farlige, besværlige og bedrøvelige tiid gudfrycteligen at brugis, dictet og efter Dagens Løb tilsammen skrevet aff Peder Zenssen Roiskilde, Prædikant til Besterhæsing og Lyndiske Sogner 1631. 8vo.

139. En ganske ny aandelig Psalme- og Bisebog . . . med synderlig Flid til hvert Søndags- og Festevangelio det gandske Aar igjennem forordnede . . . velmeent til Trykken forfærdiget af Søren Terkelsen. — Bogen synes skreven med hans egen Haand, men uden Aarsbestegnelse. 469 Sider i Dvart.

140. Et lille Dvarthaandskrift med forskjellige Psalmer, forfattede af Karen Bille (Karen Brahes Mormoder)

og flere. Til Slutning en Psalme af Jens Bjelke, Cantsleren i Norge, foræret Chr. Thomæsen Sehested. Alle skrevne mellem Aarene 1643 og 1647.

141. Et stort, smukt skrevet Foliohaandskrift paa 457 Sider, hvori Psalmer til kirkeligt Brug med vedføiet Register, men uden Titelblad. Ifølge en Notits af K. Brahe er det „uden Tvivl“ Mag. Søren Jonæsen, fordum Domprovst i Roskilde, som er Forfatter til disse Psalmer eller rettere Oversætter (fra det Tydske). Hun bemærker tillige, at da det blev Kingo overdraget at udgive den nye Psalmebog, bleve disse Jonæsens Psalmer benyttede til den. —

142. Et Octavhaandskrift, hvori 1. 2 Psalmer, forfattede af Fru Elisabeth Rosensparre (?); — 2. En Hjertens Inderlig Bøn till Gud udi Sangvis befatted og dediceret . . . Fru Karen Wilde . . . af Ebbe Bertelsenn; — 3. En samtale mellem Gud och it angergiffuen hjertte, forfattet i Naby Præstegaard 1666 af Cornificio Georgii; — 4. Herrens Tacksigelse och Grefsang, aff Konning Davids Gyldene psalmer . . . uddragit, foræritt . . . Fru Susanne Gjøe . . . af Christian F. Sennenn; — 5. Jesus, dett Høyædle, Gyldene och Liffsalige Hjerte-Blomster . . . componerit af Christian F. Sennenn; — 6. Adskillige Psalmer uden navngiven Forfatter; — 7. Tynsche Skackspill, forfærdiget udi Slactmaanit 1659 (en Seiersfang i Anledning af Slaget ved Nyborg) — Iblandt de følgende temmelig talrige Psalmer mærke vi: 8. En Psalme, som Dr. Hans Michelsen, Bispen i Odense, haffuer giort 1639, det Aar Svenschen var i Landet (!); — 9. Nogle udorne Bønner i Sangvis udsatt af Kong Davids Psalmer med lystige Melodier og Toner, . . . af Dffue Christenssøn, Christi Diener til Hammeløff

og Ensløff Sogner; — 10. Adskillige Morgen- og Aftenbønner, hvoriblandt: En Bøn udi denne Beleiring; — 11. En trøstelig Sang om Lyckens store Skrøbelighed oc Ustabighed . . . af Ditleff Monrad Alþing 1635; — 12. Om en rett Gudstryctigheds Dffuelse i ald Nød til frelse . . . af Peder Rasmussen Nyborrigh, baade med dansk og latinſk Text.

143. Et Dvarthaandskrift, hvori 1. foruden en Fortegnelſe paa alle de „Figurer og Sententſer, der ſtaaer paa Sommerſtue Loſttet paa Fiellebro“, ſom beløber 71, følger 2. 15 Pſalmer, ſkrevne af Tomfru Anna Kruse 1671 og 3. Nogle Vers, ſom Cantſler Chriſten Thomæſen Seheſted har digtet til Søndags-evangelierne.

144. Et ret aandeligt Menniſkis Gætte-Forening med ſin Ellerkierræſte Brudgom Jeſu Chriſto. — Et lille Octavhefte med en Samling af aandelige Sange; kun til et Par ere Forfatterne angivne (Casper Due, Chriſten Skroll Albertſon, Fru Maren Belov). Skrevet paa Engeliſholm. 1697.

145. Et lille Octavhaandskrift med en Morgensang uden nogensomhelſt nærmere Betegnelse (fra 18de Aarh.).

146. Et Haandskrift, der har tilhørt Fru Karen Rønno v, Broderdatter af Joachim Rønno v, Enke efter Jens Bilde († 1575). Karen Brahe har foran i Bogen noteret, at den er ſkreven Aar 1525, hvilket Aarſtal dog ikke lader ſig forene med en Bemærkning, ſom Karen Rønno v (født 1540) ſelv har ſkrevet paa det første Blad, at, da denne Bog blev hende foræret af Søſteren Birgitte,

var der endnu Intet skrevet i den ¹⁾. — Mere end den første Halvpart er skreven med samme Haand, uden at Skriveren nævnes; den indeholder foruden nogle Trøstetigte til Karen Rønnov en Deel Bønner, en Samling af Skriftsteder og Citater efter Hieronymus og Augustinus, en Psalme med Overkrift: Karen Rønnovs Salme m. m. Derefter følger en aandelig Bise, skreven med K. Rønnovs egen Haand. Resten af Bogen er skreven med forskjellige Hænder: først 3 gamle catholske Bønner, dernæst forskjellige Mindeblade, Sententser m. m. indførte i Bogen af hendes Slægt og Venner, bl. A. af Søsteren Birgitte og Sønerne Claus og Jens, hvilken sidste til Slutning har digtet en Psalme „paa sit eget Navn“. 154 Octavsider.

147. Et gammelt Haandskrift uden Titelblad. Foran har K. Brahe noteret, at det er skrevet deels af hendes Faders Mormoder, Fru Mette Gardenberg, deels af Fru Karen Liunge. Det indeholder fornemmelig Bønner, desuden en Deel gudelige Betragtninger, knyttede til Skriftsteder. Uden Aarstal. 8vo.

148. En Bønnebog, skreven af Jomfru Kirstin Hvitzfeldt 1562. 8vo.

149. Nogle trøstelige Bønner, som er uddragen aff thette Hellige skrift, och huor it Christelig Menniske skall berede sig till Døden i synn vell-macht och i synn yderste tiid, Anno 1570. — Uden Angivelse af Forfatter. 8vo.

150. En Bønnebog uden Titelblad, skreven af Fredrik Dvigov, Anno 1581-82. 8vo.

---

¹⁾ See om dette Haandskrift Dansk Kirketidende for 1854, No. 472, hvor den med K. Rønnovs Haand skrevne aandelige Bise samt de 3 catholske Bønner findes aftrykte.

151. En Bønnebog, som har tilhørt Jomfru Anna Grube. Bag i Bogen findes nogle Familieoptegnelser, skrevne med hendes Moders, Fru Karen Rudes, Haand. Bogen har Aarstallet 1584. 8vo.

152-153. En Bønnebog uden Titelblad fra Aar 1590. — Heri findes desuden: Fru Margrethe v. Blankenborres testamente [o: christelige Formaninger], skrevet til hendes Sønner og Efterkommere Aar 1549. — Af dette sidste Skrift findes endnu et Exemplar i et eget Hefte.

154. En Bønnebog, skreven med Jomfru Anna Brahes (Steen Maltenses Søsters) Haand. 1592. 8vo.

155. Et Haandskrift, indeholdende gudelige Betragtninger og Bønner, sammenskrevne af Fru Anna Gardenberg 1593. 4to.

156. En Bønnebog, skreven af Fru Sybille Gyldenstjerne. Bag i Bogen findes nogle Optegnelser om Familien Gyldenstjerne. Uden Aarstal. 8vo.

157. Ein Andechtig und christlichs Cleynot voller ausbundiger Gebete, geistreicher Betrachtung und herzlichler Dancksagung zu Gott, in allerley Creuz, leiden und andern annligen, nüglich und täglich zu gebrauchen. — Bogen er udmærket rigt og smagfuldt udstyret, skrevet paa Pergament, Aar 1607 af en vis Johan Neue von Brehmen. 8vo.

158. En Bønnebog, skreven med forskjellige Hænder; den har, som det synes, tilhørt Steen Brahe, men mangler enhver Aarsbetegnelse (vel fra Begyndelsen af 17de Aarh.) 8vo.

159. En lille Bønnebog fra Aar 1609, hvoraf baade Begyndelsen og Enden mangler. 12mo.

160. Et Haandskrift, hvori 1. Grindring til den Bedende [versificerede Bønner til de forskjellige Ugedage, Mor-

gen- og Aftenbønner]; derefter med en anden Gaand: 2. Udskrift af Noget, som Sl. Canzeler [Chr. Thom. Sehested] selv hafde skrevet, hvad tænker han vilde hafve i sin Siugdom; — 3. Udskrift huad samtalle Herr Canzeler hafde med Hoffprædikeren udi hans Siugdom; — 4. Huad Samtal Herr Canzeler hafde i sin siughed med Bispen Dr. Hans Ewan. — I Bogen findes desuden et særskildt Hefte med en anden Udskrift af Cantslerens Dødstanker, paa hvilket K. Brahe har noteret, at den er bedre og nøagtigere udskreven. Aarsangivelse mangler. 8vo.

161. En liden smuck Bønne-bogh med adskillige udvalde Bønner udi, nytteligenn at læsse og bede daggeligen, som er sammenschreffuen paa Dffuergaardt Aar 1616. — Gaandskriftet er smukt udstyret; bagi findes forskjellige Tilskrifter til Gierinden med egne Gaandskrifter, bl. A. af Jacob Ulfeldt, som kalder hende sin „hulde Søster“, af Christen Thomesen, Gunde Rosenfrank, Otto Gjøe. 8vo.

162. Jomfru Giese Brockenhus's Bønnebog, skreven af forskjellige Lemmer af Familien Brockenhus til forskjellige Tider (Slutningen af 16de Aarh.).

163. En Bønnebog, skreven af Inger Anders Døtter, Borgemeister Knud Knudsens (1623). 8vo.

164. En lille Bønnebog, skreven af Anna Grube. 1645. 8vo.

165. Et Gaandskrift uden Titelblad, forsynet med flg. Notits af K. Brahe: Min Sl. Farmoders, Fru Anna Gyldestiernis, Sl. Herr Jorgen Brahes, Sententser, uddragne af huer Capitel udi Biblen. 1641. — Foran findes nogle Bønner. 537 Sider. 12mo.

166. Johannis Pauli Vindingii Bønner og versificerede Oversættelse af nogle davidiske Psalmer med hos-

foiede Noder. Odense 1641. Foran findes Forfatterens Lebnetsbeskrivelse paa Latin. 8vo.

167. Itt rett sant Gudz barns tanker, troe och bøn, som well ideligen vaar vert att betenckis och brugis, 1643. Uden Angivelse af Forfatter. 12mo.

168. En liden bonebogh mett nogle Mandelige och Christelige Bøner udi allehaande Nød och trang daglig at haffue for Dyen udi denne farlige sidste Tid. — Smukt udstyret, uden Angivelse af Forfatter eller Tid. 8vo.

169. Et Haandskrift med følgende Stykker: 1. Nogle Bønner; — 2. Oversættelse af de 130 første Davids Psalmer; — 3. Nogle Familienotitser, skrevne af Falck Brahe (Broder til K. Brahe, † 1676) og Karen Brahe; — 4. Forskjellige Betragtninger af Falck Brahe; — 5. De Sententier, som findes paa Panelet med forgylte Bogstaver udi Sommerstuen paa Engelsholm [paa Latin og Dansk]; — 6. En kort Forklaring over Catechismi 5 Parter.

170. Et Dvarthaandskrift, hvori flere til forskjellige Tider og med forskjellige Hænder skrevne Stykker ere sammenheftede: 1. En Psalme med smukke Randtegninger, 1645; — 2. En Christelig Bøn, som den stormectige Første og Herre, Hrr Christian den Fjerde, Konge til Danmark, selff hafver componerit til Verden d. 6 Septbr. Anno 1625; — 3. Forskjellige Bønner, hvoriblandt: „En Bøn daglig att brugge udi denne uformodentliche Beleirings och Gudz hjemføgelses Tiid“; — 4. Kong Davids Suck oc dybe Raab af den 130te Psalme, som udi Guds Meenighed paa den anden alm. Bededag til Predicken blev fremsat af Dr. Jesper Brochmand 1650, oc nu udi en Undechtigs Bøn og daglige Bekiendelse for Gud . . . kortelig befatted af Anders Brand (Sognepræst paa Als) 1651.

171. Et Octavhaandskrift, skrevet af Preben Brahe

[K. Brahes Fader], hvori 1. En nyttig lærdom om Bøn-
nen; — 2. Beredelse til Herrens Nadvere; — 3. Nogle
Psalmer, skrevne i hans Ungdom paa Næsbyholm 1644.
— Desuden findes heri et Par løse Blade med Familie-
notitser, skrevne med Susanne Gjøes [Karen Brahes
Moders] egen Haand.

172. Et Octavhaandskrift uden Titelblad med en Sam-
ling af Bønner og Psalmer, sammen skrevne af Fru Else-
beth Ulfeldt, Jespers Frises til Drbeklunde. — I Bo-
gen findes nogle løse Blade med Familienotitser. Den er
skreven 1649.

173. Gudelige och andechtige Bønner aff den Høyvel-
borne Herr Sorgen Krabbe, Friherre af Krogholm,
componeret och sammenschrefften udi sitt paa Malmø haf-
vende Fængsels, Anno 1677 og 1678. — Det er skrevet med
Christiane Birgitte Juels Haand. Kbh. 1680. 4to.

174. Nogle Bønner at bede paa alle Søndager oc høye
fester om Marit, effter huert Evangelium af Tydsken ud-
satt (efter Sculteti Postille) af Tomfru Anna Tott.
Bogen indeholder ogsaa 32 af hende selv forfattede Bøn-
ner. Den har Aarstallet 1618. 8vo.

175. Sal. Herr Licentiat Bloch's Bøn, som han læste
før Prædiken. Saa og Herr Niels Cassis Bøn for
Prædiken. 1730. 8vo.

176. En Morgen-Bøn, som daglig brugis udi Clostret.
— Uden nogen nærmere Betegnelse. 8vo.

4. Prædikener.

177. Et Bundt Prædikener, som indeholder: 1. Et gammelt Haandskrift: Ihre allmindelige Bededags Prædikener, som skall brugis offuer all Danmarkis Rige, then 7, 8, 9 Febr. Aar 1586; — 2. Grundelig skriftmæssig Prædiken om den fornemmeste Troens Artikel, nemlig om Herrens Udvælselse af Niels Saff, Præst i Afsens, 1654; — 3. Dr. Hans Leths Prædiken paa syvende Sondag efter Trinit.; — 4. Urternis Krafft aff Svrachs Bogs 40 Cap. 2-6 Vers slittig opsøgt, det er en glædelig tadsigelses Prædiken . . . sammenfattet och skreffuen af Ditleff Monrad, Sognepræst til Sønderby 1651 [i Anledning af Preben Brahes lykkelige Tilbagekomst fra en Udenlandsreise]; — 5. Tvende Prædikener af Alexander Jacobsen, Sognepræst til Nørup; — 6. Herr Jens Espes Uddrag af Mag. Michaels Prædikener paa Takkefesten for Stormen paa Kjøbenhavn, 2 Prædikener over Ps. 124 og Joh. 5, 17. 18; — 7. 3 Prædikener af Mathias Saff, Præst i Skamby; — 8. En Prædiken, dediceret K. Brahe, undertegnet: Faaborg 1684; — 9. En Prædiken over 1 Peter 3, 18 flg. uden Angiv. af Forfat. eller Aar. — Alle i Qvart.

178. En herlige oc nøttelige Tractatt offuer de Siu Christi voris Frelseris oc Salliggjøreris Ord, som hand tallit paa Korsit . . . Prædichet til Schmalkalden ved Mester Christophorus Fischer, nu nyligen fordansket, 1588. 4 Prædikener. 4to.

179. En kordt Forflaring offuer wor Frelseris Jesu Christi Pinniz oc Døds Historie, deelt udi 14 Prædikener, af Latinen paa Danske udsatt af S. H. Jürgen Brahe. Uden Aarstal. 4to.

180-181. Kattikismus-Prædikener, antegnede af Sophie Brahe, Holger Rosenfrankes, 1602. — 2 Dvartbind.

182. Cathekisme-Examen — et Brudstykke af en Prædikensamling over Stykker af Catechismen. Uden Angivelse af Forf. eller Aar. 4to.

183. En stor Samling af Prædikener, holdte henimod Midten af 17de Aarh.; for det Meste angives Forfatterne ikke; men blandt de nævnte er Dr. Jacob Maken (ved hans Bispevielse i Aarhuus). Den hele Samling er skreven med samme Haand. 4to.

184. En Samling af Prædikener; 1, af Christen Jensen („Skollemester“) til 3die Juledag 1674 og til 2den S. eft. S. 3 Rger; — 2. Af Berthel Ludvigsen i Aßsens til 1ste S. eft. Paaske 1676; — 3. Af Hans Christensen i Kjærte til 6te S. eft. Paaske; — 4. Extract aff Forklaring offuer det Evangelium: „Værer barmhjertige“, forhandlet af Mag. Hans udi Hellemagle 1644; — 6. Af Rasmus Maken til 5te S. eft. Trinit. 1680; — 7. Af Herr Niels Bang til 7de S. eft. Trinit.; — 8. Af Hans Bang til 14de S. efter Trinit.; — 9. Aff Herr Mads i Gamtofte 1678. — 10. Adskillige Prædikener fra K. Brahes senere Tid uden Angiv. af Forfat. 4to.

185. Et stort Dvartbind med en Samling af 30 Prædikener, de fleste fra sidste Halvdeel af 17de Aarh. Kun undtagelsesviis ere Forfatterne nævnedes (Magnus Knudsen 1679, Hans Christensen Bang, Herr Sofren i Akerup, Bertel Ludvigsen i Aßsens, Niels Christensen Spend, Sognepræst til Holmens Kirke 1644; 2 Prædikener om Retfærdiggjørelsen af Biskep Fosø i Aalborg). Skrevet med forskjellige Hænder.

186. Postilla eller Forklaring offuer alle Evangelier, som her i Rigerne i vore Kircker forhandlis paa Søndage

oc alle hellige Dage til en Gudlich Ufuelelse af Tydschen udsat [af Scultets Postille]. — Denne meget svære Qvart er skreven med Anna Totts Haand. En Fortale findes tilføiet af Birgitte Tott, skreven efter Søstrens Død († 1658).

187. Nogle faa och eenfoldige Grindringer om Jesu Christi Pine och Død, Siælen til Trøst och Salighed. Efter Evangelisternis Anledning fremsat och prædichet aff Mag. Hans Søffrensen Leth, Sognepræst til Ringe och Herringe Kircker i Fyen, 1663. — Indeholder 6 Prædikener. 4to.

188. Antegnelser af Mag. Hans Leth's Prædikener, holdte af ham som Sognepræst i Fjellebro. Uden Aarstal. Foliohefte.

189-213. Prædikener over Psalmerne, for største Delen af Johan Arndt, oversatte ved Fru Anna Helvig Tott. 25 store Qvartbind, alle skrevne med hendes egen Haand.

214-219. Fremdeles 6 Qvartbind med Prædikener over Psalmerne, af Arndt og ligeledes oversatte af Fru Anna Helvig Tott, men skrevne med en anden Haand.

220. Christelig Troloffuelse oc brudevielse imellem erlig, wyß oc velact mand Tørgen Holst paa Hindemad oc saa hans fiere Festensø, erlig oc gudfryctig Pige Karen Mortens Datter, som skede udi Rudkjøbing; Troloffuelsen St. Hans Dag . . . Aar 1611 oc Brudvielsen d. 16 S. eft. Trinit. i samme Aar. — Forfat. nævnes ikke. 4to.

221. En liden oc eenfoldig tale ofver noget af det Evangelio paa 19de S. eft. Trinit. Matth. 9de. — Forf. og Aar angives ikke. 4to.

222. Prædiken over Joh. 21, 19-21 paa 3die Suledag, ligeledes uden nærmere Angivelse. 4to.

223. Prædiken til 3die Juledag. Paa Omflaget staaer noteret: Hans Chresten Søns Præken. 4to.

224. Prædiken til Hell. 3 R. Dag af Hans Bang 1686. 4to.

225. Et Haandskrift med 2 Brudevielser samt en Prædiken til 6te S. est. Trinit. mangler al nærmere Angivelse. 4to.

226. Dr. Masii Prædichen saaledes som dend ved Notarium publicum i Kbh. er ofversatt paa Danst af det tydske Sprog. Uden Aarsstal. 4to.

227. Et Haandskrift, hvori 1. ligeledes Dr. Masii Prædichen i St. Peders Kircke holden (da Mag. Gotfrid Henrich, Præst for bemeldte Menighed, blev for sin Forargelsis Skyld dømt fra sit Embede og sin præstelig habit at aflægge) paa Tydsk, oc verteret paa Danst af Notario publico i Kbh.; — 2. Professor Billumsen Worms Afskeds Tale fra Nicolay Menighed Anno 1707; — 3. Sammes Indgangs Tale till vor Frue Menighed i Kbh. 1707. 4to.

228. Et Qvarthaandskrift, indeholdende: 1. Alexander Jacobsens (Præst til Nørup) Forklaring over 9, 10 og 11 Cap. af Romerbrevet; — 2. Nogle Regler for at erhverve sin Samvittighed Fred; — 3. Hvad et Guds Barn fornemlig skal agte paa for at læse Skriften med Frugt og til Trøst i Korsets Tider, indrettet efter de 12 Timer paa Dagen, til huer et andectig Suck og Bøn. — Denne sidste Part er skreven af Anna Brahe (K. Brahes Søster).

229. Prædiken over Lucas 1, 74 og 75; — uden Aarsangivelse. K. Brahe har noteret: Brantis Præken, som er Klokker i Odense. 4to.

230. Forklaring over Lucas. 24, 32 til Anden Paaske:

dag; uden Angivelse af Forfatter eller Aar (vel fra Beg. af 18de Aarh.) Fol.

231. En Samling af Prædikener til Søn- og Helligdagene mellem Vaaske og Pintse; uden Angivelse af Forf. eller Aar, omtrent fra samme Tid som foregaaende. 4to.

232. Prædiken over Ps. 62, 2 og 3 Vers, omtrent fra samme Tid. 4to.

233. Tre Prædikener af Christian Pontoppidan (den sidste en Afskedstale til hans Menighed i Horne). 4to.

234. Nogle hellige Ord, udtagne af Prædikerens 7de Capit. 13de og 14 Vers. Uden Aarsbetegnelse. 4to.

235. Prædiken af Povel Thoring, skreven med hans egen Haand og foræret K. Brahe. 4to.

236. En Prædiken til Tredie Vaaskebag, uden Aarstal og Navn (Haandskriften er Peder Hofstrups, Hører i Odense). 4to.

237. Peter Brenners sidste Tale, da han gjennem Stockholm Byes søndre Port blef udført til sit Rettersted d. 4de Juli Aar 1720 . . 4to.

238. Prædiken paa Nytaarsdag 1722. Forfat. nævner sig ikke. 4to.

239. Et Foliohaandskrift, indeholdende 12 Prædikener, de fleste vel fra Aarene 1723 og 24. Af Forfattere nævnes Schødt, Peter Brandt, Peder Hofstrup, Mag. Seichmand, Provst i Nyborg, Chr. Pontoppidan og Niels Saks.

240. Fornøieligheds Lectie for ethvert Menneske fornøden at læris og øves (over Philip 4, 11), Prædiken holdt d. 20 Septbr. 1730 paa St. Hans Slot for Kong Frederik IV af Poul Thoring, Præst i Jordløse. Skreven med hans egen Haand. — I samme Bog: Kong Davids Behag i at tiene Gud, og Kong Davids Mishag i at tiene Verden, Sørgetale over Kong Frederik IV, holdt i

Jordløse og Gaastrup Kirker d. 12 Decbr. 1730 af Poul Thoring. 4to.

241-242. Extract, udsat over Evangelium af Dr. Lüttemanns Postille, forfattet af Fru Anna Helvig Tott. 2 Dele i Qvart, Hænkede K. Brahe paa hendes Fødselsdag 1733.

243. En retskaffen broderlig Kierlighed, Demisprædiken af Niels Medelfart, Hører ved Herlufsholms Skole, 1733. 4to.

244-245. Opposita juxta se posita magis elucescunt. Oration paa Jubelfesten d. 31 Octbr. 1736 af Poul Holm. 4to. 2 Exemplarer.

246. Oratio Jubilæa 1736, 31 Octbr. a Petro Høstrup, collega scholæ Otthinianæ. Talen er paa Titlen nær dansk. 4to.

247. Et Qvarthaandskrift, hvori Karen Brahe med egen Haand har optegnet hvad „hun merker og gjemmer aff de Prædikener, som bliffue holden her paa Gaarden [Østrupgaard] eller andre Steder“.

248. Antegnelser af Biskop Ramsus's Fasteprædikener mellem Aarene 1734 og 39; ligeledes af nogle Prædikener af Herr Niels og Bagger samt af en Prædiken, Biskop Heræleb holdt for Høffet d. 14de April 1740. — Bagi Bogen findes endnu en heelt udført Prædiken, holdt i St. Hans Kirke i Odense 3die Pintsedag 1748 af en Student Gilschov. Det hele Haandskrift (paa 543 Qvartsider) er skrevet med samme Haand af en Rosenkrantz.

5. Liigprædikener.

249. En Prædiken, som waar prædicket udi ærlig velb. oc salig Frues, Fru Anna Knobs' til Lundsgaard, hendis Begræffelse udi Kierteminde paa d. 17 Dag Februarii Aar 1581 aff Hans Pedersen, Sognepræst i samme sted. — 8vo.

250. Udtegnelse aff en liden prædiken, som skee udi ærlig oc velb. Somfru Beritte Dvighvs Begræffelse udi Gluestedis Kirke d. 1 Septbr. Aar 1600. 4to.

251. Om den Sal. Erlige och velb. Mandt Duffue Lunge thill Odden, hans Christelige Liff och Leffnet och sidste Affschiedt och Endeligt aff denne verden (1601). — 4to.

252. Liigprædiken over Susanne Brockenhuus, Marcus Billes til Rassebølle, 1606; — Titelbladet mangler. 4to.

253. En kort Liigprædiken, som er skeet oc holden udi Espe Kirke St. Lauris Dag, som waar d. 10 Augusti Aar 1612, offuer Erlig oc velb. nu salig met Gud Somfru Gertrud Lykes Liigs udsættelse . . . sammenskræffuen af Christen Tørgensen. — 4to.

254. Gudts Børns Husis och Hiertis christelige Beskickelse till en Salig død, fremsat och forhandlet, der Erlig . . . nu Salig Niels Jacobsen, Borgemeester her i Randers, hans liig och legeme . . . d. 14de Junii 1624 i St. Mortens Kirke bleff begræffuen, ved Oluf Oluffsen, Sognepræst til Slots- eller Graabrødre Sogn. — 4to.

255. Herrens faderlige Tucte=Niis, huormed hand hudstrygger huer dend, som hand annammer, forklaret . . . offuer det velb. oc Sal. Barns Thomæ Sehesteds

Christensøns, hans Adelige Liig udi Roeschilde Dom-
kierke d. 26 Septbr. 1629 aff Mag. G. Nielsen (Præst
til Domkirken). — 4to.

256. Trøst for Gudz Born baade i deris egne oc i de-
ris Salige Benneris dødelige Afsgang fremsat . . . der dend
Erlige . . . Qvinded, nu Salige Maren Pedersdat-
ters, Sl. Borgemester Niels Jacobsens efterleffverske-
hendis liig och legeme bleff her i Randers . . . begraffuen
d. 2 Martii A. 1635 ved Dlaf Dluuffsøn, Sognepræst
til Slots- eller Graabrødre Sogn i Randers. — 4to.

257. Et forrigfuld Hiertis Trøste=Smycke . . . thill
trøst for Erlig oc Velb. fru Karen Krabbe thill Loytvid
udi hendis høye Hierte Sorrig offuer sin Salig Husbond,
G. oc B. Holger Rosenkrantz, som christeligen oc
saligen tog affscheiden fra denne ondschabs Verden d. 24
Juli 1647 . . . sammenskreffuen af Jens P. Bredal.
— 4to.

258. David et Salomon redivivi, dett er en sørgelig
Liigprædiken, Sal. oc Høylofflig ihukommelse Høyb. Første
oc Herre Konning Christian IV . . . till en christelig
oc høylofflig Aminde giort, effter den Høye Offrigheds naa-
digste Befalning, i Sandholtz, Lyndisse oc Vesterhøising
Kircker d. 8 Novbr. 1648 aff Niels Knudzen Sølle.
— 8vo.

259. De hellige Gudis Ord, som udi høyædle og velb. . .
Hrr Knud Urne til Axelbold, hans Kgl. Majestæts vel-
bestalter Obriste Bagtmester offver Adels Fanen udi Skaane,
hans Adelig Liigbegængelse [af Steen Jacobsen]. — Mang-
ler Aarstal. 4to.

260. Christelig leffnet oc hæderlig Alderdom, uddragen
af Ps. 71, der Erlig oc v. Mand Hrr Mogens Kaas
til Støffringgaard, Ridder, Danmarkis Rigis Raad oc

Rgl. Maj. Befalningsmand paa Nyborg Slot, hans liig d. 25 Novbr. 1656 . . . blef nedsatt oc samme tid forklarit af Laurik Jacobsen, Superintendent offuer Thens Stift. — 4to.

261. En christelig Liigprædiken over Erl. og B. Fru Else Bülov, C. og B. Mandz Philip Joachim Barstorffs, Rgl. M. Befalningsmand paa Nalholm Slot, allerfieriste Hustru. Holdt i Nysted i Saaland d. 24 Novbr. 1656 af Knud Lerche Sognepræst. — 4to.

262. Copi aff dend Predichen, som bleff holdet Thacksigelsens fest d. 11 Febr. 1670 udi Kjøbenhavns Slotskirche, der woris Sal. Høyløfflige Herre oc Konning Fredrik III stod lig, af Dr. Hans Leth, Hofprædicant. Fol.

263. Liigprædiken over Fru Karen Wille, Sl. Fald Gjøes til Hvidkilde († 1670). Titelbladet mangler. — I samme Bind er en Liigprædiken over Jomfru Anna Gjøe († 1680), Datter af Henrik Gjø til Thureby (af Ludvig Stoud). Det forreste Blad mangler. 4to.

264. Liigprædiken over Fru Beate Gjøe, Hans Bildis til Jungergaard († 1678). Titelbladet mangler. 4to.

265. Paa it Christeligt Lefnet følger it Saligt endeligt. — Liigprædiken over Capitain-Lieutenant Jens Parsberg til Selleberg 1682. Den største Deel af Bogen optages af hans Slæggttable med mange colorerede Skjoldmærker. 4to.

266. Den Retfærdiges besiddede Lidestand paa Jorden og Frydestand i Himmelen, fremsat ved den velædle og velb. Frues, nu salig hos Gud, Fru Susanne Gjøe, velædle og velb. Preben Brahes til Engelsholm og Hvedholm, hans elskelige salige Frues sørgelige Liigbegængelse . . . d. 27 Septbr. 1683 udi Horne Kirke . . . af Chri-

stopher Wieland, Sognepræst til Vester-Skierninge og Ulbølle Menigheder. Fol.

267. En ret Tale og hjertens Mand i lifvet ved en salig Død indført i Himmel-Landet, ved høiædle og velb. Herr Søren Scheel til Broholm, Arreschou ic., Hans Kgl. Majestæts Stats- og Cancelli-Raad, hans adelige Liigbegængelse i Gudme Kirke Aar 1697 d. 26 Febr., fremstillet af Søren Herrested, Sognepræst sammest. — 4to.

268. Liigtale over Hs. Excellence den Høyædle og velb. Herre, nu salig hos Gud, Herr Niels Suel til Taasinge, Grichsholm, Totterup . . . . . som blev holdt i Kjøbenhavn i den sal. Herres Huus i Ligstuen . . . . . af Hs. Excellence den høiædle og velb. Herr Marcus Gjøre til Brahesborg . . . 1697 d. 17 Juni. — Pragtexemplar i Fol.

269. Det kongelige og ridderlige Academies Programma ofver den høiædle og velb. Herr Marcus Gjøre, nu saligste og allerpriseligste Ihukommelse, fordum Herre til Brahesborg . . . og Dffuer-Hofmester paa det kgl. og ridderlige Academie i Kjøbenhavn, i det danske Sprog ydmygeligt ofversat og til den salig Herres . . . Husfrue, Fru Sutha Dorothea Thott . . . . . dediceret, af Mogens Wiingaard [1698]. Fol.

270. Høypriselig Ihukommelse efter den høiædle og velb. Herr Marcus Gjøre . . . nu en salig Helgen i Himmelen, til ævig Amindelse med tilbørlig Loff og Berømmelse dediceret af Johannes Bandalinus. Foliant.

271. Sørge-Sermon, der den høiædle og velb. nu himmelsalige Herre, Hrr Søren Scheel Due til Sønderstov ic. . . . hans høiadelige Lig blev indsat i Følling Kirke Anno 1701 d. 26 Mai [af Mag. Christen Bellejus, Sognepræst for Vintrup og Hjerting Menigheder].

— I samme Bind og med samme Haand: Sorgelig Parentation offuer dend hoyædle og hoyvelb. nu salig Frue, Fru Birgitte Reek, holt udi Brorup Kircke Anno 1695 d. 25 Octbr. — 4to.

272. En Tilskrift til Anna Brahe i Anledning af hendes Mand's, Holger Rosenkrantz's, Død (1704). Uden Angivelse af Forfatter.

273. En defect Liigprædiken over Ida Sophie Rosenkrantz, Datter af Capitain Holger Rosenkrantz og Anna Brahe. Uden nærmere Betegnelse. 4to.

274. Guds Barns Tilflugt i Nød og Frelse, vist af Ps. 116, 1-9, hvilcke Vers . . . . Preben Brahe til Engellsholm og Østrupgaard . . . havde i levende Lefve udbalt til en text paa hans Begravelsesdag . . . forhandlet udi Rørup Kircke d. 18 Mai 1708. — Med forskjellige Uredigte. Foliant.

275. Parentation over den Hoyædle og velb. Fru Lene Rosenkrantz, holden udi Ørstedt Kircke, d. 30 April 1725 af P. Kiersing. 4to.

276. Parentation over den Hoyædle og velb., nu himmelsalige Juncker Holger Bille, udi Ørstedt Kircke Anno 1726 d. 23 Septbr. eenfoldigst holden [af Anders Laurigen, Præst i samme Sogn]. — En tilføiet Gravskrift er af Mag. Hans Andersen. 4to.

277. Mag. Morten Keenbergs Liigtale over Frederik IV, holdt i Nicolai Kircke. 4to.

278. En Beretning om Sørgehoitideligheden i St. Hans Kirke i Odense ved Frederik IV Bisættelse d. 2 Decbr., med Tilføielse af de ved denne Leilighed affungne Sørgcantater, skreven med Peter Hostrups Haand. — I samme Hefte er en kort Beretning om Christian VI Kroningsfest, skreven med en anden Haand. 4to.

279. Et Dvartbind, skrevet med *Karen Brahes* egen Haand, hvori hun har „udtegnat af de danske Liigprædikener hvis mærkeligt om disse Sal. Guds Børns Sygdom, Død og Endeligt i deris Personalier findes og forfattet er“. — 4to.

II. Skrifter af historisk Indhold.

1. Til Danmarks Historie. Dansk Personalhistorie.

---

280. Et stort, stærkt beskadiget Foliohaandskrift med følgende Titel: Privilegier oc friheder, som ere giffne Guds ords Dienere i Voland ubi de gamle Bisperis tid, oc stadfestede aff fremfarne Konger oc Forster effter som disse Bressues Copier beviser. Konning Christian III haffuer oc samme privilegier stadfested oc fuldbyrd i sin kongelig Ordinanke af 1539. — Nogle af Documenterne (det første af Grev Johan fra 1330) findes baade med latinsk og dansk Text. Den latinske Fortale er dateret fra Aar 1571; men Samlingen er først afsluttet omtrent med Frederik II's Død. Samlerens Navn, der findes under Fortalen, er Peter Albing.

281. *Kløbenhauffns* første Privilegier. — Et Dvartthaandskrift paa 209 Sider (foruden Registrerne), der indeholder: 1, som en Slags Indledning Bispeprivilegierne (det første af den roeskildiske Biskep Jacob fra Aar 1254); — dernæst 2. Erik af Pommerns Privilegier fra Aar

1422; — 3. Christopher af Bayerns Kjøbenhavns Stadsrett af 1443 i 118 Artikler med vedføjet Register; — 4. Kong Erik af Pommern's ved Christian I Aar 1461 confirmerede Privilegier, samt andre fra sidstnævnte Konge; — 5. forskjellige Kongebreve fra Kong Hans (10), Fredrik I (2), Christian III (4), Frederik II (10, deriblandt de 40 Artikler af Aar 1581), Christian IV (4). — Dernæst 6. Extract af adskillige kongelige Privilegier fra forskjellige Tider, som ikke forhen ere anførte, som „oc meesten findes i Arrild Huitfeldts Krønike“. — Endelig 7. nogle Borgemester- og Raadsforordninger. — Samlingen, hvis Forfatter ikke er nævnet, er afsluttet paa Christian IV Tid.

282. Et Dvarthaandskrift paa 179 Sider, indeholdende 54 Kongebreve, som angaae Odense By. Det ældste er Christopher af Bayerns Brev paa Byens tidligere Privilegier med Tilføielse af nogle nye Artikler, fra Aar 1441. De fleste af de følgende Kongebreve ere udstedte af Fredrik II (tildeels angaaende Hospitalet, Communitetet og Skolen) og Christian IV; det yngste Brev fra 1668. Samlens Navn er ikke angivet.

283. Et Foliohaandskrift paa 190 Sider, som fører Titel af Copiæ Bog. Titelbladet har følgende Indholdsangivelse: I. Kongelige Mandater og Brevve om Geistlighedens og Borgeftabs Privilegier; II. Kongelige og Adelige Fundager; III. Elections- og Valgbreve; IV. Nogle Serdelis Kongebrevve. — Bogen er forsynet med et alphabetisk Indholdsregister over de enkelte Aftstykker. Samlens Navn findes ikke; de fleste Stykker ere fra det 16de og 17de Aarhundrede; men der findes ogsaa Breve fra Frederik IV Tid.

284. Kong Hans's Krønike och beschriffuelse emellem Hanem oc de Suenjske, dißligeste om den dyctmerske feide

. . . med all anden bedrift efter den feide . . . tillsamen dragen oc af latinen udsat ved Zacariam Jacobßen . . . Anno 1582. — Dette smukt skrevne Qvarthaandskrift, der af Oversætteren er foræret til Gabriel Sparre til Svanholm, er en temmelig fri Oversættelse eller vel rettere omskrivende Bearbejdelse efter Peter Roeskilde's latinske Original af 1560 (Resutatio calumniarum Johannis Magni).

285. Axel Gyldenstiernis Historie om dend Krig, som blef ført imellem Kong Friderich dend 2den och Kong Erich dend 14de. 1597. — Qvarthaandskrift paa 152 Blade.

286. Et Qvarthaandskrift med en Samling af historiske Antegnelser, der ifølge en Notits af Karen Brahe skulle være gjorte af Peter Syv. Indhold: 1. Feidebrev fra Danmark mod Sverrig 1563, fordansket af Mag. Hans Høne; — 2. Friebe zwischen Friederich II . . . und den Ditmürschen 1559; — 3. Carl IX Udfordringsbrev til Christian IV og dennes Gjensvar 1611; — 4. Fredsfordraget mellem Danmark og Sverrig 1613; — 5. Adskillige andre forte Antegnelser fra Christian IV Tid.

287. Et Qvarthaandskrift, der indeholder en Beretning om Consistoriets Forhandlinger i Christopher Dybvad's Proces samt hans Domfældelse.

288. Rigtig Table over alle Herreder, Sogner og Herregaarde, som findes i de tre Provincier Skaane, Blekinge og Halland. — Qvarthaandskrift uden Betegnelse af Forf. eller Aar.

289. Et Qvartbind, hvori 1. Historische wahrhafte und ausführliche Beschreibung, was in den Friedenshandlungen mit Dänemarch bisanhero vorgelauffen, Anno 1659. Nach dem zu Danzig herausgegebenen Abdruck; — 2. Bericht, was mit den Churf. Brandenb. Gesandten so an Thro

Königl. Maj. zu Schweden geschickt . . . ergangen, sampt Copi einiger Schreiben und Documenten, woraus S. Churf. Durchl. zu Brandenb. Vorhaben wider die Königl. Majestät zu Schweden erhellet. Gedrukt im Jahre 1658; — 3. Warhaste und gründliche Relation von Thro Königl. Maj. zu Schweden . . . Schwachheit und Tode, 1660; — 4. Der Schwedische Jäger in Deutschland 1648. — Samme Bind findes endnu en Deel løse Papirer, som angaae svenske Forhold i Tydskland fra samme Tid.

290. Et Dvarthefte, hvori 1. Ulfeldt's listige Practiker; — 2. Sveriges Riges Cancelex Gref Magni de la Gardie Apologie . . . af Svensken udsat 1678; — 3. Frankrigs fire og thive artichler, huilcke til Paris ved de geistlige herrer paa hans Kongl. Majestæts Side til de evangeliske og catoliske Religioners forening erre proponeerede; — 4. Domfældelser over Tomfru Justine Cathrine Rosenfrank og over Gabriel Milan. — Paa Forsiden af Bogen findes endnu en Inscription paa en Runesteen i Sylland, fra Omegnen af Sorgen Steel's Gaard Ulstrup, forklaret 1603 af Jens Christophersen, Kanik i Ribe. —

291. Et Haandskrift med Præsten Henrik Gerner's Tale, „da han effter Kongen af Sverigs Befalling skulle været henrettet 1659, mens dog effter Kong Fridrich III Fortalle blev pardoneret“. — Uden nærmere Betegnelse. 8vo.

292. Oration om den ypperlige og urgamle Elephant Ordens første Oprindelse og Fremgang, holdt paa Friderichsberg udi hans Kgl. Majestæts Capel med høytidelige og herlige Ceremonier, Anno 1694 d. 4 Juli af Marcus Gjøe Falcksen. Foliant.

293. Et dobbelt Glenodie i de hellige og herlige aff den 16 Psalmis 3 Vers, der den ypperlige urgamle Elephant Ordens Inauguration . . . . blev holden d. 4 Juli

1694, forestillet af Kgl. Maj. Hofprædikant Peter Jessper søn. Foliant.

294. Unvorgreifliche Gedanken eines Schwedischen Unterthanen über das jüngst heraus gegebene dänische Manifest, so hiebey mit abgedrückt. Gedruckt Anno 1710. Defect Qvarthaandskrift.

295. Latinſk Retale over Dronning Sophie Magdalene, holdt paa Christiania Gymnasium af Grev Otto Manderup Rankov i hans 13de Aar 1732. Pragt-exemplar. 4to.

296. Samme Tale fordansket af Poul Thoring, Præst i Jordløse. 4to.

297. Et lille Qvartheſte, ſom foruden Sangene, der bleve brugte paa Odense Gymnasium i Anledning af Christian VI Kroning, indeholder nogle Optegnelser fra Tiden, da Kong Frederik IV laa ſyg i Odense. Det er ſkrevet med Hoſtrup's Haand.

298. Et Qvartheſte, hvori 1. Dend høvædle og Velb. Herre Thyge Brahes ſkrivelse til Mag. Anders Bedel udi Kiibe, eſterat hand var reist fra ſit fædreneland til Tydſkland og Bøhmen . . . ſkrevet paa det keiſerlige Slott Venachia udi Bøhmen d. 18 Septbr. 1599 (13 Qvartblade); — 2. Thyge Brahes Latinſke Vers til det utacknemmelige Danmark, udfat paa danſche Vers Aar 1729; — 3. Et latinſk Brev, ſom Thyge Brahe haver ſkrevet fra Knudstrup, dat. 3 Septbr. 1576 til Dr. Peder Sørensen, verterit paa Danſche; — 4. Extract af den franſke General-Procureur Mons. le Noble's Eſtermøle

om Tyge Brahe, uddragen af hans i Paris 1718 udkomne Skrift; — Alt med samme Haandskrift. — Paa nogle løse Blade findes endnu: 5. En Udskrift af den latinske Text til det under No. 3 omtalte Brev; — 6. Udskrift af et Brev fra Tycho Brahes Datter Magdalena, dateret Venachia Slot d. 25 Septbr., stylo novo Anno 1599 til Welb. Mette Kotte, Hans Muulis, Borgemeister i Odense. Udskriftens Rigtighed er attesteret af S. Bircherod; — 7. Tycho Brahes Brev til Kong Christian fra Rostock 1597 samt Kongens Svar paa samme.

299. Et Calendarium, skrevet paa Dansk, fornemmelig indeholdende Familieoptegnelser om forskjellige adelige Familier. Forfatterens Navn findes ikke; Bogen maa være skreven omtrent Aar 1600, da ingen Antegnelser gaae ud over dette Aar; men de fleste ere fra de sidste 30 Aar af Aarhundredet. — En stor Deel rene Blade i Bogen ere benyttede af en senere Giermand til Tegneøvelser. Stort Qvartbind.

300. En meget stor Foliant paa 542 Blade, indeholdende: 1. Antegnelser af adelige Slægter med hedsstaaende colorerede Skjoldmærker, udarbejdede af Fru Elisabeth Bryske (født 1585, d. 1634). Derefter følger 2. en Angivelse af hvad den jydskke Adelsbevilligede Christian III, Summen angiven for hver enkelt Navngiven; — 3. Registre over de i Slægtebogen anførte Adelspersoner; — 4. Optegnelse over den fynske og laalanke Adels, som hylkede Prinds Christian i Odense 1655, samt af den jydskke, som hylkede ham i Viborg; — 5. Fortegnelse over de Herregaarde, som ved Aaret 1649 ere i Jylland (284), Fyen (98), Laaland (35), Sjælland (82) og Skaane (92). — Dette store, noget beskadigede Haandskrift mangler Titelseblad; Angivelsen af Elisabeth Bryskes Forfatterkab til

Bærkets Hovedpart (Slægtebogen) støtter sig til en Notits foran i Bogen, skreven med K. Brahes Haand.

301. Et lille Dvartbind med en Deel colorerede Skjoldmærker. Desuden findes en stor Mængde løse Blade saavel med trykte som tegnede Skjoldmærker. Uden nærmere Angivelse.

302. Fru Beate Bildes Herkomst, Leffnet og Christeligt Endeligt. — Skrevet paa hendes Dødstid (født 1526, d. 1595).

303. Et lille Dvartheft med Dptegnelser om Rønnoernes Slægt og Familiebegivenheder ved Sl. af 16de Aarh. Det er skrevet af Anna Rønno, Datter af Giler Rønno til Hvidkilde og Anna Krabbe.

304. Nogle Dvarthefter, der indeholde Dagbogsoptegnelser, begyndte med Aaret 1625 og fortsatte gjennem en lang Række. Fuldstændigst ere Meddelelserne i Aarene 1625-27; men Forfatteren, som er med paa det tydske Felttog, standser sine Meddelelser paa Marschen i det Hanovranske og fortsætter dem først med Aaret 1630. Fra dette Aar findes Antegnelser lige indtil Aaret 1556, men saa spredte, at endog flere Aar ere ganske forbigaaede. Forfatterens Navn findes ikke anført paa noget Sted; men af mange Steder fremgaaer det umiskjendeligt, at det maa være Rigsråd Sorgen Brahe. Dptegnelserne angaae meest Forfatterens Privatvirksomhed, men indeholde dog ogsaa Meddelelser om Datidens Begivenheder.

305. Et Dvarthaandskrift, hvori Fru Ellen Gjøes (Mourik Mcherslebens til Jonstrup) Slægtregistre, Liv og Endeligt ere optegnede af hendes Sjælesørger (d. 1656).

306. Sønfru Anna Gjøes Slægt, Liv og Endeligt (d. 1680) af Mag. Ludvig Stoud. Foliohefte.

307. Dptegnelser over Fru Susanne Gjøes (Pre-

ben Brahes til Engelsholm og Hvedholm) Slægt, Liv og Endeligt († 1683) Qvarthefte.

308. Et Qvarthaandskrift med en stor Mængde Inscriptioner af adelige Gravmæler i forskjellige Kirker.

309. Monumenterne i Hornslet Kirke. — Qvarthefte uden Aarsbetegnelse.

310. Fortegnelse paa de Vaaben, som findes udi Sorøe Kirke; — Røgister paa de Herrer, Forster och andre Raffkundige Personer, som ligger begravne i Ringsted, Sorøe oc Anderschouff. — Uden Aarstal. 4to.

311. Et Qvarthefte, hvori 1. Inscriptioner af Herlufsholms fri-adelige Scholes Kirke (tilegnede Karen Brahe af Medelfart, collega scholæ 1734); — 2. Catalogus librorum illustris scholæ Herlovianæ.

312. Procerum index insignium. Daß ist eine Anzeige und Auflösung aller in- und ausländischer Potentaten, Herrschaften und Stände Wapen, deren sich die Calendar-schreiber . . . bedienet. Kurdenberg, gedruckt von Christopher Endtern. — Qvarthefte.

2. Lose Papirer, som indeholde Bidrag til Danmarks Historie.

Pakke A (313).

1. Til Frederik IV Historie:

a. 74 lose Blade med Meddelelser om den elleveaarige Krig under Frederik IV, saavel om Sofrigen som Landkrigen; navnlig findes ikke faa Breve og Lobesedler fra Leiren ved Stralsund og fra Krigsfluepladsen i Norge.

Relation og Journal huad udi og i nærmeste Eignen omkring denne deris fglg. Majestæts mig allernaadigst anfortroede Fæstning Frederichssteen fra Fiendens Intrængende indtil hans udmarsch herfra igjen daglig er forefalden. — Journalen er fort fra 10 Novbr. til 20 Decembr. 1718. Dvarthefte.

b. Kongelige Forordninger. Forordn. om at hjemforlove Landeværnet og Strandvagterne, 26 Aug. 1700. — Kgl. Tilsagn til Borgere, som udmærke sig under Kriegen, om at nobiliteres, og til Bønderne paa Sjælland, Møen, Laaland og Falster, som vise særdeles Iver og Mandhaftighed, om at løses fra Borneedskab. 15 Aug. 1700. — Forordning af 3 Novbr. 1700 om Optagelse af en Deel af følgende Aars Matrikelskat. — Monita Synodi Vardensis ad diem 25 Octbr. 1702. — Forordn. af 10 Octbr 1702 om Jagttiden paa Kornmarker. — Forordn. af 29 Aug. 1702 om Tienders Regulering. — Forordn. af 24 Septbr. 1708 angaaende Betlere saavel paa Landet som i Kjøbstæderne, Kjøbenhavn undtagen. — Forordning af 22 Septbr. 1709 om Tilveiebringelse af Artillerihefte. — Forordn. af 25 Martz 1710 om et nyt Krigsstyr, som skal paalignes saavel Kjøbstad= som Landbefolkningen af dertil udnævnte Commissairer. — Forordn. af s. Mar om at stille en Rytterhest af hver 50de Tønde Hartkorn af alle privil. Hovedgaardstatter. — Forordn. af 28 Mai 1712 næsten ordlydende stemmende med den af 3 Novbr. 1700 om Optagelse af en Deel af følgende Aars Skatter. — Forord. af 25 Mai 1712 om Havreleverancer. — Forordn. af 20 Januar 1713 om et nyt Krigsstyr, der ligesom det af 1710 skal paalignes ved Commissairer. — Forordn. af 16 Octbr. 1713 om de autoriserede Sedlers Omberling. — Forordn. af 31 Octbr. 1713 om Levering af Rytter=

heste af Hovedgaardstærter, Præstegaarde og Degneboliger. — Forordn. af 5 Januar 1714 om Fremgangsmaaden med dem, som ikke kunne betale Leiermaalsbøder. — Forordn. om Kornskatten for Aar 1714. — Forordn. af 12 April s. A. om Indsendelsen af allehaande Fundatser og Gavebreve til Cancelliet forat befordres til Trykken. — Anordn. af 18 Aug. 1716 til Amtmændene om at præsse alle Fartøier, der høre til deres Amt, og sende dem med deres Besætninger til Kjøb. inden Maanedens Udgang. — Forordn. af 10 Marts 1716 om Afholdelsen af en extraordinair Taffe- og Bededag d. 24 April s. A. i Anledning af Krigen (tilligemed Biskop Muus's Meddelelse herom til Provsterne). — Skatteforsforordning for Aar 1716. — Befjendtgj. af 30 Decbr. 1717 om Salg af nogle Ryttergodser ved en dertil beskikket Commission med vedsoiede Conditioner, undertegnede af Commissionens 3 Medlemmer. — Forordn. af 23 Juni 1718 om Dpgelt paa Kroner. — Forordn. af 7 Juli 1721 om Oprettelse af et Lotteri i Kjøbh. hvis Gevinst skal anvendes til Digernes Reparation i Slesvig, Oldenborg og omliggende Lande. — Forordn. af 9 April 1723 om Fremgangsmaaden med Dvaeren Robert Barcklais Catechisme, hvoraf nogle fordanskede Exemplarer vare komne til Norge. — Rescript af 3 Marts 1730 til Biskop Lodberg om en Taffefest til Admindelse om den augsb. Confess. paa 3 S. est. Trinit. (25 Juni). — Rescript af 12 April 1715 til Stiftamtmand og Biskop i Fyen (Gedde og G. Muus), at alle Retsfager, som angaae Skoler, Hospitaller eller Fattiganstalter, skulle i behørig Tid anmeldes for Stiftsautoriteterne, forat disse kunne varetage bemeldte Stiftelsers Tarv. — Instrux for Kirkeinspectorene i de dem betroede 3 Rytterdistricter af 28 Marts 1721. Foliohefte. — Et Dvarthefte med samme

Instrux samt en for Amtmændene af s. Dato angaaende de i deres Amter værende Kirker og Skoler.

c. Copi af Dronning Annas Brev til Frederik IV. hvori hun berømmer de danske Troppers Forhold ved Ramelliers, dat. Windsor d. 16 Juni 1706. — Copi af Kongens Svar til hende, dat. 2 Juli 1706. — Brev fra Svar Brinck, dat. Verona d. 27 Dec. 1708 til Contreadmiral Chr. Thom. Sehested, med Notitser om Kongens Udenlandsreise, paa hvilken Brinck ledsagede ham som Sjælesørger. — Brev fra Samme til Samme, dat. Florents 23 Marts 1709, med Beretning om Kongens Ophold i Venedig under Carnevalet m. m. — Et Folioblad, hvorpaa: Inscriptio domus Ranutiæ Bononiensis, der havde herbegeret Kongen i Venedig. — En liden og kort Efterretning for een hver Gussfader og Gussmoder, hvorledes de sig skulle . . . præservere fra den ihige smitsom grasserende Siugdom. Afskrift af en i Kjøb. 1711 trykt Anviisning. — En Liste, der angiver Tallet paa dem, som døde af Pesten i Kjøb. i de første 16 Uger (21 Juni-10 Octbr. 1711). Den specificerer Tallet for hver Uge saavel af Mandkjøn som Qvindkjøn samt af de paa Lazareterne døde (Summen af Døde i disse 16 Uger er 20,549; i den 17de Uge, hvor Meddelelsen har standset, vil Tallet efter hans Formening ikke overstige 300). — De norske Præsters Klage for Kongen over Menighedslivets Fordærvelse, af 17 April 1714. — Vidtløftig Beretning om Jubelfesten i Kjøb. 1717, paa flere Folioark. — Biskop Jacob Loderbergs Forslag til Provsterne om Oprettelse af en geistlig Enkekasse efter samme Grundsætninger som den sjællandske. — Admiral Knud Kecke's Afskedigelse, Kongebrev af Mar 1719. — Christian Ranzaus Afskedigelse fra Flaadens Bestyrelse, Kongebrev dat. 25 April

1721. — Sammes Afstedstale i Sæetats-Commissariatet, April 1721. — Kgl. Rescript til Biskop Lødberg at befale Kirkebøn holdt for Dronning Anna Sophie, 30 Mai 1721. — Indbydelse til at tiltræde det kgl. octroyerede Bergenst-Grønlandiske Compagni, d. 27 Febr. 1723. — Skrivelse fra Biskop Lødberg til Provsterne af 1 Juni 1723, hvori anbefales dem at benytte det til Fordeel for den grønlandiske Mission oprettede Lotteri. — Forskjellige vidtloftige Beretninger om Dronning Lovises Død og Ceremonielet ved hendes Liigbegængelse. — Tydske Optegnelser om Ceremonielet ved den 1705 afdøde Prinds Vilhelms Liigbegængelse. — Ceremonielet ved Prindsesse Hedvig Sophies Liigbeg. — Beskrivelse af Frederik IV castrum doloris i St. Hans Kirke i Odense tilligemed de ved Sørgehoitiden affungne Sange.

2. Til Christian V Historie:

Ceremonielet ved Kong Christians Salving d. 7 Juni 1671. — Consumptionsforordning af 1 Febr. 1672. — Dito af 1 Januar 1673. — Nogle Optegnelser om Krigsstyret for Aar 1676 for Aarhus og Ribe Stifters Vedkommende. — Nogle Optegnelser om Klagepunkterne i Griffenfeldts Proces og en omstændelig Beskrivelse af hvad der gik for sig ved Executionen. — Et Foliohefte, hvori 1. Biskoppernes Betænkning over de dem i Mai 1674 af Kongen forelagte 3 Spørgsmaal om Tilladeligheden af at gaae over til den catholske Religion; — 2. Brev af 24 Juli 1677 fra den i Kjøb. nedsatte geistl. Commission til Thyens Biskop, hvori man udbeder sig dennes Betænkning over 4 kirkelige Spørgsmaal; — 3. 2 indsendte Betænkninger, den første underskrevet af Jens Bircherod, den sidste uden Underskrift, stilet til Jens Kragelund, Biskop i Ribe. — Copi af Domsacten over Dlus

Rosenkrantz i Anledning af hans Bog Apologia nobilitatis Daniæ, Dvarthefte 1682. — Forordning af 9 Juni 1683 om Skatteinddrivelse. — Forespørgsler fra Politimester Rasch i Kjøb., undertegnede 30 Marts 1683, med tilføiede fgl. Resolutioner til samme, undertegnede 3 April 1683, 5 Folioblade. — Forordning af 15 Decbr. 1684 om Rytterens Underhold hos Bønderne, hos hvilke de ligge i Dvarteer. — Nogle korte Optegnelser af Eleonore Christine om hendes Liv samt nogle Vers, skrevne med hendes egen Haand i Maribo 1686. — Ole Worms versificerede Ansøgning om Raade til Kongen, skrevet fra Fængslet til Kronprindsen, til Gyldenløve, til Ringo. — Rgl. Skrivelse til Christen Lødberg, Biskop i Ribe, om rigtig Erlæggelse af Degne- og Præstetiender, dat. 21 Juli 1688. — Jagtforordning af 8 Decembr. 1688, 6 Dvartblade. — Designation derjenigen Versohnen, welche 19 April 1689 beyhm Brande auf dem kbnigl. Sloße Amalienburg elendlich sind umbß Leben kommen. — Psalmebogsforordning af 25 Jan. 1690. — Forordning om Jordegodstaxt i Danmark, 13 Jan. 1691. — Forordn. angaaende Præsternes Annex- og Mensalgaarde i Arhuus Stift, 30 Mai 1693. — Nogle Optegnelser af Forhørene i Thistedprocessen; et Brev fra Biskop Bircherod til Biskoppen i Viborg om samme Sag, dat. 11 Juli 1696; Hviesteretsdom i samme Sag; nogle Betænkninger af en Anonym over den hele Begivenhed. — Forbud mod Udførsel af Kornvarer i Danmark og Norge, 2 Novbr. 1697. — Forslag i 8 Punkter, overgivet til Baron Juell om Bestemmelser i Hamborgs Forhold til Kronen, 26 April 1697. — Taxter, hvorefter Maal og Vægt sælges af Kjøb.'s Magistrat efter Forordn. af 10 Jan. 1698. — Forordn. 19 Novbr. 1696 om Matrikelskat, Rytterholdspenge, Dre- og

Flekkeskatten i Danmark for Aar 1697. — Nogle Optegnelser om Ceremonielet ved Christian V Liigbegængelse.

3. Til Frederik III Historie:

Copi af et Kongebrev af 29 Juni 1649, hvori Kong Frederik tilliger Odense By det Privilegium, at alle Bytingssager skulle paadømmes af Borgemeister og Raad, og deres Dom være inappellabel undtagen for Kongen og Rigsraadet. — Rigtig Forteignelse paa Danmarks Riges Adell, deris forsterkning ubi forleden Krigs Tid, uddragen effter den Forteignelse Litr. A, som offuer Adelens, Geistlighedens og Borgersehagens Forsterkning af samme Tiid findes indlagt, 1649. Foliohefte. — Copi af Kong Frederiks Brev til Dronning Christine i Anledning af Ulfeldts Ankomst til hendes Hof. — De danske Rigsraaders Brev til de svenske i samme Anledning. Copien mangler Underkrifter og ligesom det forrige Brev tillige Datum. — Et Folioblad med Overskrift: Haag ^{10/29} Januar 1652, men uden Underkrift (maaskee ogsaa defect); det indeholder politiske Notitser paa Tydsk om Forholdene i Generalstaterne, England og Frankrig. — Et Foliohefte med Fortegnelse over hvad Ridderskabet ifølge fgl. Opfordring af 20 Juni 1653 har bevilliget til Rigets Forsvar. — Fortegnelse over hvad der til Landkisten vil indkomme fra Fyen af den bevilligede Contribution for Aarene 1652 og 1653. — Fortegnelse fra Aar 1653 med en Specification paa hvad der saavel fra Adelige som Andre i Fyen er indkommen eller endnu refterer af de ubevilligede Contributioner siden sidste svenske Krig. — Copi af Kong Frederiks Bekjendtgjørelse om Oprettelsen af en Slags Livrentekasse efter Poul Klingenberg's Forslag, undertegnet 14 Marts 1653, Foliohefte. — Copi af et Kongebrev af 14 Jan. 1657, hvori Christine Munc og hendes Børn fra-

dømmes al Ret til at føre Titel af Grevinde af Slesvig og Holsteen samt føre det kongl. Huses Vaaben, hvilken Befaling skal forkyndes fra Prædikestolen. — Brev fra Corfitz Ulfeldt fra Leiren foran Fredericia til Sorgen Brahe, Mogens Høg, Heinrich Gyldenstjerne og Peter Lange om at foranstalte en Sammenkomst med ham udenfor Fæstningen, for der at træffe Aftaler, dat. 1 Septb. 1657. — Corfitz Ulfeldts Brev af 12 Aug. 1657 til „Peter Lange, Landsdommer i Jylland, samt hans Medbrødre saa oc samtlige Commissarier udi Jylland“ om at hylde Carl Gustav. — Kongebrev af 28 Febr. 1657 om Maanedskatten (1 Rigskort maanedlig af hver Bonde). — Et Dvartheft, hvori 1. de af Frederik III Aar 1661 Adelen, Geistligheden og Kjøbstæderne meddeelte Privilegier; 2. Et Brev fra Christen Skeel Albretson til Kongen, hvori han ansøger om at fritages fra sin Post som Rigsraad, dat. 27 Febr. 1659. — Forordn. af 4 Juli 1662 om Beskatning efter Hartkornet saavel af Hovedgaarde som Bøndergaarde. — Forordn. af 27 Febr. 1664 om Stempelpapir.

4. Til Christian IV Historie.

Optegnelse over nogle tvistige Punkter i Forholdet mellem Danmark og Sverrig, der skulle forsøges mæglede. Den mangler Aarstal, men maa henføres til Calmarkrigen. — Copi af Kongens Brev, dat. Boller d. 8 Januar 1623, til nogle Rigsraader og andre Adelsmænd med Befaling for samme til at begive sig til Sorø og foretage det foreløbige Syn over Bygningerne der i Anledning af Academiets forestaaende Dpretelse. — Forordn. om Kostjensken af 3 April 1625. — Udkast til den fynske Adels Svar paa nogle til dem af Kongen stillede Dpfordringer med Hensyn til Landets Forsvar, dat. 14 Januar 1627. Folioblad. — Den jydsk Adels Klage over de tydske Soldknæg-

tes Tyranni for de Keiserliges Indfald, 1627. — Kgl. Anordning om at hver femte Mand, Gifte saavel som Ugifte, skal udskrives i Nyborg Lehn, Ugedagsbønderne undtagne, 1628. — Copi af Kong Christians Revers til den hvenske Adels, af 27 Juli 1630, at det Tilskud paa 50 Daler for hver rustet Hest, som de i de forløbne Aar have gjort, ikke oftere skal kræves dem af ham eller Efterkommere som nogen Skyldighed. Paa samme Folioblade endnu en lignende Revers af 30 Octob. 1641. — Copi af Kong Christians Brev af 7 April 1634 til Mogens Kaas og Jørgen Brahe om at forhandle med de hvenske Interessenter i det ostindiske Compagni om et Pengetilskud til Compagniets Forsvar. — Liste over dem, som døde af Pesten i Aaret 1637 i Kjøb., optalte efter Sogne, ligeledes over de ægte og uægte Fodler i samme Aar. — En Dyrskrift over de af Kongen approberede Taxter for nogle Artikler til hans Huusholdning for Aar 1645. — Copi af Kongens Tilstaaelse til Jørgen Brahe, at han maa lade bortføre fra Hveen de Stene, hvorpaa findes Inscriptioner og desl. — Et Brev fra Haag, dat. 6 Octbr. 1645 til Cantzler Reventlau angaaende nogle danske Skipperes Klager over ilde Medfart af det hollandske Admiralitet.

5. Til Frederik II, Christian III og Christian I Historie:

Originalbrev fra Kong Frederik II til Frank Bilde om hans Lehnregnskaber, dat. 14 Febr. 1563. — Copi af Frederik II Revers af 15 Mai 1568, hvori han tilsiger Adelen, at de Tjenester, de i Svenskekrigen have ydet ud over deres Skyldighed, ikke skulle præjudicere deres eller deres Efterkommeres Forpligtelser. — Kong Frederik II Revers i Anledning af hans Søns Raaring, dat. Koldinghuus 13 Juli 1580. — De danske Gesandters Andragende

for Keiseren, hvori de i Kong Christian III Ravn intercedere for den fangne Churfyrste Johan Fredrik. Uden Underskrifter og Datum. — Copi af Christian I Brev af Aar 1454 angaaende Odense Byes Magistrat. — Copi af Christian I Brev af Aar 1459 til Otto Nielsen, hvori han i Raade fritager ham for Hofmesterembedet.

Pakke B. (314).

1. Retsslige Documenter og andre Documenter.

Copi af nogle Documenter fra Aar 1453 St. Sorgensgaarden ved Svendborg vedkommende, Foliohefte. — Copi af en Obligation fra Aar 1497, udstedt af Otto Skindkel til Egekov til Marqvard Rønnoy til Hvidkilde. — Copi af Herluf Trolles og Birgitte Gjøs Fundats paa Herlufsholms Skole 1566. — Copi af et Gavebrev paa 400 Rdl., som Axel Brahe til Elvede skjænker tilligemed de aarlige Renter til 5 Fattige i nogle Boder i Sarkjøbing, 3 April 1610. — Copi af et Gavebrev paa 100 Rdl. til Skoleborn i Kallundborg af Steen Brahe til Knudstrup. — Copi af Sorgen Brahe's Fundats paa et Legat af 200 Rdl., hvis Renter skulle fordeles blandt 12 elendige Almisfelemmer i Årsens 1627. — Copi af Sorgen Brahe's Fundats paa Horne Hospital. — Copi af et Gavebrev af Aar 1640 af Palle Rosenkrantz til Krenkerup til Fordeel for Rosteds (?) Hospital. — Sorgen Brahe's Gavebrev paa 100 Rdl. til 6 Fattige i Vestlinge Sogn, 1632. — Sorgen Brahe's Obligation til Borgemester og Raad i Årsens paa 500 Sl. Dler., som han har legeret til Gunst for 4 Skoledisciple, 1647. — Otto Giv'e's Obligation til hans Moder Sophie Belev i Anledning af Gaarden Brandholms Overdragelse til

ham, 1631. — Preeces Klosterordning af Kong Christian IV renoveret og confirmeret, 18 Oct. 1636, Dvart-
 hefte. — Copi af en Fundats paa 1000 Rdl. til Hessel-
 ager Skole af Tønne Friis til Hesselager og hans
 Brødre. — Et Udkast til et Document af nogle i Ddense
 forsamlede Adelsmænd, hvori de forpligte sig til at under-
 holde en Løge med 300 Rdl. aarligt; mangler Underkrif-
 ter og Datum. — Copi af Anna Gjøe's Brev paa 100
 Rdl., skjenkede til St. Peders Kirke i Næstved 1673. —
 Copi af en af Henrik Brahe til Hvedholm til Biskop
 Ringo tilsendt Bekræftelse paa hans Moster Anna Gjøe's
 Gavebrev paa 200 Rdl. til Hvidkilde Fattige, 1698. —
 Commissionssdom i Sagen mellem Procurator Nicolai
 Duus og Fru Majorinde Penh, 1663. — Domsact i
 en Criminalsag mod Somfr. Agnete Budde og Fru
 Regise Grubbe, anlagede for forsøgt Giftmord paa
 Fru Birgitte Skeel, Grevinde af Parsberg 1678. Fol.
 stemplet Papir. — En anden Domsact i samme Sag. Fol.
 stempl. Papiir. — Domsact i en mellem Karen Brahe
 og Thomas Hansen i Flensborg reist Sag. Fol.
 stempl. Papir, 1732. — En anden Domsact i en Sag
 mellem samme Parter. — Fundats paa Ddense Kloster,
 confirmeret af Kong Fredrik IV, 15 Marts 1717. Fol. —
 Extract af samme (§ 14-26). Fol. —

2. Blandinger.

Et Folioblad, hvorpaa Dronning Christine af Sver-
 rigs Fed 1644; Arvesyrsten Carl Gustavs Hyldingsseed
 til Dronningen; Rigsraadets Fed. — Et Folioark med Co-
 pier af nogle Breve af Dr. Christine. — Nogle Pro-
 positioner af samme Dronning til den svenske Rigsdag i Juli
 1650. — Kongens af Frankrig Ludovici XIV Bress
 til Kong Carolum Gustavum aff Suerig offerer sin

Succession, dat. Paris d. 30 April 1654 (paa Fransk). — Fortegnelse over de Breve, Falck Gise tog til sig af Brevkisten i Hendrik Gyldenstjernes Capel, 8 Jan. 1630. — Et latinſk Brev med Reifnotitſer fra en Sorgen Schouard til Erik Falck og Sorgen Brahe (qui studiorum causa Genevæ commorantur), 1601. — Et Qvarthefte med Optegnelſer af Mogens Gjøe, Gefandt i Moskau, over Ruſlands Naturforhold, Regjering, Folkets Religion, Cultur og Sæder paa Ivan Baſilievig II Tid. — Et Foliohefte med adſkillige Meddelelſer om engeliſke Forhold, fra Mar 1626. — Copi af en Inſcription, ſom er lagt ned i Alteret i Preekeſ Kloſterkirke og blev funden ved ſammes Redbrydſe. — Copi af et Brev fra Hertug Fredrik Wilhelm af Sachſen og hans Gemalinde til de danſke Rigsraader med Takfigelſer for den modtagne Faddergave, Jan. 1655. — Forordn. af Carl Guſtav, udstedt fra Stockholm 24 Juli 1660, om en alm. Takkefeſt over hele Sverrig, undertegnet paa Kongens Begne af Hedvig Eleonore. — Et Folioblad med Overtſrift: Ludvigs, König von Frankreich, Glaubensbekentniß“ ſamt „Fransöziſche Bußpſalmen“ (Paſqviller). — Paſqviller over de Svenske i Anledning af Slagene ved Calich og Pultava. — Adſkillige Paſqviller over Steenbuchs Færd i Altona. — Foliohefte med: Wundersames Prognosticon oder Prophezeiung was in dieſem Jahre 1708 geſchehen ſoll, beſchrieben durch Iſaak Brickerſtaff Edelmann. — Et anonymt Vredigt over Admiral Chriſtian Seheſtedt. — Oplyſning til Behandlingen af Dvægſyge 1732. — Chriſtian VI Ordre til Biſkop Borm af 23 April 1734 om den Maade, hvorpaa Kjøbenhavnſ Præſter ſkulle forholde ſig under de i Anledning af de pietetiſtiſke Stridigheder udbrudte Uroligheder. Folioark. — Forſkjellige

Meddelelser om Pietismen, bl. A. af Christian Pontoppidan og Holbek. — Nogle Dpsatser med Hensyn til en af Præsten Ewald i Waisenhuset holdt Prædiken. — En af Keenberg underskreven Dpfordring til Notarius publicus af 12 Marts 1734 om at affordre adskillige (navngivne) Studerende, hvad Dplysninger de maatte kunne meddele betræffende nogle af Hrr Ewald i Waisenhuusprædikener fremsatte Lærepunkter. Folioark.

3. Andre historiske Skrifter. Reisebeskrivelser.

315. Hæltinners Pryd, den første Part, som melder om fornuftige Striibare regjerende Hæltinner. — Karen Brahe har noteret, at Bogen er sammenfæret af Eleonore Christine, da hun boede paa Mariager Kloster, efterat hun var kommen ud af Blaataarn. — Udskriften er tagen med en smuk og tydelig Haandskrift. 4to.

316. Kong Jacobs Tale til sin Søn Prinz Henrich i England, hvorledes en Chresten Konge bør at anstille sig imod Gud. — Uden nærmere Betegnelse. 4to.

317. Philippi Cominæi Historiske Antegnelser om de franske Konger Ludvig XI (10 Bøger) og Carl VIII (5 Bøger) tilligemed Sleidani Forklaringer til samme. — Hverken Oversætterens Navn eller nogen Aarsbetegnelse findes. Det hele Foliohaandskrift paa 652 Sider er færet med samme tydelige Haand.

318. Et Haandskrift med en Oversættelse af Julii Cæ-

saris den Fransøiske Krigs Beskrivelse (de 3 første Bøger).
Oversat af Anna Margrete Dvighov til Sandager-
gaard. 8vo.

319. Salustii Crispi Historie om Catilinæ Forræderi.
— Hverken Oversætterens Navn eller Titel findes. 4to.

320-321. 2 store Qvartbind med Reisebeskrivelser: 1.
Beskrivelse om den tanckuerdige Rejse til Lands gennem
Persien til Ost-indien, giort med den høyaedle . . . . So-
han Albrecht van Mandelslo . . . . offversat af
Hoythdskøn oc Hollandsk paa vort danske Maal af Joh.
Maurik, Anno 1672. — 2. Udførlig Beskrivelse paa
den kundbare Rejse til Muscov og Persien, som efter
Leiligheden er tildraget ved en Holsteinsk Ambassada . . . .
offversat af Hoythdskøn af Joh. Mauriken 1673.

322. Min Reyses fortte Beskrivelse med min Broder
Gnebold Parsbjerg aff Danmark [af Grev Christopher
Parsbjerg]. — Reisen, der er begyndt ved Udgangen
af Aar 1648, er gaaet over Holland, hvor man i For-
aaret sig. Aar traf sammen med Corfik Ulfeldt paa hans
Ambassade i Holland. Derfra til Sydhjdsland, til Fran-
krig, til Italien. Reisebeskrivelsen ender med Neapel ved
Begyndelsen af Aaret 1653.

323. Et Qvartbind, hvori en Dagbog, holdt paa en
Reise gennem Nordhjdsland, Holland, Frankrig og Ita-
lien; begyndt i Juli 1668. Den er skrevet paa Dansk,
Tydsk, Fransk og Italiensk; men Forfatterens Navn er
intetsteds at finde.

III. Æsthetiske Skrifter.

1. Gamle Folkeviser.¹⁾

324. Et Foliohaandskrift (i Sv. Grundtvigs Udgave af „Dann. gl. Folkev.“ benævnet: Karen Brahes Foliohaandskrift), som bestaaer af 317 Blade, men hvoraf dog nogle ere udrevne. Det er skrevet til forskjellige Tider, men den første, største og vigtigste Deel (264 Blade) er skreven med een og samme Haand omtrent ved Aar 1550. Skriveren har vel intet Sted anført sit Navn eller Tiden; men efter Haandskriften at domme kan den ikke være meget yngre, medens paa den anden Side en i Anledning af Christian III Datter Annas Formøling (1548) optagen Bise forbyder at tillægge den en større Ælde. Denne Deel af Haandskriftet indeholder 200 danske Viser — alle med Undtagelse af den omtalte Bise gamle Folkeviser („Kæmpeviser“) — og viser sig at være en Afskrift af eet eller flere ældre, nu ubekjendte Haandskrifter. Denne sidste Omstændighed fremgaaer deels allerede deraf, at det er skrevet med een Haand, kjendeligt i eet Træk; deels ogsaa af Bisernes Sprog, der er ældre end Afskrivningens Tid; endelig ogsaa af den Omstændighed, at Afskriveren paa et Sted har ladet 4 Blade ubeskrevne og i Bisernes Numerække oversprunget 3 Numere. Foriøvrigt mangler ethvert Spor til at bestemme Noget om den benyttede Kildes Alder, Tilblivelsesmaade eller Hjemstavn. — Haand-

¹⁾ Ved Beskrivelsen af disse har jeg benyttet nogle af Cand. philos. Lieutenant Sv. Grundtvig mig velvilligt tilstillede Meddelelser.

skriftet har i sin Tid tilhørt Knud Brahe (Farbroder til Karen Brahés Farfader); thi hans og hans Hustru Mette Langes egenhændigt skrevne Navne findes tillige med Aarstallet 1583 og forskjellige Mærker og Balgsprog. Ligeledes findes Otto Gjoes Navn med en fransk Tilskrift til Ellen Gjoe, hans Søster, med Aarstallet 1625. Fra Ellen Gjoes Besiddelse er det vel saa gaaet over i Søsteren Anna Gjoes Bogsamling og derfra i Karen Brahés.

Paa denne Omgang har Haandskriftet modtaget forskjellige Forøgelser: 1. Et ikke aldeles fuldstændigt Register til den gamle Samling; 2. En ny Række Viser, 10 i Tallet, skrevne med forskjellige Hænder, dog alle i det 17de Aarh., 6 af dem ere Folkeviser, de 4 Digte fra Skriverens Samtid (et angiver sin Tid til 1652).

Af de 210 Viser, som findes i det hele Haandskrift ere 10 (6 i den ældre, 4 i den yngre Samling) meer eller mindre defecte, af dets 205 ægte Folkeviser vare de 98 utrykte indtil 1847, og for 15 af disse er dette Haandskrift den eneste Kilde.¹⁾

325. Et Qvarthaandskrift paa 162 Blade („Steen Billes Haandskrift“), der er skrevet med mange (38) forskjellige Hænder. De fleste omtrent samtidige med den Ethen Clausen Bilde, som har indskrevet en Vise Aar 1555; den sidste har Aarstallet 1589. Af de 87 Viser, som dette Haandskrift indeholder, ere de 46 „Kæmpeviser“, Resten deels folkelige Skjemteviser deels lyriske Digte fra 15 og 16 Aarh.

¹⁾ Om dette Haandskrift saavel som om de 4 følgende cfr. isvrigt Sv. Grundtvigs „Prove paa en ny Udg. af d. Folkeviser“, 2 Dptag 1847, S. 41-42, — og E. Mølbæchs „Hist.-biogr. Saml.“ 1847, S. 12 flg.

326. Et Haandskrift paa 74 Folioblade („Idea Gjoes Haandskrift“), indeholdende 75 Viser, hvoraf 24 Kæmpeviser, men Begyndelsen mangler (det begynder midt i B. 32 af en Vise). Smellem 2 Vers i den 47de Vise findes Navnet I de Gjoe skrevet egenhændigt. Saafremt denne I de Gjoe er Søster til Anna, Ellen og Falck Gjoe, er hun født 1608, d. 1654. Haandskriftet er altsaa ikke yngre end Aar 1654, men efter Skrift og Indhold at domme er det heller ikke ældre end Aar 1600.

327. Et Dvarthaandskrift („Karen Brahes Brudstykke“), der ikke indeholder nogen egen Samling, men 2 Fragmenter af forskjellige Visebøger af forskjelligt Format, i en senere Tid sammenheftede. Det første Fragment paa 10 Blade har 2 Viser, hvoraf den første mangler Begyndelse, det andet paa 14 Blade har ligeledes 2 Viser, som begge ere defecte. Det første Fragment synes skrevet omtrent ved Midten af 17de Aarh., det andet maaskee noget tidligere; men i intet af dem findes noget Mærke, Navn eller Aarstal, som kunde give nærmere Oplysning om deres Tilblivelse.

328. Dvarthaandskrift, indheftet i Pergament, paa 80 Blade („Karen Brahes Dvarthaandskrift“), der indeholder 12 Viser, alle „Kæmpeviser“. Flere af Viserne have Mærker under sig: under No. 2 staaer Aarst. 1626 (? 36); under No. 4 har Afskriveren skrevet: „Anno 1651 d. 14 Marts paa Hørby Lund bleff denne Vise udskreffuen“; derefter nogle Mærker, Tal og Levninger af et Navn, der er overstreget, saa kun Endebogstaverne dt ere kjendelige. No. 5, der er skrevet af samme Haand, har samme Underskrift, gjort ukjendelig paa samme Maade; under No. 6: „den 19 Marts 1651“; under No. 10: „schreffuit paa Lesø den 28 Marsius 1658.“ — Rundt om i Bogen findes

iøvrigt enkelte Ord og Bogstaver opkradsede, maaskee af den Samme, som paa flere Steder i den har skrevet sit Navn: Tyge Pederhøn.

2. Kroniker, Riimkroniker og Digte.

329. En Historie om den Stormechtige Førstis Alexander i Fødzell, Leffnet, Seder, Mandom, Dyder, herlige och Underlige Gjerninger . . . . dermeth hand Under-
tvingde den ganke Verden og gjorde hende sig Underdanig och Flatskyldig, meget lystig at læse. Skiencket Erlig och B. Mand Thagge Krabbe til Jordberriggaardt, Kgl. Maj. Hoffuijmand til Dekloster . . . af Mogens Nielhøn.
— Stort Dvartbind, skrevet med en smuk og tydelig Haand. Det er ordlydende stemmende med det, som Nyrup („*Alm. Moerskabslære.*“ S. 48) omtaler som Peder Pedersen Galthen's Oversættelse eller Bearbejdelse af Johan Hartliebs Original, dog er Dedicationen til Kronprinds Christian (Christian IV) her udeladt. Haandskriftets Alder maa sandsynligviis sættes til Slutningen af de 16 Aarh.

330. Et andet Haandskrift med en Krønike om Alexander Magnus, uden Titelblad. Den er aabenbart efter samme Original, men en anden Bearbejdelse, der heller ikke fører Fortællingen saa langt ned i Tiden som den foregaaende, idet den standser ved Alexanders Død, medens hiin medtager Noget af Diadochregjeringen. Haandskriftet giver iøvrigt aldeles ingen Oplysning enten om

sin Alder eller Forfatter; efter Skriften at domme synes det noget yngre end det foregaaende. 40.

331. Enn Udskrift aff adskillige gamle Schribenters bøger om nogle Slaugs folk, som med beueffnit hand haffuer y fordom tyd udfarit aff disse Nordiske lande och siden faait Regimente offuer mange land och Riger udi werdenn. — Et gammelt Dvarthaandskrift, der mangler Betegnelse baade af Uffriber og Tid, men denne sidste maa med Rimelighed sættes til Slutningen af 16de Aarh.¹⁾

332. Et Dvarthaandskrift, hvoraf Begyndelsen mangler. Det indeholder en Roman, hvori „Hrr Johan af Bourdeous“ Sønner og navnlig den ældste Saladin optræde. Ifølge en Tilskrift til Læseren ved Romanens Ende synes dens Navn at være „Euphe i gylde ne Sendebudt“. All nærmere Betegnelse mangler. Haandskriftet, der har et temmelig betydeligt Omfang og er tydeligt skrevet, synes at være skrevet omtrent ved Begyndelsen af 17de Aarhundrede.

333. Veiledet (det er en bog, som vyser vey) aff engeland och till det hellige land, som Jerusalem udi ligger, och siden til andre lande paa hin Side haffuit: huilcken som først var gjort udi en stad, som heter Leddicea, paa Galliske maal aff en Ridder, som heter Johannes de Mandeville Anno Dom. MCCCLX. Och siden ei længe derefter vor hand y den samme stad omsat paa latine. Nu er hun aff latine omsat paa Danske, Aar effter Guds byr MCDXLIII. — Temmelig stort og velbevaret Dvarthbind, hvori hverken Oversætterens eller Skriverens Navn findes antegnet.

¹⁾ See iøvrigt om dette Skrift og om Chr. Pedersens formodebe Forfatterfab til samme: C. F. Brandts Udgave af Chr. Pedersens danske Skr. 5te B. S. 538-39.

334. Danske Konger. Dett er en forstandig Mand, som aff dett, der før er skeet oc dett, som nu skeer, kand fornemme det, som skee skall. Elsebe Brockenhuus med egen Hand, Anno Dom. 1589. — Bogen, der begynner med en Tilskrift til hendes Moder, Fru Karen Skram, for hvem hun har „udschreffuit denne lille Chroniche“, indeholder Niim, hvori danske Konger indfores talende i nogle Stropher om deres Liv, ligesfra Kong Dan til Frederik II. 4to.

335. Et Dvarthaandskrift paa 240 Blade Blade, indeholdende en versificeret Pavekrønike, hvori Paverne, ligesfra Apostelen Petrus til Julius III, indfores talende. Hverken Original eller Bearbejder er angiven. Det forreste Blad, som indeholder en rimet Fortale, bærer Aarsallet 1607, men er skrevet med en anden Haand og uden Tvivl en Deel sildigere end Bogen selv.

336. Alithia, Sandhed. Gud er Sandhed och hvad som er schreffven i denne Bog er formedelst Gudz naade

Et Kongespeil dog ikke stort,
Hvoraf kand læris met en fort
Kongelig Regiment at føre . . . . .

Tilfsammen schreffuen . . . . a Johanne Damgaard, en Cimber mon han være. Anno 1597. — Paa Bindet bag i Bogen har Forf. skrevet, at denne Bog er en Copi af den, som han Michelsaften 1597 selv overleverede Kongen. Pragtexemplar, 4to. ¹⁾

337. Phocylidis Vers udsett paa danske Niim. Oversættelsen er dediceret erl. og velb. Tomfru Helvig Krabbe . . . af Jens Maken Gietterup i Lund

---

¹⁾ Jonsf. iøvrigt om dette Haandskrift: Tyens St. lit. Selskabs Fjerdingaarskrift for Lit. og Crit. 5 Bind S. 96 flg.

1608. — I samme Bind: „En Digt om denne Sidste Verdens onde Practiker og ugudelige Leffnett“ — af samme Forfatter. 4to.

338. Den store og lille Verdens merkkelig forandring, saa vit den Hellige Bibellsche Schrift och daglig forfarenhed udi disse nordiske Lande det udviiser . . . . forfattet ved Arnoldus Hansen de Fine [Bergen 1645]. — Stort versificeret Dvarthaandskrift, dediceret Henrik Tott til Voltinggaard og hans Hustru, Fru Beate Rosenkrantz, med en vidtloftig Fortale af opbyggeligt Indhold.

339. Studiosus lamentans, det er Studentergraad formedelst Byæens Modstridelse og saa forfremmernis indlygelse, under den Melodie: Vender om med Poenitentze . . . . væmodeligen udøst af Theodor Philothiei Metophilo, Theologiae Israeliticæ et Apostolicæ studioso ex civitate Bochim [Jacob Worm]; anno vineti et acerbe lacrymantis Petri. — Octavhefte.

340. Sibilla Spaadom om Nordens Antichrist . . . offererit af en Franciscaner Munch til en Bohvode udi Podolien, først udgrafven Anno 1423 i Runebogstaver . . . af Polsk paa danske Riim osversat och til Trykken bekostet af Jens Kørnisszen, Boghandler udi Kjøge. Sidste Edition 1676. — Pasqvil over Griffenfeldt, skreven med samme Haand som forrige. — Dvarthefte.

341. Vera animæ quies, foræret den meget ædle af Stamme og hoy lærdom Jomfru Margarete Dvikhov til Sandagergaard . . . . forfattet af Laurik Bording Christopherson 1673. Dvarthefte.

341. Løche Kaardt med Kortespil. De enkelte Kaarts Betydning er fremstillet i Vers. Uden nogen nærmere Betegnelse. 4to.

343. Et Dvarthaandskrift, hvori: 1. Ret Tak,

Na Skiemt og Kammere-Alvor, dend første rettelig fortjent af Belæble . . . Ms. Frederich Rostgaard . . . Geheimearchivario; den anden friposteligen fremsat til Lyft og ingen til last for at afmale Satyrisk Wiis disse Tiiders Riimgjerrighed, eller Cacoethen Carminiscum; det tredie oprigteligen foredraget af . . . Sorgen Sorterup. — 2. To polemiske Gjensvar fra M. Wiingaard og en Anonym, som imidlertid kan skjønes at være Fr. Kühn. — 3. Sorterups Gjensvar imod et meget Fanatisk Krøppelhovedt [Fr. Kühn], undertegnet: Lyderløs d. 24 April 1704.

344. Et Dvarthaandskrift, hvori en Afskrift af Sorgen Sorterups „Nye Heldtesange om . . . Konning Frederic den Fierdes lykkelige Seyervindinger 1715.“

345. Versificeret Reisebeskrivelse over en Reise fra „Trolleholm til Faaborg . . . offererit den ædle og velvillige Borgemester Jacob Jørgensen i Faaborg . . . af hans tjenstarbødige Michel Jernskjæg“, 1706. Foliohefte.

346-348. Gratulationsdigte til Karen Brahe til Nytaarsdag 1727 samt i Anledning af hendes Fødselsdage 1726 og 29; — 3 Dvarthefter.

IV. Skrifter af blandet Indhold.

---

349. Ein neu ausgefaktet und transferiertes Teusch Loubuch, oder Richtbuch, wie in Norjütlandt, Fyen und dem Fürstenthum Süderjütlandt . . . ueblich und gebreuchlich ist, in vielen Drtten . . . emendiert und restituirt durch Erich Krabben zu Bastrup. Anno Christi 1557. — Stort velbevaret Dvarthaandskrift.

Foran i Bogen har Sorgen Brahe noteret, at han har faaet den af Hans Lindenov til Drøsløff, da denne sad fængslet paa Kallundborg Slot 1626.

350. En kort Summa oc Extract aff Norges Lovg= bog paa de besynderligste Puncter og Articler . . . alle Kgl. Maj.'s fougder och Ombudsmandt och alle andre gode Mendt, som ere i nogen verdslige Bestilling noget nyttelig at vide . . . tillsammenschreffuen aff Peter Nielsen Læm, Byschriffuer i Bergenn, Anno 1602. — I samme Bind findes ogsaa: Bergen Bys Bidtthegter af Anno 1573. 8vo.

351. Den danske Lov effter Alphabet forfattet. — Register over Christian V Lov med Paginalhenviisninger. Qvartbind.

352. Register over 195 Forordninger fra Aarene 1582-1639. Qvarthefte.

353. En skøn Legebog medt mange oc atskillig stycker oc legedomme at bruge forre Menniskens legemes siugdom oc suaghed, som det kandt her i Verden tilfalde for syndens skyldt, uddragen . . . af mange visse och lærde Mendts Bøger, Aar 1610. — Forfatteren har for det Meste fulgt og tildeels udskrevet Chr. Pedersens Lægebog; hans Navn findes ikke. Qvartbind.

354. Et Qvartbind med en Tractat om Somfruers Optugtelse. Ifølge en Notits af Anna Gjø er det en Oversættelse efter Ludovicus Vives, skreven 1659 af hendes Broderdatter Susanne Gjøe, Preben Brahes (K. Brahes Moder).

355. Om det noble Creatur, det ædele Qvindens Øpperlighed oc Merckverdighed, nemlig huorviitt de Mændene monne foregaae oc offvertæffe . . . tillsammenschreffuen . . . alle oprigtige liebhabende Cavallieret till Ere oc Vil-

lighed. — Forfatteren betegner sig med Bogstaverne *H. D.* og dedicerer sin Bog til Peter Grubbe til Lystrup. Svo.

356. *Observationes in Aristotelis Politica* anlangende Regimenters adskillige Former, item nogle *Directiones* oc *Underretninger* tienende till Lydighed imod Regentere udi Farlige og Tvivvellraadige tider. Skrevet oc trøkt først paa Engelsk till London 1652. — Oversætterens Navn findes ikke. Dvartbind.

357. *Epistolarum Florilegium historico-philologicum et ethico-politicum.* — Til denne Titel er føiet med en anden Haand: En dansk Version af de merkverdige Guevarræ gyldene Sendebreve. Meldal 1676. — Bogen indeholder først en Levnetsbeskrivelse af *Marcus Antonius*, skrevet paa Latin, dernæst en heel Række (singerede) Breve fra samme af moraliserende Indhold; endelig endnu nogle Levnetsbeskrivelser m. m. fra den romerske og græske Oldtid. Temmelig stor Dvart.

358. Et Octavhaandskrift, hvori er udsrevet et Parti af den danske Text i Resens Udgave af *Snorres Edda* fra 1665. Haandskriftet, hvis Skribers Navn mangler, synes ikke at være synderligt yngre hiint Aar.

359. En Beretning om det Svælg og Bulberaand, som man nu har fornummet udi et Boelshuus i en By ved Kaufn Kragsers (?) i Rise Sogn paa Werrø. — Beretningens Sandfærdighed attesteres af Sognepræsten sammesteds og en anden navngiven Mand fra Wroeskjøbing 1701. Octavhefte.

360. En sandfærdig Beretning om et Siune, som er seet udi Scharø Kirke af Degnen sammesteds. — Hermed følger Biskoppen af Skaras, Dr. Jesper Fredbergs, Betænkning om Sagen. 1723. Octavhefte.

361. En Kogebog, temmelig stort Dvartbind uden nærmere Betegnelse.

362. Catalogus librorum nobilissimæ et illustris Virginis Dm. Annæ Gjøe de Hvidkilde. Forfatteren til dette Katalog, der ordner Bøgerne efter Forfatterne, alphabetisk, findes ikke antegnet i Haandskriftet; men det er Jacob Jensen Bircherod, Prof. ved Odense Gymnasium, og nærværende Haandskrift er altsaa det, som Lauritz Lind i sit trykte Katalogs Indledning omtaler som sig anbetroet. Den sammesteds aftrykte Mindetale over Anna Gjøe „Livsens Bog“, findes ligeledes i samme Bind, skreven med samme Haand, ligesom ogsaa et Brev fra Sønnen, Mag. Bircherod, til Karen Brahe, hvormed han tilsender hende ovennævnte Katalog. 4to.

363. Endnu en Bogfortegnelse over de danske Bøger, som Karen Brahe har arvet efter Anna Gjøe. 4to.

364-365. To haandskrevne Foliobind med Kataloger over Bibliotheket (det ene udelukkende over de tyske Bøger), skrevne med forskjellige Hænder; de mangle Betegnelse af deres Forfattere.

Efterretninger

om

Odense Cathedralsskole

for

Skoleaaret 1856—57.

Afgangsexamen 1856.

Ved Ministeriets Skrivelse af 14de Juni f. A. underrettedes Rector om, at den skriftlige Examen vilde for alle Skoler være at afholde Mandagen d. 23de Juni (Udarbejdelse i Modermaalet, geometrisk Opgave), Tirsdagen d. 24de (latinsk Stil, tysk Stil) og Onsdagen d. 25de (arithmetisk Opgave, Oversættelse fra Latin paa Dansk); den mundtlige Examen vilde i Odense Cathedralsskole være at afholde Fredagen d. 11te, Lørdagen d. 12te og Mandagen d. 14de Juli. Ministeriet tilføiede, at Conferentsraad Madvig agtede at deeltage som Censor i Bedømmelsen af Proverne i skriftlig Latin, Græsk, Historie, Tysk og Fransk, men dog ønskede Examen iøvrigt ordnet saaledes, at han kunde faae Leilighed til, i det Omfang, som Forholdene uden Besværlighed og ubillig Bebyrdelse for Lærerne eller Disciplene tillode det, at overvære Prover ogsaa i andre Fag, idet der derhos Intet vilde være til Hinder for, naar Tidens Korthed eller andre Omstændigheder maatte fordrø det, da at henlægge Proverne i et eller andet af de ovenfor ikke udtrykkelig nævnte Fag til en Dag før hans Ankomst.

Til Afgangsexamens anden Deel indstillede sig følgende fem Candidater, som havde underkafstet sig Examen's første Deel i Aaret 1854:

1. Gustav Peter Joachim Heiberg, Søn af Provst Heiberg K. af D. i Helsingør, født i Lunde d. 1ste December 1838, optagen i Skolens 2den Klasse d. 1ste September 1849.

2. Frants Emil Langkilde, Søn af Justitsraad Langkilde til Bramstrup, født den 21de Februar 1839 paa Sanholdt, optagen i 3die Klasse d. 1ste September 1850.

3. Peter Nicolai Damm, Søn af afd. Skovriider Damm paa Gyldensteen, født i Nørre-Sandager d. 16de April 1839, optagen i 2den Klasse d. 1ste September 1849. Ved Ministeriets Resolution af 10de Mai f. A. var Aldersdispensation indrømmet disse tre Disciple.

4. Nicolai Jacobsen, Søn af Skolelærer Jacobsen i Kjerteminde, født sammesteds d. 27de Juni 1837, optagen i 4de Klasse d. 1ste September 1850.

5. Wilhelm Fønss, Søn af Kammerherre, Toldinspecteur v. Fønss i Nyborg, født i Wyck paa Føhr d. 20de April 1836, optagen i 1ste Klasse d. 1ste September 1846.

Til Afgangsexamens første Deel indstillede sig følgende otte Disciple af sjette Klasse: Christian Peter Seidelin Krag, Thorvald Schroll, Peter Clausen Larsen, Johan Theodor Gleerup, Lorenz Peter Lorenzen, Christian Frederik Storch, Johannes Borchsenius og Sophus Christian Barfoed, af hvilke syv bleve opflyttede i syvende Klasse efter Examen.

Til samme Prøve indstillede sig som Privatist: Seminarist Christian Tørgen Brøckner Larsen, Søn af afd. Skolelærer Larsen, født i Nykjøbing i Sjælland d. 12te September 1829, dimitteret fra Joenstrup Semina-

rium i Juni 1853. Ved Ministeriets Resolution af 12te Mai var han, der i en ældre Alder har udbannet sig ved Selbstudium, bleven fritagen for at producere det i Befjendtgjørelse af 13de Mai 1850 omhandlede Vidnesbyrd fra en Mand, der i det hele sidste Aar før Examenstiden havde havt Deel i hans Underviisning.

Opgaverne ved de skriftlige Prøver af Examenens begge Afdelinger have været følgende:

1. Udarbejdelse i Moderensmaalet: „Almindelig Charakteristik af de tropiske Landes Natur i Modsetning til de tempererede Jordbelters“.

2. Latinsk Stil: Da P. Dolabella som Proconsul styrede Provindsen Asien, førtes en Kvinde fra Smyrna til ham, som anklagedes for ved Gift at have ombragt sin Mand og sin Søn. Hun tilstod, at hun havde begaaet den Forbrydelse, for hvilken hun anklagedes, men sagde, at hun havde gjort det, fordi Manden og Sønnen i Forening havde dræbt hendes anden Søn, en herlig Ungling, som hun havde født i sit forrige Ægteskab, og bad, at man vilde frikjende hende, da hun havde taget en retfærdig Hævn over forbryderiske Mennesker. Beviserne vare tydelige og tillode ikke at tvivle om, at hun talte sandt. Dolabella forelagde (deferro) Sagen for (ad) sit Raad; men Ingen af Raadet vovede at votere (sententiam dicere) i en saadan Sag, og Dolabella selv vidste ikke, hvad han skulde gjøre; thi han troede ikke, at en Kvinde, der var overbevist om et dobbelt Mord, kunde frifindes og slippe uden Straf; og paa den anden Side kunde han ikke føre det over sit Sind at fordomme og straffe en Moder, der næsten syntes at have adlydt Naturens egen Røst. Han henviste (relego) da Sagen til Athen til Areopagiterne, for at den kunde blive paadømt af de mest øvede Dommere.

Da disse havde undersøgt Sagen, bød de den anklagede Qvinde og Anklageren at vende tilbage om hundrede Aar; da vilde de affige Dommen. Saaledes befriede de i Gjærningen den, som de ikke vovede aabenlyst at frifinde. Denne Historie fortælles af Valerius Maximus og af Gellius i 12te Bog af det Værk, som han har givet Titelen „Attiske Rætter“.

3. Oversættelse fra Latin paa Dansk (Af Senecas 73de Brev med nogle Forandringer). Errare mihi videntur, qui existimant, homines philosophiæ fideliter deditos contumaces esse et contemptores magistratum ac regum eorumve, per quos publica administrantur. E contrario enim nulli adversus illos gratiores sunt; nec immerito; nullis enim plus præstant rerum publicarum rectores quam quibus frui tranquillo otio licet. Itaque ii, quibus multum ad propositum bene vivendi securitas publica confert, necesse est, auctorem huius boni ut parentem colant, multo quidem magis quam illi inquieti et in medio positi ¹⁾, qui multa principibus debent, sed multa etiam flagitant, quibus nunquam tam plene occurrere ulla liberalitas potest, ut cupiditates eorum exsatiat; crescunt enim, dum implentur. Quisquis autem de accipiendo cogitat, oblitus accepti est; nec ullum habet malum cupiditas maius quam quod ingrata est. Accedit, quod nemo eorum, qui in re publica versantur, quos vincat, sed a quibus vincatur, adspicit, nec tam iucundum iis est, multos post se videre, quam grave, aliquem ante se. Nec ambitio tantum insatiabilis est, verum cupiditas omnis. At ille vir sincerus et purus, qui reliquit et curiam et forum et omnem

---

¹⁾ in medio positus, som er stillet, lever midt i det offentlige Liv.

rei publicæ administrationem, ut ad ampliora secederet, diligit eos, per quos hoc ei facere licet, solusque eis gratuitum testimonium reddit. Quemadmodum præceptores suos veneratur ac respicit, quorum beneficio ex inviis¹⁾ exiit, sic etiam hos, sub quorum tutela positus exercet artes bonas.

4. **Lybsk Stiil:** Karl den Store knyttede Forbindelser med de mohamedanske Fyrster i Afrika og Asien for at lette de Christnes Stilling, der befandt sig under deres Herredømme. Han sølte og handlede som Christenhedens første Konge og tog sig af²⁾ alle sine Troesbrødre i de fjerneste Lande og især i den hellige Stad Jerusalem. I dette Niemed søgte han ogsaa at komme i venkabeligt Forhold med Chalifen Harun al Raschid og sendte først et Gesandtskab til ham. Men begge Gesandter døde paa Reisen uden at have naaet deres Bestemmelses Maal³⁾. Chalifen tog imidlertid Hensigten for Gjærningen. Karls Berømmelse fyldte Verden formeget til ikke ogsaa at trænge igjennem til Hoffet i Bagdad. Chalifen tog derfor Anledning af Karls Kaiserkrøning til ved et eget Gesandtskab at ønske ham Lykke til hans Dphøielse. Han sendte ham imellem andre kostbare Foræringer ogsaa en levende Elefant. De Gjenforæringer, som Karl sendte Chalifen, bestode i Heste og spanske Muuldyr, i friske Uldkapper⁴⁾ af forskjellige Farver, der, som han havde hørt, i Orienten vare meget søgte og betales dyrt, og i nogle store Hunde, der vare

¹⁾ ex inviis af uveisomme (ubanebe) Egne (∴ af Uklarhed og Bildfarelse.

²⁾ stæ jemaands annehmen.

³⁾ Ziel.

⁴⁾ Ein Wollenmantel.

afrettede til Jagt paa vilde Dyr. Gesandterne, der overbragte disse Foræringer, skulde tale til Bedste for ¹⁾ den hellige Grav i Jerusalem og for de derhen valfartende Pilgrimmes ²⁾ Sikkerhed, og Harun var artig nok til at skenke Karl den Store den hellige Grav som et Beviis paa sin Agtelse.

5. Arithmetisk Opgave:

Man skal opløse Ligningen

$$+ \sqrt{x + \sqrt{2ax - a^2}} + \sqrt{x - \sqrt{2ax - a^2}} = x - \frac{a}{2}$$

med Hensyn til x og prøve Rigtigheden af det Fundne, idet hver Kvadratrod tages med det i Ligningen foran samme staaende Fortegn.

Exempel 1) $a = 7$; 2) $a = 8$; 3) $a = 9$.

6. Geometrisk Opgave: En Trekants tre Sider have Værdier, der danne Differentstrække (arithmetisk Progression) paa tre Led. Dens Areal er $\frac{3}{5}$ af en ligesidet Trekant med samme Perimeter. Hvor store ere dens Vinkler?

Den mundtlige Prøve afholdtes Torsdagen d. 10de Juli om Eftermiddagen og de tre følgende Søndage. I Censuren over de enkelte Fag deltog, foruden Underviisningsinspecteuren, med Lærerne Dhrr. Biskop Engelsstof i Religion, Pastor Strøm i Geographie, Chordegn Jensen i Mathematik og Naturlære og Adjunct Eskildsen i Naturhistorie.

---

1) sig for etwas verwenden.

2) Pilger.

Afgangsexamen er offentlig og det Samme gjelder om Skolens Aarsprøve eller den saakaldte Hovedexamen. Jeg omtaler dette her kun for atter at gribe en Leilighed til at henvende Medborgeres Opmærksomhed paa disse Prøver og muligen formaae dem til at være mindre sparsomme, end hidtil, med at overbære dem. Skolen kan ikke gjøre Andet end igjennem Programmer og Aviser hvert Aar at udsende Indbydelse til Disciplenes Forældre og Forsatte samt Andre, der interessere sig for Ungdommens Underviisning og Dannelse, at bære disse Examiners muntlige Prøver med deres Nærværelse. Ikke blot dem, hvis Børn frekventere Skolen, men ogsaa Andre gives der aarlig Leilighed til at blive nærmere bekjendte med Underviisningens Bestaaffenhed og Elevernes Fremgang, og det vil maaskee bevæge dem til at anvende og ikke fortryde dem at have anvendt nogle Timer paa denne Gjerning, naar de erfare, hvor vigtig og magtpaaliggende denne Publikums Deeltagelse er for Skolen selv, som erkjender, at Examinationen derved vinder i Liv fra Lærernes Side, at Prøven vinder i Betydning og Høitidelighed i Disciplenes Dine: hvorhos det ogsaa maaskee turde blive Tilfældet, at Skolen enten vilde undgaae mangen Faders raske Dom om overdreven Strengthed eller ubillige Fordringer, eller dog vilde høre bedre motiverede Domme i denne Henseende end hidtil. Det er paafaldende, hvor faa Tilhørere der i en Række af Aar have indfundet sig ved Examinerne. Det vilde glæde Skolen om dette i Fremtiden blev anderledes.

Gandibateme have ved denne Gramen erholdt følgende Charakterer:

Gandibaternes Navne.	Første Afdeling.				Anden Afdeling.								Soveb=	Gæbralf.	
	Lybne.	Gramf.	Geographie.	Naturhistorie.	Uarbejdelse i	Købermaalet.	Kølin, mundlig.	Kølin, fæftlig.	Græf.	Religion.	Historie.	Strikmette.			Geometrie.
Ø. N. S. Heiberq.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	g.	mg.	mg.	mg.	g.	mg.	mg.	ug.
F. E. Rangfild.	mg.	mg.	mg.	ug.	g.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	ug.	mg.	mg.	ug.	—
N. N. Damm.	mg.	mg.	ug.	ug.	mg.	g.	g.	g.	mg.	mg.	mg.	mg.	g.	mg.	—
N. N. Jacobfen.	mg.	mg.	mg.	mg.	g.	mg.	mg.	tbl.	mg.	mg.	g.	g.	mg.	mg.	mg.
N. Sonfs.	g.	g.	mg.	g.	tg.	g.	g.	g.	g.	tg.	tg.	tg.	g.	g.	—

Charakterer:
 Første
 Karakter.
 Første
 Karakter.
 Første
 Karakter.
 Andre
 Karakterer.

2. Underviisningen.

Forforskjellige Omstændigheder have i dette Aar foranlediget deels en betydelig Forøgelse af Lærerpersonalet deels ikke faa Omskiftninger i Fagfordelingen. Underviisningen i de studerende Classer og Fællesclasserne er bleven fortsat uden Forandring efter den hidtil fulgte Plan og uden at nogen Deling af Classerne har fundet Sted med Undtagelse af den sædvanlige i syvende Klasse i visse Fag. Derimod blev Realbæsenet definitivt ordnet med Skoleaarets Begyndelse, idet en femte eller øverste Realclasse kom til at slutte sig til de i Løbet af forrige Aar oprettede tvende lavere, Planen for Underviisningen i disse Classer blev indrettet mere i Overensstemmelse med Bekjendtgørelsen af 18de September 1855, end det havde kunnet ske ved Realbæsenets provisoriske Indførelse i Midten af forrige Aar, og faste Lærere efterhaanden for den største Deel traadte istedetfor Timelærere, dog saaledes, at disse nye Lærere ikke udelukkende sydselsattes i Realclasserne. Under 23de Juli f. A. forflyttedes Overlærer ved Kolding lærde Skole Frederik Christian Ludvig Trojel i lige Egenkab hertil og overtog ved Skoleaarets Begyndelse Tydsk og Dansk i Realclasserne samt Hebraisk i begge Afdelinger af 7de Klasse. Den under 30te f. M. til Lærer constituerede Landmaaler Frih William Johnson erholdt som Underviisningsfag Mathematik i Realclasserne samt i 4de og 3die stud. Klasse foruden geometrisk og Frihaandstegning i Realclasserne og i første Fællesclasse. Regning i Real- og Fællesclasserne overdroges imod Timebetaling Lærer Hansen ved Lahns Stiftelse, der allerede ifjor havde underviist i Realclasserne. Ogsaa den forhen-

værende Bestyrer af Odense Realskole Adjunct Lassen, hvem det havde været paatænkt med Skoleaarets Begyndelse at ansætte som fast Lærer, men som dengang ikke ønskede nogen Forandring i sit Forhold til Skolen, fordi der aabnede sig Udsigt for ham til en gunstigere og selvstændigere Stilling, overtog som Timelærer Fransø og Engelø i Realclasserne. Efterat han nogle Maaneder senere havde erholdt Madsen som Bestyrer af den nye Realskole i Kolding og i Slutningen af October havde forladt Skolen, udnævnedes under 17de November f. A. forhenværende Adjunct ved Kolding lærde Skole Julius Ryberg Burd til Adjunct ved vor Skole. Hans Fag bleve Engelø i de tre Realclasser, ligeledes Dansk i de samme Classer og Tydsk i tredie Realclassse, hvilke Overlærer Trojel afgav imod at erholde Fransø i Realclasserne. Den saaledes foretagne Ordning og Fordeling af Fagene blev i Aarets Løb af og til afbrudt ved nogle kortere Vicariater paa Grund af adskillige Læreres Sygdomstilfælde; men i den sidste Deel af Aaret indtraadte et længere Vicariat ved en Lærers Bortreise. Adjunct Silfverberg nødtes nemlig paa Grund af Sygelighed og især en i en foruroligende Grad tiltagende Driensvaghed ved Paasketid at afbryde sin Virksomhed, og erholdt efter Ansøgning Dispensation fra sine Forretninger som Lærer og Inspector for den tilbageværende Deel af Skoleaaret, for ved en længere Reise i Udlandet at søge at tilbagevinde sin Helbred. Hans Fag bleve med Ministeriets Samtykke fordeelte saaledes imellem Lærerne, at Overlærer Trojel paatog sig Græsk i fjerde (4 Timer), Overlærer Defolii Latin (6) og Rector latinø Stiel (2) i samme Classse, Adjunct Burd Latin i tredie (8) imod at afgive Dansk i femte og fjerde Realclassse, Adjunct Bogelsang Religion i anden (3),

og Adjunct Faber samme Fag i første Fællesclasse (3).
 Danst i de to Realclasser overdroges Student Niels Peter Brinck, en ved Underviisning i flere kjøbenhavnste Instituter øvet Lærer, der for Tiden privatiserer her i Byen og allerede tidligere under en anden Lærers Sygdom havde været hans Vicarius i samme Fag i de studerende Mellemclasser. Inspectionsforretningerne deelte nogle af Lærerne med Rector, og de med Inspectionen forbundne Skriverier besørger const. Lærer Johnsen. — Af andre Forandringer i Lærerpersonalet maa endnu omtales, at Organist ved St. Knuds Kirke, Peter Foersom, der siden 1814 havde været Lærer i Sang, (siden 1843 rigtignok kun af Navn, idet først hans Søn og efter dennes Død Chordegn ved Frue Kirke Schönberg havde været hans Vicarius), døde d. 7de August 87 $\frac{1}{2}$ Aar gammel: hvorefter hans forrige Vicarius Schönberg fik hans Plads. Paa Grund af Garnisonens Forslyttelse herfra fratraadte Premierlieutenant v. Prinken og de tvende Vagtmestre, som havde været hans Assistenten ved Gymnastiken, deres Bestilling i Slutningen af forrige Skoleaar, og da passende Lærere i Gymnastik ikke strax kunde erholdes, maatte Underviisningen i dette Fag suspenderes indtil henimod Nytaar, da Rector af Ministeriet bemyndigedes til at antage Skolelærer Holm i Hunderup og Lærer Lauriken ved den betalende Borger-skole her i Byen til Gymnastiklærere ved Cathedral-skolen, dog med Forpligtelse for dem til i næste Sommerferie at gennemgaae et Coursus ved det militaire gymnastiske Institut og der at aflægge Prøve paa deres Dygtighed.

Efterat jeg ovenfor har angivet de Modificationer, som i Aarets Løb ere skete i Fagfordelingen, vil jeg her anføre

den normale Fordeling, som har været gjeldende i den større Halvdeel af Aaret.

Rector: Latin og Græsk i VII	15	Timer.
Overslærer Lefolii: Latin i VI og V, Dansk i		
II og I	26	—
Overslærer Sid: Græsk i VI og V, Fransk i		
VI-III st.	20	—
Overslærer Kragh: Naturlære i VII og V		
Realcl., Mathematik i VII-V st.	27	—
Overslærer Trojel: Hebraisk i VII, Fransk i		
V-III Realcl., Tydsk i V og IV Realcl.	26	—
Adjunct Silfverberg: Græsk i IV, Latin i		
IV og III, Religion i II og I	28	—
Adjunct Faber: Religion i VII-III st., Dansk i		
VII og VI, Historie og Geogr. i IV Realcl.	25	—
Adjunct Bogelsang: Historie og Geographie		
i VII-III st. samt i V Realcl.	24	—
Adjunct Laaffe: Tydsk i VI og V, Religion		
i IV og III Realcl., Historie og Geographie		
i III Realcl. samt II og I	25	—
Adjunct Strøm: Naturhistorie i hele Skolen,		
Fransk i II	24	—
Adjunct Haugsted: Tydsk i IV-I, Dansk i		
V-III st.	22	—
Adjunct Burd: Engelsk og Dansk i Realclass-		
ferne, Tydsk i III Realcl.	23	—
Const. Adjunct Sohnsen: Mathematik i Real-		
classerne og i IV og III stud., Tegning i		
Realclasserne og i I	31	—
Lærer Hansen: Regning i Realclasserne samt		
II og I	14	—
Fuldmægtig Jastrau: Skrivning i V-III Realcl.		

samt i IV stud. — I, Tegning i III stud.

og II . . . . . 19 Timer.

Syngelærer Schönberg: Sang i hele Skolen 6 —

Lærerne Holm og Lauritzen: Gymnastik i

hele Skolen . . . . . 10 —

Følgende Schema viser, hvormange ugentlige Timer der har været tildeelt hvert Fag i de forskjellige Classer:

Fagene:	VII	VI	V St.	V R.	IV St.	IV R.	III St.	III R.	II	I	Summa.
Dans	3	2	2	2	2	2	3	3	5	5	29
Lyd	-	3	3	4	3	4	2	4	5	5	33
Fransk	-	3	3	4	2	4	3	4	5	-	28
Engelsk	-	-	-	4	-	4	-	4	-	-	12
Latin	8a)	8	8	-	8	-	9	-	-	-	41
Græsk	5	4	5	-	5	-	-	-	-	-	19
Hebraisk	3b)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Religion	2b)	2	3	-	3	2	3	2	3	3	23
Historie og Geographie	3c)	5	4	4	4	5	4	5	5	5	44
Regning og Mathematik	5b)	4	4	7	4	6	4d)	6	4	4	48
Naturhistorie	-	3	2	2	2	2	2	2	2	2	19
Naturlære	3b)	-	-	3	-	-	-	-	-	-	6
Skrivning	-	-	-	1	1	2	2	2	3	4	15
Tegning	-	-	-	3	-	2	2	2	2	3	14
Sang	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20e)
Gymnastik	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20f)

Anm. a) Deelt i latinsk Stil 2 Timer, altsaa i det Hele 10 Timer.

— b) Deelt, altsaa resp. 6, 4, 10, 6 Timer. — c) Disse Timer anvendes ene til Historie. — d) Disse Timer anvendes deels til Arithmetik deels til Regning. — e) Combineret efter Stemmer i 6 ugentlige Timer. — f) Classseordenen følges ikke ganske ved Inddelingen i 5 Partier.

De ganske særegne Omstændigheder, som midt i forrige Skoleaar saa pludselig og ubentet foranledigede Oprettelsen af Realclasser i denne Skole (s. Programmet f. 1856 S. 72 ff.). bragte temmelig ueensartede Elementer sammen i disse Classer, og Efterveerne af denne skyndsomme

Indførelse af Realvæsenet ere endnu i flere Henseender sporede iaar, men begynde dog efterhaanden at formindskes. En Overgangstid, hvori enkelte Modificationer eller Eftergivelser i de Fordringer, som opstilles i Bekjendtgjørelsen af 18de September 1855, ere fornødne, kan neppe undgaaes, tilmed da den nuværende tredie Realclasse i det Hele er svag; dog haaber jeg, at den vil vare kort. Med Tiden vil Realclassernes ligesom de studerendes Hovedstamme dannes af Disciple, som ere forberedede efter een Plan og, paa faa Undtagelser nær, ere opflyttede i dem fra Fællesclasserne. De tvende lavere Realclasser ere godt frekventerede og ville blive det endnu mere, alt eftersom Forældre itide opgive at fortsætte Forsøget med de Børn, hvis Anlæg og Lyft til den studerende Bane ikke er fremtrædende. Femte Realclasse havde i Begyndelsen af Skoleaaret 9 Disciple; men den ene, en slittig og ikke ubegavet Dreng paa 14 $\frac{1}{2}$ Aar, blev taget ud af Skolen strax i den første Uge efter Sommerferien, fordi hans Fader, en velhavende Gaardmand, meente, at han havde lært mere end nok til at være Bonde og havde Brug for ham ved Høstarbejdet; og denne Classes Antal er efterhaanden sunken ned til 3, men der er dog Udsigter til at den i næste Aar vil blive mere frekventeret og at Disciplene ikke saa hurtigt ville falde fra, den ene efter den anden i Løbet af Aaret. Smidlertid, naar ikke alle Zulemærker skuffe, vil det vel gaae her, som det i Almindelighed her i Landet gaaer Realindretninger, at de fleste Disciple udmeldes endog fra 4de eller 3die Classe, naar de skulle confirmeres eller kort efter Confirmationen for at „sættes i Wei“. Der ventes kun indtil man har faaet „et godt Sted“ til dem, men der ventes jævnlig ikke engang, indtil de have lært synderlig, end sige at der skulde ventes, indtil de have

gjennemgaaet det hele Skolecurfus: at gjennemgaae dette og maaskee endog underkaste sig en Afgangsexamen vil vel i det Hele kun falde i de Færres Lod, hos hvis Forældre Kundskabers Værd og Betydning er mere end Mundsveir, eller som ere saa unge, at deres Confirmation ikke falder synderlig før deres Dimission. Det er mærkværdigt, hvor ringe en Sum af Kundskaber mangen en Fader endnu i vore Dage troer at der behøves for at den Unge kan gaae over fra Læreaarene til Livets Vandringsaar.

Under 1ste April f. A. modtog Rector følgende Skrivelse fra Ministeriet:

„Følge Bekjendtgjørelsen af 18de September 1855 angaaende en Underviisningsplan for en særskilt Realunderviisning ved nogle af de lærde Skoler i Kongeriget Danmark og en Afgangsexamen for dem, som have gennemgaaet denne Underviisning eller en tilsvarende ved andre Skoler, er, som af Hr. Professorens vil være bemærket, Religion ikke optaget blandt Examensgjenstandene ved Afgangsprøven. Det Spørgsmaal om og hvorvidt Religionsunderviisningen bør fortsættes i den øverste Realclasse, blev, i Genhold til hvad der om dette Punkt er ytret i Motivering af det i sin Tid indgivne Commissions-Forslag angaaende Planen for den særlige Realunderviisning ved de lærde Skoler og den sig hertil sluttende Afgangsexamen, holdt aabent af Ministeriet, da Underviisningsplanen blev allerunderdanigst forelagt til allerhøieste Approbation.

Forinden den fornødne nærmere Bestemmelse herom tages, skal Ministeriet, efterat Realunderviisning nu er

indført ved Odense Cathedralsskole, ved herhos at lade følge en Extractaffkrift af den Spørgsmaalet vedkommende Deel af Motiverne til Commissionens Forslag, tjensligen udbede sig meddeelt Hr. Professorens Erklæring om denne saaledes endnu ikke endelig afgjorte Deel af Realunderviisningsplanen.“

Efterat dette Spørgsmaal var blevet drøftet i en Lærersforsamling fraraadede jeg i min under 4de Mai afgivne Betænkning aldeles at gøre Religion til Gjenstand for Realisternes Afgangsexamen, og meente tillige, at det var rigtigst at afslutte Underviisningen i Religion som Skolefag med 4de Classse, saaledes at Confirmationsunderviisningen traadte til for at befæste de forberedende Kundskaber i Troeslæren og Bibelhistorien, som vare modtagne i de 4 Classer. Tillige benyttede jeg Leiligheden til at udtale mig om det mindre heldige Stof for Religionsunderviisningen i øverste studerende Classse og om U hensigtsmæssigheden af en Prøve i dette Fag, aflagt ved den sidste Deel af Afgangsexamen; jeg sluttede mig i denne Sag aldeles til en min Betænkning vedlagt udførlig Erklæring, som min Collega Adjunct Faber efter min Opfordring havde afgivet om dette Fags Stilling i Skoleunderviisningen og hvori bl. A. havde udviklet det Mislige i overhovedet at gøre Religion til Gjenstand for Skoleexamen og endnu mere i at gøre den til Gjenstand for en Afgangsexamen. Herpaa fulgte under 10de Juli følgende Ministerialskrivelse:

„Efterat have modtaget samtlige vedkommende Rectors Erklæringer over Spørgsmaalet om, hvorvidt Religionsunderviisningen bør, hvor særskilt Realunderviisning i Genhold til Bekjendtgjørelsen af 18de September 1855 er indført ved de lærde Skoler, fortsættes i den øverste

toaarige Realclasse, vil Ministeriet, efter besangaaende at have brevvevlet med Underviisningsinspecteuren for de lærde Skoler Conferentsraad Dr. Madvig, herved have bestemt, at Religionsunderviisningen skal afsluttes med 4de Realclasse, saaledes at den aldeles ikke gives i den 5te toaarige Realclasse."

Om Fremgangsmaaden ved Tegneunderviisningen har vedkommende Lærer meddeelt Følgende:

For at Tegneunderviisningen saa meget som muligt skal kunne indvirke aandsdannende paa Eleverne, udvikle Smagen for smukke Former og endelig lede til et praktisk Resultat, maae de Forbilleder, som benyttes, ikke alene være smukt og correct udførte, men ogsaa følge paa hinanden i en systematisk Orden, afpasset efter Alder og Modenhed. At lade Skoledisciple tegne efter Landskaber eller andre saadanne ikke regelbundne Former, er kun at spille Tid istedetfor at øve Øie og Haand; derved gjøres desuden for lidt Krav til Elevens Eftertanke, Methoden forleder til smaalig Afkopiering og bliver til Fagunderviisning istedetfor Kjendskab til og Færdighed i Elementer. I det kongelige Kunstacademies Elementarskoler følges derfor ogsaa en anden Plan for Underviisningen, idet Eleverne igjennem en Række mere eller mindre symmetriske Figurer øves i at see og nøiagtigen gjengive det Seete. Som Middel til Opnaaelse heraf ere de af Prof. G e t s c h udgivne store Fortegninger særdeles hensigtsmæssige, da de ved at ophænges i Afstand fra Eleben forhindre den megen Maalning, hvorimod de paa samme angivne Forholdsdele tvinge til at anstille Sammenligninger imellem forskjellige Udstrækninger. Som Overgangsled imellem Fortegninger

og fritstaaende Legemer tjene Gipsbasreliefferne, samtidig med at Gleven gøres bekendt med en bestemt Stiilart og derved uddanner Smagen. Tegning af Basformer og regelmæssige Legemer danner endelig Forberedelsen til og Overgangen til de uregelmæssige Former, og først efter en saadan Forberedelse kan Tegning efter Landskaber være til Nytte.

Da der ved Optagelsesproven til 1ste Klasse ikke fordres Tegning, begynde Disciplene i denne Klasse med at tegne, først enkelte rette og krumme Linier, og derefter Sammensætninger af begge efter Lærerens Fortegning med Kridt paa den store Table. Ved denne Methode søges opnaaet det Samme ved Tegneunderviisningen som i de andre Fag, at gjøre Begyndelsesøvelserne tiltrækkende for Disciplene, idet den mundtlige Forklaring ved Figurerne's Afsetning i Forbindelse med Kappelysten, naar Alle tegne de samme Figurer, forøger Interessesen og Lysten til Arbeidet. Efter et halvt Aars Forløb, med tre Timers ugentlig Underviisning, vil den største Deel af Classen kunne begynde at tegne efter de nævnte store Fortegninger. Ved Udgangen fra denne Klasse ville Disciplene kunne aftegne de mere symmetriske, regelmæssige Figurer iblandt samme.

I anden Klasse vil, med to Timers ugentlig Underviisning, den ene Time kunne benyttes til fortsat Øvelse efter de vanskeligere af ovennævnte Fortegninger og efter de lettere Gipsafstøbninger, den anden Time derimod benyttes til at indøve Begyndelsesgrundene af geometrisk Tegning, navnlig Definitioner af Rumstørrelser og enkelte Hovedegenskaber ved samme, samt Haandfærdighed i Brugen af de mathematiske Instrumenter til Udførelse af lette Afsetninger.

I tredie studerende og tredie Realklasse

fortsættes Frihaandstegnesvælskerne efter Gibbsafftobninger i een ugentlig Time, medens den anden Time anvendes til geometrisk Tegning, navnlig Affætning af Maalestokke og disses Anvendelse til Affætning af Figurer efter opgivne Maal.

I fjerde Realclasse tegnes efter Gibbsbasrelieffer og Sammensætninger af simple geometriske Legemer, desuden fortsættes med Udførelse af plangeometriske Opgaver.

I femte Realclasse tegnes efter Vasen og andre fritstaaende Gjenstande. I denne toaarige Klasse indøves Projectionstegningen og, som Anvendelse deraf, Perspektivens Elementer, som igjen ville tjene til Grundlag ved Forsøg paa Afbildninger af Bygninger, Landskaber eller andre lignende Gjenstande.

Under 28de August f. A. har Ministeriet approberet Indførelsen af følgende nye Lære- og Læsebøger:

a) for Realclasserne.

I Tydsk: Lassens tydske Læsebog for Mellemclasserne og Trojels tydske Grammatik for 3die Klasse.

I Fransk: Lassens Extemporallesning og Sammes Stileopgaver 1ste Samling for 5te Klasse.

I Engelsk: The british classical authors by Herrig for 5te Klasse.

I Naturlære: Holtens Physik i 5te Klasse.

b) for Fællesclasserne:

I Dansk: Borgens og Rungs danske Læsebog 3die Curfus ist. Molbechs Læsebog i 2den Klasse.

I Historie: Kofods fragmentariske Historie ist. Bohrs Lærebog i den gamle Historie i 1ste og 2den Klasse.

5. De i Skoleaaret gjennemgaaede Pensa.

Danst.

I Klasse. Til Dplæsning er benyttet Borgens og Rungs Læsebog, 2det Cursus. Flere Digte, navnlig af historisk og fortællende Indhold, ere lærte udenad deels efter samme Læsebog, deels efter 1ste Deel af Krossings poetiske Læsebog. Sproglæren er indøvet især ved mundtlig Meddelelse, hvorved Bojesens Grammatik er lagt til Grund; Hovedreglerne af denne ere lærte, men af Anmærkningerne Intet, som angaaer Formernes Betydning og Anvendelse. Læren om de forskjellige Slags Sætninger er blot udviklet mundtlig, og i Forbindelse med Sætningslæren er Læren om Skilletegnene indøvet. Ugentlig er skrevet een Stiil, indtil Nytaar efter Dictat, senere som Gjengivelse af en mundtlig foredragen Fortælling, altid paa Skolen. — II Klasse. Til Dplæsning er benyttet Borgens og Rungs Læsebog, 3die Cursus; flere Digte ere lærte udenad efter samme Bog. Bojesens Sproglære er læst med Forbigaaelse af enkelte Anmærkninger, dog saaledes, at Læren om forskjellige Slags Sætninger kun er behandlet mundtlig. Hver Uge er skrevet een Stiil, skifteviis hjemme og paa Skolen, bestaaende i Gjengivelse af en umiddelbart i Forveien paa Skolen mundtlig foredragen Fortælling, af og til med nogle skildrende Bestanddele. — III stud. Klasse. Holsts prosaiske Læsebog er benyttet til Dplæsning og Analyse; af Krossings poetiske Læsebog ere 7 Digte lærte udenad. Bojesens Grammatik er læst og repeteret og Interpunctionsreglerne gjennemgaaede. Hver Uge er skrevet een Stiil, der som oftest har bestaaet i Gjengivelse af en forelæst Fortælling, undertiden

ogsaa i Oversættelse fra Tydsk eller Fransk, eller Dvælses efter Borgens Veiledning. — III Realclasse. Holsts prosaiske Læsebog er benyttet til Dvælse i Dplæsning og Analyse samt Gjenfortælling. Af Krossings poetiske Læsebog 1ste Deel ere endeel Digte lærte udenad. Bojesens Grammatik er gennemgaaet med Forbigaaelse af endeel af Anmærkningerne. Hver Uge een Stil, deels Dictat deels Oversættelse, især fra Tydsk og Engelsk, deels Gjenfortælling. — IV stud. Classe. Til Dplæsning og Analyserøvelser er benyttet Holsts prosaiske Læsebog; af Sammes poetiske Læsebog ere flere Digte læste og 5 lærte udenad. Bojesens Sproglære er repeteret. Hver Uge een Stil, i Almindelighed lettere Skildringer, undertiden Oversættelse fra Tydsk eller Fransk, samt Dvælses efter Borgens Veiledning 18-21 Lektion. — IV Realclasse. Holsts prosaiske Læsebog til Dplæsning og Analyse; af den poetiske Deel ere flere Digte læste og 4 lærte udenad. Bojesens Grammatik er læst med ganske ubetydelige Forbigaaelser. Hver Uge een Stil, deels Gjenfortælling, deels Oversættelse, især fra Tydsk og Engelsk, deels Gjengivelse af et bekjendt historisk, geographisk eller naturhistorisk Emne. — V stud. Classe. Moltbechs Skildringer ere benyttede til Dplæsning; endeel Digte af Holsts poetiske Læsebog ere læste og enkelte lærte udenad. Det Vigtigste af den nordiske Mythologie er gennemgaaet mundtlig. Een Stil hver Uge, mest Beskrivelser og Skildringer, undertiden Oversættelse fra Tydsk, Fransk eller Latin. — V Realclasse. Chr. Wintthers græske og nordiske Gudelære og nogle Stykker i Holsts prosaiske Læsebog ere benyttede til Dvælse i Dplæsning og Analyse; af den poetiske Læsebog ere 12 Digte lærte udenad. Hver Uge een Stil, deels bekjendte Emner

af Historie, Geographie og Naturhistorie, deels frie Opgaver. — VI Klasse. Nogle af Mynsters Betragtninger ere læste og gennemgaaede; ligeledes Digte af forskjellige Forfattere efter Moltbechs Anthologie; endvidere Gunlaug Ormstunges Saga samt Stykker af Egil Skallegrimsens Saga. To til tre Afhandlinger ere skrevne hver Maaned deels hjemme deels paa Skolen. — VII Klasse. Læst flere af Deylenschlägers fortrinligste Bærker; desuden Stykker af Paludan-Müllers Adam Homo, samt nogle Partier af andre nyere Digte. Af Thortsens Litteraturhistorie er den sidste Halvdeel gennemgaaet. To til tre Afhandlinger ere skrevne om Maaned.

Lydst.

I Klasse. Runges Læsebog for de lavere Classer S. 39-117; af Digtene i Læsebogen ere flere lærte udenad. Det Vigtigste af Hjorts mindre Grammatik med Undtagelse af Berber af 2den Conjugation. To Gange om Ugen deels Dictat deels Redskrivning af et udenad lært Digt eller af det i Grammatiken læste. — II Klasse. Runges Læsebog S. 117-168, 197-220; af Digtene i Læsebogen ere flere lærte udenad. Hjorts mindre Grammatik er læst fuldstændig og repeteret. To Gange om Ugen Stiil, deels Dictat eller Redskrivning af et udenad lært Digt, deels Indøvelse af Grammatiken efter Wollers Materialier. — III stud. Klasse. Hjorts Læsebog S. 58-113. Af Sammes større Grammatik er Formlæren læst og repeteret. Stiil cengang om Maaned. — III Realclassse. Lassens Læsebog for Mellemclasserne S. 1-42; Trojels Grammatik § 9-46, 51-60, 128 og 133 med Forbigaaelse af alt det mindre Vigtige. Lassens Elementarbog No. 1-25 Stykkerne C benyttede til Stiil.

— IV stud. Klasse. Hjorts Læsebog S. 233-291. Af Sammes Grammatik er Formlæren fuldstændig læst og repeteret; de vigtigste Regler af Ordforningenslæren ere indøvede i Forbindelse med Opgaver efter Grønbergs Stiiløvelser. Stiil en eller to Gange om Ugen. — IV Realclassse. Hjorts Læsebog S. 97-112 og S. 122-173 og extemporalt S. 112-122, 173-183, 186-194, 235-247, 291-302. Af Sammes Grammatik det Vigtigste af No. 600-779 lært og repeteret; ligeledes er hele Formlæren repeteret. Af Grønbergs Stiiløvelser er S. 3-16 oversat mundtlig og skriftlig. — V stud. Klasse. Hjorts profaiske Læsebog S. 194-239; den poetiske Deel S. 23-81. Af Sammes Grammatik er læst og repeteret Formlæren; af Wollers Materialier til at indøve den tydske Syntax er læst forfra til S. 31, med tilbiederede Udvidelser af nogle Regler. 4 Stile maanedlig, hvoraf de to ere skrevne paa Skolen, de to hjemme. I det Mindste et Par maanedlige Timer ere anvendte til mundtlig Oversættelse fra Dansk paa Tydsk af et foresat Pensum for det Meste af Begyndelsen af Lorenkens Stilebog, som ogsaa er benyttet ved de skriftlige Øvelser. — V Realclassse. Hjorts Læsebog S. 340-361, 415-438, 526-564 læst og repeteret; extemporalt S. 87-127, 361-391. Af Hjorts Grammatik er No. 729-968 lært og repeteret (med Forbigaaelse af nogle mindre vigtige Stykker), samt Formlæren repeteret. Af Lorenkens Stilebog er oversat mundtlig extemporalt S. 1-23, skriftlig S. 23-36. — VI Klasse. Hjorts profaiske Læsebog S. 388-484; Fürs og Rungs poetiske Læsebog S. 1-140 med Forbigaaelse af enkelte Digte. Skoleaarets sidste Maaned er anvendt til Extemporallæsning af forskjellige poetiske Stykker. De foresatte Pensum ere ikke heelt gennemexaminerede, men hver Times Be-

gyndelse er anvendt til at oplyse de forekommende Vanskeligheder efter Disciplenes Spørgsmaal. Hele Hjorts Grammatik er repeteret. Det Vigtigste af den nyere tyske Litteraturs Historie er gennemgaaet efter Abraham's Omrids fra S. 63, dog med Forbigaaelse af mange mindre betydelige Forfattere og Specialiteter (Goethe efter Indledningen til Jürs og Rungs Læsebog). Stil 4 Gange maanedlig, skreven deels hjemme deels paa Skolen; mundtlig Oversættelse to eller tre Gange maanedlig. Til de skriftlige Øvelser er deels Lorenkens Stilebog benyttet, deels ere Opgaver dicterede; ved de mundtlige Øvelser er i Almindelighed brugt Wolles Materialier til Indøvelse af den tyske Syntax og Lorenkens Stilebog.

Frans.

II Klasse. Af Borrings Manuel des enfants er læst S. 1-70, 81-97, 109-165. Af Grammatiken er deels mundtlig deels efter Abraham's franske Sproglære indøvet Declination, Pronomina, Hjelpeverber og regelmæssige Verber, samt Hovedreglerne for Hunkjøn- og Fleertalsdannelsen. — III stud. Klasse. Lassens Læsebog for Skolernes Mellemlasser S. 1-71, 97-108. Af Abraham's Grammatik det Vigtigste af Formlæren, Læren om Kjønnet og de fleste uregelmæssige Verber derunder indbefattet. — III Realklasse. Lassens Læsebog S. 1-60 læst og repeteret; S. 175-188 (Retroversion) og S. 94-108 (extemporalt); af Grammatiken det Vigtigste af Formlæren. Af Lassens Opgaver 1ste Affnit No. 1-48 oversatte mundtlig og skriftlig. — IV stud. Klasse. Lassens Læsebog S. 85-93; af Borrings études litt. S. 1-10, 105-133, 173-191, 222-228, 234-238, 375-395. Formlæren efter Abraham. — IV Realklasse. Las-

sen's Chrestomathie S. 1-73 læst og repeteret; S. 128-168 extemporalt. Formlæren efter Abrahams. Af Læssens Opgaver 2det Afsnit No. 1-35 mundtlig og skriftlig. — V stud. Klasse. Borrings études S. 222-265, 273-325, 367-384, 413-418. Foruden Formlæren ere nogle Punkter af Syntaxen gennemgaaede. — V Realklasse. Læssens Chrestomathie S. 39-127 læst og repeteret; af Sammes Extemporallæsning S. 1-90. Grammatikens Formlære læst og repeteret. Af Læssens Opgaver 2det Afsnit ere No. 61-118 oversatte mundtlig extemporalt, og endeel af Stykkerne ogsaa skriftlig; desuden er skriftlig oversat No. 1-24. — VI Klasse. Af Borrings études S. 10-62, 133-167, 355-378, 395-406, 418-424 samt nogle faa af de poetiske Stykker; af Colomba et la Mo-saïque p. Mérimée S. 1-153, 261-317, 414-461. Uden Forberedelse er læst Michelet hist. romaine 2den Bog og et mindre Afsnit af Voltaire: Charles XII. Grammatiken repeteret og Hovedpunkterne af Syntaxen gennemgaaede.

Engelsk.

III Realklasse. Mariboes Læsebog Fablerne og little Jack No. 1-53. Det Vigtigste af Formlæren er meddeelt mundtlig og indøvet ved Læsebogen. Læssens Opgaver til Indøvelse af den fr. Gram. Elementer No. 1-38 oversatte skriftlig paa Skolen. — IV Realklasse. Marryat: the Mission S. 1-60; Mariboes Grammatik 3die Afsnit. Gen Stiil om Ugen efter Sammes Stiiløvelser. — V Realklasse. Herrig: the british classical authors S. 206-213, 509-515, 533-556 og 616-622; cursoriisk: Marryat: the Mission S. 160-192. Wittrup's Grammatik: Syntaxen §§ 27-47. Gen Gang hver Uge Stiil efter Mariboes Stiiløvelser.

Latin.

III Klasse. Silfverberg's Læsebog til S. 37. Af Madvig's Grammatik er læst det, der for denne Klasse er bestemt af Bøiningslæren. Syntax er ikke læst efter Grammatiken, men ved Læsningen af Læsebogens Iste Cursus, 2det Afsnit, som begyndtes efter Halvaarsexamen, ere Hovedreglerne af Casuslæren mundtlig meddeelte og Ex-
 emplerne lærte udenad. — IV Klasse. Silfverberg's Læsebog fra S. 40 til Enden. Cæsar de bello Gallico Iste Bog indtil Cap. 37. Af Grammatiken er Formlæren repeteret og udvidet; af Syntaxen er læst til Moduslæren; af denne sidste er det Vigtigste blevet medtaget, alt eftersom Læsningen af Forfatterne gav Anledning dertil, stadig med Paaviisning af Stedet, hvor det findes i Grammatiken, og behørig Udvikling deraf. 2 Stile ere skrevne om Ugen, den ene hjemme, den anden paa Skolen; Opgaverne ere dicterede og have som oftest været dannede som Efterligning af det Læste. — V Klasse. Cæsar de bello Gallico 5te Bog; Ciceronis orationes de imperio Pompeii et in Catilinam I; af Dvid's Forbandler efter Feldbausch's Udvalg Stykkerne VIII-XII samt XIX (dog saaledes, at de Disciple, der i Vintertiden paa Grund af Forberedelse til Confirmationen maatte være fraværende i 2 Læstimer ugentlig, ikke have læst Stykkerne VIII-X). Af Sproglæren er til det tidligere lærte føiet Moduslæren; Læren om Sætningsforbindelse og Stedords Brug kun meddeelt mundtlig i Overensstemmelse med Grammatiken efter dertil givne Anledning ved Læsningen. 2 Stile ugentlig, een hjemme og een med fuldstændigere forudgaaende Veiledning paa Skolen, efter Jagerslev's Materialier 2den Udg. 2den og tildeels Iste og 3die Afdeling. — VI Klasse. Ciceronis oratio de imperio Pompeii et in Ca-

tilnam I-III; Livius 5te Bog; Virgil's Æneide 4de og 5te Bog. Sproglæren er behandlet mundtlig, efter dertil ved Oversættelse og Stil givne Anledning. To Stile ugentlig, een hjemme og een paa Skolen, omtrent hvert andet af de første 50 Stykker i Henrichsens Materialier 1ste Hestes 2den Samling; enkelte Versioner ere skrevne efter Sammes Opgaver. — VII Klasse. Horat's Breve 2den Bog med ars poetica, samt 3die og 4de Bog af Oberne; Cicero de senectute et de amicitia; Livius 1ste Bog og de 30 sidste Capitler af 2den Bog (tildeels som Repetition for øverste Afdeling). Til extemporal Læsning eengang om Ugen er benyttet Curtius, Justinus, Sallust og Duintilian. To Stile ugentlig, den ene hjemme, den anden paa Skolen efter Henrichsens Opgaver 1ste (det yngre Parti) og 3die Afdeling (ældre P.); ligeledes er i det Mindste een Version hver Maaned udarbejdet hjemme efter Sammes Opgaver fra Latin paa Dansk. Det Vigtigste af den romerske Litteraturhistorie er gennemgaaet efter Tregders Haandbog.

Græst.

IV Klasse. Lunds Læsebog til S. 22 tilligemed de tilsvarende danske Exempler. Af Tregders Formlære er læst det Vigtigste af Lydlæren og Bviningslæren. — V Klasse. Lunds Læsebog fra S. 25-29; 97-103, 112-125, 128-151. Formlæren er fuldstændigere indøvet, saaledes at navnlig de fleste uregelmæssige Verber ere medtagne. — VI Klasse. Homers Odyssee 11te og 12te Bog, Xenophons Anabasis fra 4de Capitel i 2den Bog indtil 7de Capitel i 4de Bog. Tregders Formlære er, med Forbigaaelse af nogle Enkeltheder, sluttet efter det for denne Klasse bestemte Omfang. — VII Klasse. Ho-

mers Odhyssee 6te, 7de, 11te og 12te Bog (de 2 første som Repetition for øverste Afdeling); af Tregders Anthologie: Idyllerne; Plato's Apologia Socr. og Crito; af Matthiä's griech. Lesebuch 2ter Th.: Sfokrates's Formaningstale til Demonikos, Slaget ved Thermopylai efter Herodot, Sfokrates's Archidamos og Kebe's Maleri (S. 1-107). Af Madvig's Syntaxis ere Hovedreglerne fra Begyndelsen indtil Moduslæren gennemgaaede i Sammenhang, til endeel af de øvrige Regler og Bemærkninger er idelig henviist under Læsningen af Forfatterne. Den græske Litteratur's Historie er gennemgaaet efter Tregders Haandbog, dog med Forbigaaelse af den største Deel af hvad der angaaer Tiden efter Alexander.

Hebraisk.

VII Klasse. Yngste Afdeling. Genesis til 9de Capitel. Af Whitte's Grammatik det Vigtigste af Formlæren. — Ældste Afdeling. Genesis fra 8de Capitel indtil Enden samt de første 15 Psalmer læst og repeteret; ligeledes er Grammatiken repeteret.

Religion.

I Klasse. Daugaard's Lærebog 1ste og 2det Capitel. Balslev's Bibelhistorie til Enden af Jesu Liv. Morgensange og Psalmer ere lærte udenad. Bibellæsning. — II Klasse. Daugaard's Lærebog 3die, 4de og 5te Capitel. Af Herslev's større Bibelhistorie det G. Testamentes Historie forfra indtil Kongerne. Psalmer. Bibellæsning. — III stud. Klasse. Daugaard's Lærebog 4de, 5te, 6te (med Forbigaaelse af sidste Affnit) og 8de Capitel. Herslev's Bibelhistorie fra Samuel til Enden af det G. T.s Hist. og Jesu Liv til 3die Periode. Psalmer.

Bibellæsning. — III Realclasse. Daugaards Lærebog 4de, 5te og 6 Cap. til § 101. Herselebs Bibelhistorie det G. T. Historie fra Eli til Slutningen, samt det G. T. Skrifter, dog med Forbigaaelse eller Fortællelse af endeel af Stoffet. Psalmer. Bibellæsning. — IV stud. Klasse. Gads Lærebog § 21-30 og 39-74. Herselebs Bibelhistorie fra Bjergprædiken til Enden af Jesu Liv. Bibellæsning. — IV Realclasse. Daugaards Lærebog, 4de, 5te og 6te Capitel til § 110. Herselebs Bibelhistorie Jesu Historie fra den sidste Lovsalsfest, samt Apostlernes Historie. Psalmer. Bibellæsning. — V stud. Klasse. Gads Lærebog § 67-116. Herselebs Bibelhistorie fra Apostlernes Historie til Enden, tillige det G. T. fra Rigernes Deling til Enden, samt Udsigten over Skrifterne baade i det G. og N. T. Bibellæsning. — VI Klasse. Gads Lærebog § 120 til Enden. Hele Bibelhistorien repeteret. — VII Klasse B. Gads Lærebog § 157 til Enden og § 1-70. Matthæi Evangelium i Grundsproget. — VII Klasse A. Repeateret Lærebogen. Brevet til Galaterne og Brevet til Romerne i Grundsproget.

Historie.

I Klasse. Kofods fragmentariske Historie (ved Ehrige), den gamle og Middelalderens Historie indtil Carl den Store. — II Klasse. Samme Bog, Middelalderens og den nyere Tids Historie indtil 1815. — III stud. Klasse. Af Kofods Verdenshistorie i Udtog: Frankrigs Historie til Julirevolutionen. — III Realclasse. Samme Bog: Danmark, Norges og Sverrigs Historie samt Frankrigs Historie indtil Ludvig XIV. — IV stud. Klasse. Af samme Lærebog Frankrigs Hi-

storie fra 1815-30, endvidere Englands, Spaniens, Portugals og de forenede Netherlandes Historie. — IV Realclasse. Samme Bog: Spanien (derunder det Bigtigste af Portugals og Netherlandenes Historie), Italien, England og Tydskland (derunder det Bigtigste af Schweiz's og Ungarns Historie), Alt med Undtagelse af den nyeste Tids Begivenheder. — V stud. Classe. Efter samme Lærebog Tydsklands, Italiens, Ruslands, Polens og Preussens Historie. — V Realclasse. Frankrigs og Englands Historie, Tydsklands til den westphalske Fred. — VI Classe. Sverrigs Hist., dernæst efter Allens Lærebog Danmarks (Norges) Historie. — VII Classe. Den nyere Tids Historie efter Estrup; repeteret et Parti af Middelalderen.

Geographie.

I Classe. Af Ingerølevs mindre Lærebog: Europa indtil Sydeuropa. — II Classe. Af samme Lærebog Sydeuropa samt de øvrige Verdensdele. — III stud. Classe. Belschovs Geographie, Europa indtil Kongeriget Netherlandene. — III Realclasse. Samme Bog Europa indtil Belgien. — IV stud. Classe. Europa fra Netherlandene til Asien. — IV Realclasse. Fra Storbritannien til Slutningen af Europa. — V stud. Classe. Asien, Africa, America og Australien. V Realclasse. Det Samme. — VI Classe. Repeteret hele Geographien.

Mathematik og Regning.

I og II Classe. Øvelse i praktisk Regning efter Mundts Regnebog; ved Siden af Tableregning er der lagt megen Vægt paa Hovedregning. — III stud. Classe. Steens elementaire Arithmetik gennemgaaet og indøvet

ved Hjælp af Sammes mathematiske Opgaver for det indledende Cursus. — III Realclasse. Broagers Arithmetik, Indledningen og de fire Species til Titalssystemer og andre Talsystemer, med Undtagelse af enkelte Sætninger i Divisionen; praktisk Regning efter Jensen's Regnebog III Afsnit: omvendt og sammensat Reguladetri, Delingsregning og Blandingsregning. Mundt's Geometrie, Indledningen og Iste Afsnit, Iste og 2det Capitel. Affætning af lette geometriske Opgaver, af Maalestokke og af Planfigurer efter opgivne Maal; praktisk Dvælselse i Fladeberegning af de affatte Figurer. — IV stud. Klasse. Steen's rene Mathematik I, 1-44, 75-91 (undt. 85). Ramus's Geometrie S. 1-53. — IV Realclasse. Broagers Arithmetik: Potenser, Division, Brøk, Ligninger af Iste Grad med een og flere Ubekjendte, samt Forhold og Proportioner; desuden repeteret det første Afsnit af Arithmetiken til Division; praktisk Regning efter Jensen's Regnebog: Renters Regning samt Gevinst og Tab. Mundt's Geometrie fra Sætn. 61 til 3die Capitel af 2det Afsnits Iste og 2det Cap. Af den praktiske Deel gennemgaaet de til samme Pensum svarende Opgaver af 2det og 3die Capitel. I geometrisk Tegning omtr. det Samme som III Realclasse. — V stud. Klasse. Steen's rene Mathematik I. 55-66 (med nogen Forandring), 75-107. Ramus's Geometrie I, 65-96 (undt. 71, 73 Anm.), 109, I-IV. — V Realclasse. Broagers Arithmetik fra Division S. 38 til Decimalbrøk S. 160. Efter Jensen's Regnebog er regnet: omvendt og sammensat Reguladetri, Delingsregning, Blandingsregning, Gevinst og Tab, Decimalbrøk og Dvadratroed. Mundt's Geometrie Iste Afsnit, 2det og 3die Capitel, 2det Afsnit, Iste og 2den Cap., samt, af den praktiske Deel, de til 2 Afsnits Iste og 2den Capitel svarende

Dpgaver. 1 Time skriftlige Dvælses paa Skolen og 2 skriftlige Dpgaver hjemme hver Uge. Afsætning af Maalestokke og forskjellige deels ret- deels frumlinede Planfigurer; begyndt paa Projectioner af plane Linier og Flader; 1 Tegneopgave udført i Hjemmet ugentlig. — VI Klasse. Steens rene Mathematik I, 67-74, 108, 111-149. Ligninger af 1ste Grad med 1 og flere Ubekjendte, Ligninger af 2den Grad med 1 Ubekjendt. Ramus's Geometrie I, 109, 110; 111; II, III; 113, I-V; 115, V, VI; 117-127 (undt. 121, IV-VI samt Anm. og en Deel af 125 og 127). En skriftlig Dpgave hjemme om Ugen. — VII Klasse B. Steens rene Mathematik II (med Udelælselse af S. 219-26 og nogle mindre Stykker); III, 1-4, 17-27; Tillæg I, 1-4, 11-15; II. Ramus's Trigonometrie Art. 1-7, 9-15; repeteret Dpermanns Geometrie. Skriftlige Dvælses paa Skolen 1 Time ugentlig i en Deel af Aaret; 2 Dpgaver ugentlig ere besvarede hjemme. — VII Klasse A. Efter Steens rene Mathematik Permutationer og Combinationer samt Binomialformlen. Mundts Stereometrie (undt. Art. 35, 47, 74, 86, 175-202, 250-259). Steens mathematisk Geographie med Tillæg om Refraction, Parallaxe, Aberration. — Ramus's Trigonometrie, Art. 16, 17, 21, 24. Repeteret Steens r. Math., Ramus's Trigon. og Dpermanns Geom. fra S. 99. Skriftlige Dvælses som B.

Naturhistorie.

I Klasse. Mennesket, Pattedyr og Fugle efter Lützens mindre Lærebog. — II Klasse. Krybdyr, Padder, Fiske, Leddyr og Bløddyr efter samme Lærebog; Begyndelsesgrundene af Plantelæren efter mundtlig Veiledning. — III stud. Klasse. Planteriget efter Dreiers og

Bramsens fortf. Lærebog i Zoologie og Botanik. — III Realclasse. Det menneskelige Legeme, Pattedyr, Fugle og Krybdyr efter samme Lærebog. — IV stud. Classe. Fugle, Krybdyr, Padder og Fiske efter Lützens „Dyreriget“. — IV Realclasse. Fugle, Krybdyr, Padder, Fiske og Insekter efter Dreiers og Bramsens Lærebog. — V stud. Classe. Leddyrene efter Lützens Dyrerige. — V Realclasse. Fugle, Krybdyr, Padder, Fiske og Leddyr efter Dreier og Bramsen. VI Classe. Læst Plantelærens beskrivende Deel; repeteret og usiere gennemgaaet det menneskelige Legeme, Pattedyrene og Fuglene, saavel som nogle vanskeligere Punkter af Leddyrenes og Bløddyrenes Naturhistorie. Dreiers og Bramsens Lærebog er lagt til Grund.

Naturlære.

V Realclasse. Silfverbergs chemiske Physik. — VII Classe B. Drstedes mechaniske Physik til Art. 206; Müllers chemiske Physik til S. 186. — VII Classe A. Drstedes mechaniske Physik fra Art. 206 til Enden; Müllers chemiske Physik fra S. 186 til Enden (med Undtagelse af optiske Phænomener). Repeteret den største Deel af det hele Cours.

4. Ophævelse af den tungne Kirkegang.

Jeg troer her at burde gjøre Rede for Grundene til den i dette Skoleaar indtrufne Ophævelse af Disciplenens Forpligtelse til efter en vis fastsat Orden og under en Lærers Tilsyn at besøge Kirken om Søndagen: en Begi-

venhed, som just fordi dens Anledning ikke har været syn-
derlig bekjendt, maaskee har vaakt Publikum's Forundring
eller endog Misfornøielse hos Adskillige.

I Forordningen af 7 November 1809 § 56 hedder det:
„For Sangopbartning i og udenfor Kirken, som forhen
har været paalagt de lærde Skolers Lærere og Disciple,
have Vi fritaget dem; men det er Vor Villie, at Discip-
lene skulle bivaane den offentlige Gudstjeneste under af-
vejlende Tilsyn af Lærerne, forsaavidt Disciplene ikke paa
Stedet have Forældre og Børgere, hvis Pligt det er selv
at sørge derfor“. Saaledes som denne Bestemmelse her
lyder efter Bogstaven, synes den hverken at være meget
henfigtsmæssig eller meget praktisk. At gjøre en saaledes
controlleret Kirkegang til Pligt for nogle Disciple og ikke
for andre, giver en saadan Foranstaltning hos de Paa-
gjældende kun et endnu mere iuinesfaldende Præg af Tvang,
som her er mindst paa sin Plads, og uden Anstød at trække
Grændsen imellem dem, som selv skulle sørge for Børnens
Kirkegang, og dem, som skulle være underkastede Skolens
Formynderskab, er umuligt: ikke at tale om, at der gives
Forældre, som i denne Henseende kunne synes at være mere
upaalidelige, end Fremmede, i hvis Huus Disciple ere an-
bragte. Denne Bestemmelse er da ogsaa i de forskjellige
Skoler bleven fortolket og anvendt paa forskjellig Maade,
i adskillige Skoler er den endog enten slet ikke bleven ud-
ført eller snart stillet i Bero ¹⁾. Ved min Embedstiltrædelse
forefandt jeg denne Indretning her befæstet ved mange
Aars Hævd og udført efter Lovens Bogstav; efterat have
raadført mig med mine Medlærere bibeholdt jeg den blot

---

¹⁾ Jeg har selv været Lærer ved tvende Skoler, hvor denne Forpligtelse
da ikke mere fandt Sted.

med den Forandring, at Forpligtelsen udstræktes til alle Disciple, naturligviis med al mulig Liberalitet med Hensyn til Dispensation i paakommende Tilfælde, naar Grunden dertil var nogenlunde antagelig. Men selv i denne Form er Indretningen altid forekommen mig at være, mildest talt, af meget tvivlsom Rytte; det var mig ikke ubekjendt, at den kunde have og andensteds havde haft forargelige Sider, og jeg var beredt paa at søge at faae den affkaffet her, hvis der skulde spores betænkelige Følger deraf. Dette har imidlertid ikke været Tilfældet; Disciplene syntes ikke at føle sig trykkede ved denne Foranstaltning og viste sig tause og, saavidt skjønnes kunde, opmærksomme under Gudstjenesten, ved hvilken de tilligemed Lærerne sad i de Skolen i St. Knuds Kirke anviste 3 Stole nærmest ved Prædikestolen. Da derfor Ministeriet ved Circulaire af 13de Septbr. 1851 forespurgte sig om, hvorledes der med Hensyn til Disciplenes Kirkegang forholdtes ved Odense Cathedral-skole, samt hvorvidt det kunde ansees ønskeligt, at den omhandlede Forpligtelse vedblev, vare vi enige om, at der for Tiden ikke var Grund til at andrage paa nogen Forandring i den ved lang Tids Hævd befæstede Skik, hvis pludselige Affkaffelse, naar ingen særlig Anledning var dertil, maaskee endog vilde vække Anstød. Tilfældige og temmelig ydre Omstændigheder gjorde imidlertid i det forløbne Skoleaar en saadan Forandring nødvendig. Disciplene havde i Begyndelsen været deelte i 2 Partier og gik altsaa skifteviis i Kirke hver anden Søndag; siden var man ved voxende Frequent's nødtt til at dele dem i 3, 4 og tilsidst, da 30 Realelever midt i Aaret 1856 vare komne til, efter megen Modstræben, endog en kort Tid i 5 Hold; men da Disciplenes Antal voxede til over 150 og det ikke gik an yderligere at udstrække Delingen, som snarere burde

indskrænkes, henvendte Rector sig til St. Knuds Kirkeinspektion med Begjering om at indrømme Skolen flere Stole. Dog da denne Inspektion ikke troede at kunne udvide sin Indrømmelse til mere end een Stol til 4 Personer lige under Prædikestolen, uden Afgang fra Sidegangen, og af begge disse Grunde lidet flikket til Benyttelse, saa ansaae Rector det for rigtigst fra Begyndelsen af indeværende Skoleaar indtil videre at suspendere denne Form af Kirkegangen, fordi han fandt, at der hverken var Mening i at lade en saadan Forpligtelse vedblive, naar Disciplene ikke kunde sidde sammen paa eet Sted, hvorfra Læreren kunde overse dem, eller at det kunde være passende, hvad der formedelst Discipeltallet vilde blive nødvendigt, yderligere at dele Disciplene i 6 eller 7 Hold, hvorved Skolen vilde fordre Kirkegang af sine Disciple sjeldnere, end den af sig selv burde finde Sted. Ved i Skrivelse til Ministeriet under 12te August at forklare de forhaanden værende Omstændigheder begjerede han Bemyndigelse til at ophæve denne Skik, saaledes at Forholdet for Fremtiden ordnedes paa den Maade, som er anthydet i Ministeriets Circulairstrivelse af 13de September 1851, hvis Indhold findes gjentaget i følgende under 27de November f. A. modtagne Circulairstrivelse, der tillige afgjorde Sagen for Odense Skoles Vedkommende:

„Det vil være i Hr. Professorens Grindring, at Ministeriet i Anledning af en fra en enkelt Rector indkommen Forespørgsel ved en Circulairstrivelse af 13de September 1851 fra samtlige Rectorer ved de lærde Skoler begjerede baade Oplysning om, hvorledes der ved de af dem forestaaede Skoler blev forholdt med Hensyn til den i Forordn. af 7 Nov. 1809 § 56 indeholdte Bestemmelse, at Disciplene i de lærde Skoler skulle søge Kirken under

Lærernes Tilsyn, saafremt de ikke have Forældre eller Bærger, hvis Pligt det er selv at sørge derfor, deels en nærmere Meningshyttring om, hvorvidt det kunde ansees ønskeligt, at den omhandlede Forpligtelse, der efter Forordningen ikke synes at skulle omfatte alle Disciple, vedblev, eller om ikke Opfordring fra Rectorernes og Religionslærernes Side, Lærernes Exempel, der i ethvert Fald kunde befastes ved Aftale imellem dem selv indbyrdes, og, hvis en mærkelig Lunkenhed skulde vise sig, Genvendelse til Forældre eller Bærger, maatte ansees at være tilstrækkeligt til at tilvejebringe det ved Forordningen tilsigtede Resultat paa en maaskee bedre Maade.

Efterat de saaledes forlangte Meddelelser i sin Tid ere indkomne og der senere til forskjellige Tider af enkelte Rectorer er indkommet specielle Andragender om Ministeriets Samtykke til for de af dem bestyrede Skolers Vedkommende at indføre en efter Skolens og Stedets eiendommelige Forhold afpasset Orden i den omhandlede Henseende, skal Ministeriet ikke undlade herved tjenstligen at meddele Følgende:

Saaavel efter de modtagne Oplysninger, hvoraf det navnlig fremgaaer, at Bestemmelsen i Forordningen af 7 Nov. 1809 § 56 er bragt i Anvendelse paa en forskjellig Maade ved de enkelte Skoler, som efter den Maade, hvorpaa de enkelte Rectorer have yttret sig i forskjellige, tildeels modsatte Retninger om det paagjeldende Forholds hensigtsmæssigste Ordning, skjønt Ministeriet ikke, at der er tilstrækkelig Anledning til at udvirke nogen ny almindelig, for alle Skolerne gjeldende Bestemmelse om Forholdets Ordning, ligesaa lidet som Ministeriet paa den anden Side vil have Noget imod, at den paa ethvert Sted især vedtagne Skik og Orden fremtidigens følges, saalænge ind-

til der viser sig Trang til en Forandring i samme, i hvilket Fald vedkommende Rectors nærmere Indstilling i saa Henseende inudefees. Ministeriet skal derfor indskrænke sig til at henvise til de i ovenmeldte Circulairstrivelse indeholdte Anthydninger, som ogsaa i flere af de afgivne Betænkninger ere fundne tilstrækkelige, idet Ministeriet med Sikkerhed tør gaae ud fra, at enhver Rector vil have sin Opmærksomhed henvendt paa, i Forening med Skolens Lærere, at søge det ved Forordningen tilsigtede Formaal paa bedste Maade opnaaet ved de Midler, der staae til Skolens Raadighed.

Overeensstemmende hermed vil Ministeriet, hvad specielt Odense Cathedralsskole angaaer, i Anledning af Hr. Professorens Andragende af 12 August sidstleden Intet have imod, at Forholdet ordnes paa den i Ministeriets Circulairstrivelse af 13 September 1851 betegnede Maade".

---

5. Disciplene.

Bed Udgangen af forrige Skoleaar var Disciplenes Antal 138, hvoraf fem dimitteredes til Univerfitetet og elleve forlode Skolen inden det nye Skoleaars Begyndelse eller i de første Dage af samme. Efter Indlemmelsesprøven optoges i August f. A. fem og tredive, og senere endnu tre nye Disciple. Derimod er hidtil (Beg. af Juni) i Løbet af dette Skoleaar udtraadt tretten, nemlig een af VI, een af V st., fem af V R., tre IV R., een af III st. og to af III R. Bed Døden har Skolen tabt en af sine herligste Disciple, Heinrich Martin Ernst Cloos af VII Cl. A, Søn af Skovrider Cloos paa Thorseng, et ungt

Menneske af sjældne Anlæg, moden Forstand, elskværdig Charakter, flink og flittig i hele sin Skoletid, næsten altid Dux i den Klasse, hvori han var, og i de sidste to Aar primus omnium¹⁾. — Skolen bestaaer altsaa for nærværende Tid af 146 Disciple, fordeelte paa 10 Classer i efterfølgende Orden (De, hvis fuldstændige Navne ere angivne, ere de sidst indkomne):

VII Klasse A: 1. N. Chstphr. Warberg. 2. P. N. Wolf. 3. G. Laub. 4. G. J. L. Feilberg. 5. F. L. Gleerup. 6. G. E. Meyling. 7. J. N. T. Dreyer. VII B: 8. Ch. P. S. Krag. 9. J. Th. Gleerup. 10. Thorb. Schroll. 11. P. Cl. Larsen. 12. L. P. Lorengen. 13. Chr. F. Storch. 14. S. Chr. Barfoed.

VI Klasse: 1. J. Chr. S. Dreyer. 2. G. Chr. Hansen. 3. J. F. Krarup. 4. L. P. M. Chr. Wittrup. 5. G. F. Jørgensen. 6. J. K. Smidth. 7. J. P. J. L. G. R. Sief.

---

¹⁾ Ved en Forkjølelse paa en Reise til sit Hjem i Zuleferien paadrog han sig for omtrent 4 Aar siden en slem Hoste, der efterhaanden udviklede sig til Brystsyge. Svagelighed nødte ham, efterat han havde været eet Aar i syvende Klasse, til ganske at afbryde Skolegangen og tage hjem; tilsyneladende noget styrket kom han tilbage i Begyndelsen af indeværende Skoleaar, men maatte efter nogle Maaneders Forløb atter holde sig inde. Da Veiret blev mildere og han selv følte sig bedre og tillige længtes efter Hjemmet, tog han d. 7de April Afsked med mig for at tage hjem, idet han da httrede, at han haabede efter Sommerferien at komme tilbage saa vel, at han i Januar kunde underkaste sig en extraordinair Afgangsexamen ved Skolen. Jeg stilletes med inderligt Beemød fra denne os alle saa kjære Discipel, hvem jeg ikke kunde vente at see mere; men jeg troede dog ikke, at det saa hurtigt vilde være forbi med ham. Han døde under en Blodstyrning d. 9de April, Natten efterat han var kommen hjem, lidt over 18 Aar gammel.

V studerende Klasse: 1. N. Pedersen (Holmdrup). 2. Th. S. Thorning. 3. N. Pedersen (Marslev). 4. S. C. Chr. Lassen. 5. J. P. Brandt. 6. M. G. J. B. Krag. 7. A. v. d. Pahlen Wilhjelm. 8. F. L. Hansen. 9. L. Th. Engelstoft. 10. Ludvig Thomas Trojel (Overlærer Trojel). 11. J. G. M. Wengel. 12. B. Møller. 13. Th. A. Lund. 14. N. Hofman (Bang).

V Realclasse: 1. A. J. Jacobsen. 2. A. P. Seedorff. 3. C. B. Wittrup.

IV studerende Klasse: 1. C. S. L. Maar. 2. C. Wied. 3. N. P. Jørgensen. 4. C. D. Storch. 5. N. G. Møller. 6. N. G. Hofman (Bang). 7. A. F. Skov-Petersen. 8. Ditlev Christian Ernst Schroll (Kammerraad Schroll paa Lykkeføde). 9. D. Chr. Bang. 10. Gustav Adolph Graae (Provst Graae i Tranekjær). 11. B. A. F. Hansen. 12. A. P. G. Chr. B. Holst. 13. N. B. Aagaard. 14. G. F. Nissen. 15. P. Chr. G. Nyholm.

IV Realclasse: 1. G. J. Döcker. 2. J. L. F. Petersen. 3. J. B. Hansen. 4. C. F. M. Schrayh. 5. N. Schaldemose. 6. J. Bang. 7. Jens Peter Theodor Møller (Kjøbmand Møller i Svendborg). 8. F. D. Petersen. 9. J. G. Larsen. 10. J. B. A. Lind. 11. G. J. Kieselring. 12. C. Chr. M. Wiingaard. 13. J. F. Chr. Bruun. 14. C. P. Paulsen. 15. J. P. Heilmann. 16. J. F. Hoffgaard.

III studerende Klasse: 1. Georg Batrum Herluf Mølmark (praktiserende Læge Mølmark i Svendborg). 2. Peter Rofob Ancher Wulff (Pa-

stor Wulff i Svendborg). 3. Chr. G. A. Schöller. 4. S. Chrstph. N. Pade. 5. J. B. Salchow. 6. Carl Wilhelm Johannes Camradt (Pastor Camradt i Herringe). 7. Carl August Møller (Procurator Møller i Helsingør). 8. Th. D. Hald. 9. F. G. Duff. 10. N. F. Dreher. 11. Johan Ludvig Michael Lund (Pastor Lund i Korup). 12. F. D. Th. Engelstoft. 13. B. F. N. Bille. 14. F. G. Riemann. 15. Chr. Hansen. 16. J. Aarestrup. 17. C. N. G. B. Hansen. 18. J. A. Stricker.

III Realclasse: 1. Jens Frederik Ludvig Boesen (Pastor Boesen i Vestlinge). 2. Th. S. G. Krag. 3. A. Enboldsen. 4. F. F. Ch. G. Nielsen. 5. F. J. Andresen. 6. G. B. Longreen. 7. H. L. Løllesgaard. 8. H. Langkilde. 9. L. B. M. Schaffaligky. 10. H. F. A. Briand. 11. A. Cl. Lund. 12. B. S. Brandt. 13. M. Chr. Barfoed. 14. H. F. B. Wessel Brown. 15. H. G. Fahnøe. 16. Hans Magnus Rjær (Pastor Rjær i Gudme). 17. Peter Christian Andersen (Møller Andersen i Holse Mølle). 18. Hans Peter Langkilde (Proprietair Langkilde paa Langland).

II Fællesclasse: 1. J. J. Petersen. 2. Chr. A. Hansen. 3. Christian Theodor Trojel (Broder til No. 10 i V stud.). 4. Peter Andreas Abraham Wassalle Bognsen (Gudsforvalter Bognsen paa Egefløvgaard). 5. N. J. A. Stricker. 6. H. A. Weeke. 7. F. B. F. Hillerup. 8. G. P. Stokkeby. 9. Niels Christian Barfoed (Kjøbmand Barfoed i Bogense). 10. Jens Carl Christian Svendsen (Gartner Svendsen i Tranekjær). 11. P. Th. Teisen. 12. August Holger Damm (Forpagter Damm

paa Gyldensteen). 13. D. X. Frölich. 14. J. C. J. Andersen. 15. A. Sch. Knudsen. 16. Marcus Rasmus Duff (Skreddermester Duff i Odense). 17. C. J. Ahlefeldt = Laurvig. 18. H. P. Hansen. 19. Johannes Ludvig Camradt (Broder til No. 6 i III stud.). 20. P. F. Langkilde. 21. C. Valentin. 22. Sorgen Peter Petersen (Møller Petersen i Bramstrup Mølle). 23. A. H. Steenbuch. 24. J. G. B. Hansen.

I Fællesclasse: 1. Peter Caspar Wessel Brown (Pastor W. Brown i Sønder-Hvirup). 2. Daniel Wilhelm Emil Lehmann (Kammerraad, Toldkasserer Lehmann i Odense). 3. Albert Sachs (Smedemester Sachs i Aarhus). 4. Peter Emil Haugsted (Snedkermester Haugsted i Odense). 5. Niels Wilhelm Møller (afd. Proprietair Møller til Ørribslevgaard). 6. Sorgen Christian Michael Hvenegaard (Forpagter Hvenegaard paa Blundgaard). 7. Theodor Nicolai Weeke (Kjøbmand Weeke i Odense). 8. Georg Laurik Johannes Annæus Siik (Overlærer Siik). 9. Peter Gilskov (Tugthuusinspecteur Gilskov i Odense). 10. Peter Edvard Jacob Lorenzen Schmidt (Fuldmægtig Schmidt i Middelfart). 11. Christian Krarup (Gudsforvalter Krarup paa Gyldensteen). 12. Frederik Carl Christian Andersen (Skibscapitain Andersen i Odense). 13. Jacob Jacobsen (afd. Kammerraad Jacobsen paa Høistrup). 14. Frederik Carl Christian May (Gjæstgiver May i Odense). 15. Gustav Edvard Hald (Provst Hald i Lumby). 16. Hans Christian Ludvig Sanken (Kjøbmand

Sanken i Odense). 17. Arnold Christian Peter Jessen (Uhrmager Jessen i Odense).

6. Stipendier og Legater.

Med Ministeriets Resolution af 25de October f. A. ere Beneficierne i Skoleaaret 18⁵⁶/₅₇ fordeelte saaledes:

1. Høieste Stipendium 50 Rdl.: G. M. G. Cloos, A. G. Warberg, P. N. Wolf, F. L. Glee-rup, G. G. Meyling, J. Th. Glee-rup, L. P. M. Ch. Wittrup.

2. Mellemste Stipendium 35 Rdl.: P. G. Larsen, Chr. F. Storch, J. Chr. S. Dreyer, J. K. Smidth, Th. J. Thorning, J. P. Brandt, L. Th. Trojel.

3. Laveste Stipendium 20 Rdl.: Chr. P. S. Krag, Th. Schroll, G. Chr. Hansen, S. G. Chr. Lassen, G. F. Riisen, N. B. Aagaard, S. G. N. Pade.

Alle disse Stipendier ere blevne oplagte.

4. Fri Underviisning: G. J. L. Feilberg, L. P. Lorenzen, N. Pedersen (Marslev), W. Gjellerup, C. B. Wittrup, J. L. F. Nielsen, A. J. Jacobsen, A. P. Seedorff, B. A. F. Han-sen, C. D. Storch, P. Chr. G. Nyholm, A. F. S. Petersen, F. D. Petersen, J. B. A. Lind, C. Chr. M. D. Heins, F. G. Duck, F. G. Niemann, J. Aarestrup, A. G. Lund, A. S. Knudsen, samt, som extraordinære Gratister, J. P. J. L. G. N. Sid, Chr. Th. Trojel og G. L. J. A. Sid.

De to Skolen tillagte Portioner af det Moltkeske Legat, hver paa 40 Rdl., oppebares af Disciplene G. P. S. Heiberg og F. L. Gleerup. Da den første af disse er afgaaet ved Dimission, er den ledig bleven Portion af Legatets Epharus bleven tillagt Discipel S. Marestrup.

Det Baggeriske Præmielegat tildeeltes ved Censuren efter Hovedexamen Disciplene P. Chr. S. Krag og Th. Schroll af 6te, S. Chr. S. Dreyer af 5te og N. Pedersen (Holmdrup) af 4de Klasse.

Det større Baggeriske Legat for Dimission tildeeltes Dimittenderne P. N. Damm og N. Jacobsen. Af Frøken Ernsts Legat for Dimission blev een af de større Portioner (82 Rdl.) tillagt G. P. S. Heiberg. Endvidere erholdt af samme Legats Beholdning stud. hist. nat. P. A. Chr. Heiberg (dimitteret 1854) og stud. theol. S. Poulsen (dimitteret 1855) en extraordinair Understøttelse af 50 Rdl. hver.

Samtidig med Resolutionen om Skolebeneficier indløb en Skrivelse til Rector, hvori Ministeriet tilkjendegav, at Samme vel havde tilstaaet en Søn af en af Skolens Lærere, der var optaget i Skolen d. 23de August s. A., den for ham foreslaaede extraordinaire Gratistplads, men kun for Skoleaarets første Halvdeel og kun under Forudsætning af at hans Flid og Fremgang viste sig tilfredsstillende, hvorom Man henimod Udgangen af nævnte Tidspunkt imødesaae nærmere Indberetning, for at det derefter kunde afgjøres, om Skolebeneficiet kunde tilstaaes ham for hele Skoleaaret. Ved under 24de Marts d. A. at afgive den forlangte Erklæring om vedkommende Discipel tillod Rector

sig tillige at gjøre opmærksom paa, at det hidtil havde været Praxis her at indstille Læreres Sønner lige fra deres Indtrædelse i Skolen til at nyde fri Skolegang som extraordinaire Gratister, og at et saadant Beneficium tidligere altid var blevet tilstaaet dem uden Indskrænkning; af Ministeriets Skrivelse maatte han imidlertid formode, at der var skeet en Indskrænkning i denne Begunstigelse, men da Sntet herom før var kommet til Skolens Kundskab, bad han sig underrettet om de Forholdsregler, han fremtidig havde at følge med Hensyn til Indstilling om fri Skolegang for Læreres Sønner. Ministeriet svarede herpaa i Skrivelse af 8de April d. A. saaledes:

— „Med Hensyn til den af Hr. Professorens sluttelig i Deres Skrivelse fremsatte Forespørgsel undlader Ministeriet ikke at tilføie, at det ganske rigtig forholder sig, som De antager, at det er vedtaget af Ministeriet at bevilge extraordinair Gratistplads til Sønner af Skolens Lærere kun paa et halvt Aar første Gang, naar den tildeles umiddelbart efter de vedkommende Disciplees Optagelse i Skolen, en Indskrænkning ved Bevilgelsen, som Ministeriet i denne Art Tilfælde, hvori der alene paa Grund af Faderens Stilling gjøres Undtagelse fra de lovbestemte almindelige Regler, har fundet fornøden for ikke at affjære sig Muligheden af allerede i Skoleaarets Løb at lade Beneficiet ophøre, saafremt den vedkommende Discipel dertil skulde findes uqualificeret“.

---

7. Udtog af Skolens Regnskab for
Finantsaaret 1856-57.

	I n d t æ g t.		
	Rbl.	Sf.	
1. Renter af Skolens Formue . . .	1,267	83	
2. Jordebogsindtægter i Korn og Penge:			
A. Bøndergods	1,172	18	
B. Tiender	9,273	5 ¹ / ₂	
C. Jordskyldepenge	26	32	
D. Indtægter henhørende til næste Regnskabsaar, men optagne som Forudbetaling i dette	1,392	49 ¹ / ₂	
3. Indtægter fra Kirker og Præstefald .	1,721	66	
4. Indtægter fra Amtstuen	736	84	
5. Skolecontingenter	3,504	35	
6. Forskjellige ubestemte og extraordinaire Indtægter	15	10	
7. Beholdning fra Finantsaaret 18 ⁵⁵ / ₅₆	3,585	36	
8. Indkomne Restancer fra foregaaende Aar	180	40	
9. Indbetalte Capitaler	748	43	
10. Afdrag paa GageforSkud og Gjeld .	206	24	
11. Indtægter ifølge Decisionsposter . .	3	—	
12. Indeholdte Præmier til Livsforfik- kringselskabet	199	68	
13. Tilskud fra den almindelige Skolefond	3,000	—	
	<hr/>		
Summa Indtægt	27,033	18	
	Udgift	23,718	49 ¹ / ₂
	<hr/>		
Beholdning	3,314	64 ¹ / ₂	

	U d g i f t.	Rbl.	St.
1.	Gager til samtlige faste Lærere med Tillæg	14,892	16
2.	Betaling til Timelærere	1,580	66
3.	Godtgjørelse til faste Lærere for Ex- tratimer	373	18
4.	Pensioner	400	—
5.	Regnskabsføring	297	—
6.	A. Skatter	708	78 ¹ / ₂
	B. Afgifter	54	63
7.	A. Til Skolens Bibliothek og videns- skabelige Samlinger	348	25
	B. Bibliothekarens Løn og til Cata- logens Forfattelse	150	—
8.	Bygningernes Vedligeholdelse	1,278	1
9.	Inventariets Vedligeholdelse	295	4
10.	Brændselsfornødenheder	493	—
11.	Belysningsfornødenheder	118	80
12.	Forskjellige løbende og tilfældige Udgifter :		
	A. Skoleopvartning	226	—
	B. Reengjøring	64	94
	C. Porto, Protokoller Skrivemate- rialier samt til en Skriver	159	52
	D. Programmer og Skolehvitidelighd.	144	86
	E. Andre Udgifter	32	15
13.	Extraordinaire Udgifter	39	4
14.	Udgifter ifølge Decisionsposter	1	30
15.	Gageforbud	475	—
16.	Indsendte Præmier til Livsforsikrings- selskabet	199	68
17.	Udlaante Capitaler	748	43
18.	Afsum Kirke	209	87 ¹ / ₂
19.	Udestaaende Restancer	427	82 ¹ / ₂
	Summa Udgift	23,718	49 ¹ / ₂

8. Forandringer i Skolebygningen.

Efterat den nye Skolebygning i Aaret 1846 var opført og tagen i Brug, beundrede Alle ikke blot den hensigtsmæssige Indretning deraf, men ogsaa det store Rum, som var anvendt til Classæværelser og Samlingers Locale; ja Adskillige meente endog, at Rummet var altfor overdaadigt i Forhold til Classernes og Disciplenes Antal. Men godt var det, at der ikke blot blev bygget til Datidens Behov, men rigelig; ellers havde man nu været i den største Forlegenhed, uden at have Byggeplads til Udvidelse, selv om man havde kunnet faae Penge til en ny Tilbygning. Skolelocalet bestod oprindelig af 9 ligestore Værelser (12 Alen lange og 9 Alen dybe) i Belleetagen, paa begge Sider af en igjennem Bygningens Midte løbende Corridor, af hvilke de 7 vare bestemte til det ved den provisoriske Plan af 25 Juli 1845 fastsatte Antal Classer, det ottende skulde bruges til Hjælpeklasse og Musikværelse, og det niende indtil videre anvendes til Lærernes Afstrædelsesværelse og Skoleapparaters samt Discipulbibliothekets Opbevaring. I Stueetagen bleve to Værelser, som i Størrelse svarede til Classæværelserne, anviste Bibliotheket, og paa Loftet var indrettet to større Værelser og et mindre Kammer til Opbevaring af de naturhistoriske og physiske Samlinger m. m. I de nærmest følgende Aar var der næsten altid Brug for det ottende Værelse i Rækken af Skolestuerne til en Deling af en eller anden Klasse, først den toaarige sjette, efter 1851 af tredie eller fjerde Klasse. Snart gjorde ved Siden heraf Trangen til et særegt Locale for den naturhistoriske Underviisning sig gjeldende, paa samme Tid som Lærernes Afstrædelsesværelse ved sin Størrelse

og Beliggenhed ved Enden af Corridoren imod den kolde Trappegang befandt^s vanskeligt at holde varmt. Med Ministeriets Samtykke blev da dette sidste Værelse for 2 Aar siden deelt i to Rum, det ene paa 8, det andet paa 4 Alens Længde, og paa samme Tid blev af de to midterste Glasseværelser til Gaarden dannet tre, hvert paa 8 Alens Længde, til mindre frekventerede Classer; hvorefter ogsaa en særegen naturhistorisk Klasse kunde indrettes. Det var heldigt, at just ifjor, da Realunderviisningen saa pludselig indførtes, ingen Deling af nogen Klasse var fornøden, saa at eet Locale stod ledigt; dette blev nu benyttet til den ene Realclasse, og det naturhistoriske Værelse til den anden; den naturhistoriske Underviisning henlagdes til Lærerværelset, og Lærerne maae fra den Tid af uoies med det lille Kammer, som er fremkommet ved omtalte Deling af det oprindelige Lærerværelse og er blevet forsynet med en Kaffelovn. For at tilveiebringe Locale til den øverste Realclasse, som skulde oprettes ved Begyndelsen af dette Skoleaar, maatte man atter danne tre Værelser af de tvende til Gaden i Midten af Bygningen, lige overfor de forhen deelte, og saaledes bleve kun fire større Værelser tilbage, hvoraf det ene endda kun kan benyttes til en lidet talrig Klasse, fordi det tillige er Localet for Sangunderviisningen i Vintermaanederne, imedens Solennitetsalen i de senere Aar bruges til denne Underviisning, saalænge Weiret ikke er meget koldt. Derhos var Fællesclassernes Frequent^s i de senere Aar stegen betydelig, og efterat den private Realskole var ophævet og Realclasser forbundne med Cathedral-skolen, var det at vente, at disse Fællesclasser snart vilde blive saa overfyldte, at en Deling af dem i parallelle Afdelinger var nødvendig: en Eventualitet, paa hvilken Ministeriet selv allerede under 23de No-

vember 1855 samtidig med at det gav sit Minde til Dypretelsen af Realclasser, havde troet at burde henlede Rectors Dymærksomhed. Man maatte da itide være belavet paa at møde denne Eventualitet, men flere Classævareiser kunde kun tilveiebringes ved en betydelig Forandring i Benyttelsen af de hidtil til Samlingernes Opbevarelse bestemte Localer. Efterat Underviisningsinspecteuren under sit Ophold her ifjor i Juli havde taget alle Localiteter i Diesyn og baade gjort sig bekjendt med og billiget de paatænkte Foranstaltninger til at vinde mere Plads til Underviisningen, indsendte Rector, der tillige havde confereret med Bygningsinspecteuren og af ham modtaget de fornødne Overslag over Bekostningerne, under 9de August f. A. sit Forslag om at flytte Bibliotheket op paa Loftet deels i de to Værelser, som hidtil havde indeholdt de naturvidenskabelige Samlinger, deels i 2 Værelser, som lige over for disse maatte indrettes paa den anden Side af Loftsgangen. Disse Værelser vilde blive betydelig lavere og smallere (kun 3 Al. 18 L. høie, 5 Al. dybe) end de forrige Bibliotheksværelser; men naar der havde den dobbelte Længde imod før, maatte dette Rum afgive tilstrækkelig Plads for Bibliotheket, om det end var langt mindre smukt og beqvemt og i andre Henseender ringere end det forrige. Endeel nye Reoler maatte vel derhos anskaffes, skjøndt dog de gamle Gylder for den større Deel vilde kunne omdannes til at passe i det nye Locale. Naar denne Flytning var fæet, vandtes i Stueetagen to meget gode og rummelige Værelser til Classer; i disse skulde alle brugelige Apparater henhørende til de naturvidenskabelige Samlinger hen sættes deels i Skabe, deels i et fra det ene Værelse taget lille Afstykke, hvorimod de mange ubrugelige eller lidet brugte Dele af Skolens vidtløftige physiske Samling kunde

faae Plads i et større Værelse paa Loftet bagved det nye Bibliothekslocale, hvilket Værelse var dannet af et tidligere tildeels til samme Brug anvendt Kammeres Forbindelse med et til samme stødende Pulterkammer, der hørte til Rectors Leilighed. I Stueetagens tvende nye Skolestuer var det paatænkt enten at henlægge Underviisningen for de tvende Classer, hvori Naturlæren doceres (7de og 5te Reacl.), eller maaskee hellere at anvende det ene Værelse udelukkende til Underviisning i Naturlære og Naturhistorie, og i det andet i fornødent Fald at placere en Deling af Fællesclasserne, og derimod at gjøre den nuværende naturhistoriske Classe (det saakaldte Lærerværelse) til Locale for en permanent Classe, hvorved det bliver lettere at have Tilsyn med Disciplene, der saaledes i Regelen næsten alle ere samlede i een Etage. Denne Plan blev efter nogle Forhandlinger og paa Forlangende givne nærmere Oplysninger bifaldet af Ministeriet, og Rigsdagen bevilgede de til Udførelsen medgaaende Bekostninger, der baade hvad Bygningsarbeide og nyt Classinventariums, Skabes samt Reolers Anskaffelse og Omdannelse angaaer, beløbe sig til lidt over 1200 Rbd. Arbeidet er nu paabegyndt, og jeg haaber, at det vil kunne fremmes saaledes i Løbet af disse Maaneder, at de nye Classelocaler ville være til Disposition i Begyndelsen af det næste Skoleaar, da rimeligviis allerede en Deling af i det mindste een af Fællesclasserne vil indtræde. Inventariet i de nye Classer vil blive ligt det tidligere til den naturhistoriske Classe anskaffede, altsaa med halvbrunde Borde og Bænke, hvilken Form er befunden hensigtsmæssigst ogsaa til almindelig Brug, da saadant Inventarium letter Ovsigten over Disciplene og optager meget mindre Plads end de lange skraae Borde.

Et andet betydeligere Bygningsarbeide, som skal fore-

tages i denne Sommer, er desværre fremkaldt ved en be-
drøvelig Nødvendighed. Skolebygningen ligger paa et
temmelig sumpigt Terrain, og har, skjøndt alle Forsigtig-
hedsregler ere anvendte af Bygmesteren, dog aldrig været
fri for nogen skadelig Virkning af denne Beliggenhed; men
efterat de gamle Vandledninger og Brønde i hele Byen
vare blevne ombyttede med det nye Vandværk, har ligesom
i flere af Byens Bygninger saaledes ogsaa her Fugtighed
tiltaget i en foruroligende Grad, saaledes at denne har
ødelagt Gulvene i hele Kjelderetagen og tildeels Gymnastik-
salen. Der maatte da itide tages Forholdsregler herimod,
for at der ikke skulde udvikle sig Svamp, og det er derfor
anseet for nødvendigt deels at optage Gulvene og lægge
nye paa nye Underlag, samt tilveiebringe Lufttræk under
Gulvet i Gymnastiksalen, deels ved Drainsrør, som maae
føres i en lang Strækning over Graabrødretorvet igjennem
Cantorens og Hospitalets Have ned til Rosenbækken, at
aflede Vandet fra Kjeldereren. Ogsaa dette paatrængende
Arbejde, hvortil Bekostningen er anslaaet til 1047 Rd.
3 Mk. 6 Sk., er paabegyndt, efterat de fornødne Penge
vare bevilgede ved Finantsloven.

---

9. Foregelse af Underviisningsapparater.

Den zoologiske Samling er bleven forøget med føl-
gende Stykker, der ere forærede til den:

1) Af afd. Dr. Esbensen's Samlinger: Cranium af
en Bøxen, 3 Børnecranier, et Bækken; 2) af Discipel
Seedorff er skjenket en Falco huteo (Buteo vulgaris),
udstoppet; 3) af Discipel Christen Hansen Chara-

drius helveticus; 4) af Discipel Narestrup Tænia sp. i Spiritus; 5) af Hr. Bagermester Falk en Landskildpadde.

Til Sangundervisningen er anskaffet: 25 Exemplarer af Berggreen's Sange 6te Hefte og 7 Exemplarer af Sammes Sange 4de Hefte; til Tegneundervisningen 24 store Dvelfestavler, udgivne af Prof. Hetsch, 63 Gibsaffstøbninger, udførte efter antike Ornamente af Tegnelærer Hølsted og 7 forskellige Vaser fra den kongelige Porcellainsfabrik i Kbhvn; til Gymnastikundervisningen: 12 Trægebærer.

---

10. Bibliotheket.

Skolens Bibliothek er siden sidste Programs Udgivelse blevet forøget med følgende Skrifter (de af Ministeriet sendte ere betegne med †, de af Andre givne med *).

Ankjer, S., Geogr.-statistisk Haandbog. 8=13 S. Kbh. 1856=57.

Archiv f. das Studium der neueren Sprachen u. Literaturen, hrsg. v. E. Herrig. 19=20 B. Brunsch. 1856.

Aristophanes, Ausgew. Komödien. Erkl. v. Th. Kock. 1-3 B. Lpz. 1852-56.

Ushjornsen, P. C., og Moe, J., Norske Folkeeventyr. 2 Udg. Christiania 1852.

Barfod, Fr., Fortællinger af Fædrelandets Historie. Kbh. 1853.

Biblen, osv. af J. C. Lindberg, 10 S. D.n. Test. Kbh. 1856.

Bibliographie, Allg., f. Deutschl. 1856 No. 19=52; 1857 No. 1=14. Lpz.

* Bischoff, J., Materialier til at indøve den tydske Formlære. Randers 1856.

Brandt, C. J., Gammel-danskt Læsebog. I. Kbh. 1857.

Braun, J. C., Fr. Rückert als Dyrker. Siegen u. Wiesbaden 1844.

Bröchner, H., Bened. Spinoza. Kbh. 1857.

Bull, A., Kort over Fyen og Langeland. 1856.

- Caesaris, C. J., commentarii de bello Gall. Erkl. v. Fr. Kraner. 2 Aufl. Brl. 1855.
- Skrifter osv. og oplyste af J. S. B. Suhr. 2 D. Borgerkrigen samt Alexandriner- Africaner- og den spanske Krig. Kbh. 1840.
- Christian IVs egenhændige Breve, Befalinger og Statskrivelser til Rigsraadet. Udg. af C. Molbech. 1 Bds. 2 H. Kbh. 1848.
- * Ciceronis, M. T., orationes omnes. T. 1-3. Halæ et Berol. 1815.
- De natura deorum libri III erkl. v. G. T. Schoemann. Lpz. 1850.
- Cato major s. de senectute. Erkl. v. J. Sommerbrodt 2 Aufl. Brl. 1855.
- Lælius. Erkl. v. C. W. Nauck. 2 Aufl. Brl. 1855.
- Orator. Erkl. v. O. Jahn. Lpz. 1851.
- Brutus. Erkl. v. O. Jahn. Lpz. 1849.
- Tuscul. disputationum libri V. Erkl. v. G. Tischer. 2 Aufl. Lpz. 1854.
- de officiis libri III. Erkl. v. G. Fr. Unger. Lpz. 1852.
- * — — Ed. Billerbeck. Hannov. 1827.
- * — Ni Taler osv. af N. Møller. Kbh. 1817.
- * Cook, James, Voyages round the world. V. 1-7. Lond. 1809.
- * Cornelii Nepotis vitæ excellentium imp. Ed. nova ad exemplum Bardilianum expr. Halæ 1831.
- * Deichmann's, J., franske Grammatik, bearb. af B. Chr. D. Westengaard. 6 Dpl. Kbh. 1835.
- Demosthenes, Ausgew. Reden. Erkl. v. A. Westermann. 1-3. B. 2 n. 1 Aufl. 1853, 55, 52.
- † Diplomatarium Christiæni 1mi. Ved H. Knudsen. Udg. af C. F. Wegener. Kbh. 1856.
- * Engelstoft, C. L., Om Udgaverne og Udgivning af d. dff. Biheloversf. fra Reform. til vore Tider. Kbh. 1856.
- Eschricht, D. F., Føkkelige Foredrag. 2 Saml. 1 H. Kbh. 1857.
- Euripides, Ausgew. Tragödien. Erkl. v. F. G. Schöne. 1-2 B. Lpz. 1851-53.
- † Fog, B. J., Cartesius, den nyere Philosophies Fader. Kbh. 1856.
- † Forelæsninger og Øvelser ved Kbhvs. Univ. og d. polyt. Lærestalt. 2 Halvaar 1856.
- † Fortegnelse over de 141 Studerende, som i Aaret 1856 have tilendebragt Afgangsex. eller Adgangsex.
- Frelligrath, F., Gedächte. Stuttg. u. Lüz. 1838.
- Frlis, St., Roskilde Domkirk. 2 H. Kbh. 1852.
- * Georges, R. C., Lateinisch-deutsches Handwörterbuch nach J. J.

- G. Scheller u. G. H. Lünemann neu bearb. 1-2 B. 8
 Aufl. Lpz. 1838.
- Gräfe, J. G. Th., Lehrbuch einer allg. Literärgesch. aller bekannten
 Völker der Welt. 3 Bds. 3 Abth. 7 Lfr. Lpz. 1856.
- Griechische Dichter in neuen metr. Uebsn. hrsg. v. Dsiander u.
 Schwab, 62-64 Bdsch. (Theokritos, Bion u. Moschos,
 übf. v. F. Zimmermann, II-III. — Pindar's Siegesgefänge, übf.
 v. G. Ludwig, III.) Stuttg. 1856.
- Griechische Prosaiker in neuen Uebsn. hrsg. v. Dsiander u.
 Schwab, 262-280. Bdsch. (Platons Werke, 2 Gr. I-II; 3
 Gr. II; 4 Gr. IV-VII. — Aristoteles B. XV-XXI. — Plu-
 tarchs B. XV, XXXIV-XXXVI. — Fl. Josephus B. VII.)
 Stuttg. 1856.
- Grimm, J. u. W., Deutsches Wörterbuch. 2 Bs. 4 Lfr. Lpz. 1856.
- Grundtvig, N. F. S., Optrin af Nordens Kæmpeliv 1 D. Kbh. 1811.
- * Hammerich, M., 100 Psalmer udg. til Brug ved Underv. Kbh. 1857.
- * Henrichsen, R. J. F., Opgaver til Oversættelse fra Latin paa
 Dansk. 2 Udg. Kbh. 1857.
- Herder, J. G. v., sämtliche Werke. 1-20 Th. Stuttg. u. Tüb.
 1827-30.
- * Herodoti Halicarn. historiarum libri IX. Edd. F. V. Reitzius
 et G. H. Schäfer. Cum Laur. Vallæ interpr. Lat. V. 1-2.
 Lps. 1820-25.
- Herodotos erkl. v. H. Stein. 1 B. (1-2 Buch). Brl. 1856.
- Hertz, H., Dramatische Werke. 13 B. Kbh. 1856.
- Homers Iliade. Erkl. v. J. U. Faesi. 2 Aufl. 1-2 B. Lpz. 1854.
 Brl. 1855.
- * — Ilias übf. v. J. H. Voss. Stereot. Stuttg. u. Tüb. 1839.
- Horatius, Satiren u. Episteln, erkl. v. G. T. A. Krüger. 2 Lfr.
 Lpz. 1856.
- * — Epistler, ovf. m. Anm. af J. H. Smidth. Kbh. 1817.
- * Jørgensen, C. F., Materialier til latinske Stile for Mellemclasse-
 ferne. 1-2 Saml. Kbh. 1839-40.
- Isokrates, Ausgew. Reden. Erkl. v. R. Rauchenstein. 2
 Aufl. Brl. 1855.
- Jahrbuch, Berliner astron. f. 1857 u. 58, hrsg. v. I. F. Encke
 u. Wolfers. Brl. 1854-55.
- Jean Pauls sämtliche Werke, 1-60 B. Brl. 1826-28. — Lite-
 rarischer Nachlaß, 1 B. Brl. 1836. — Briefwechsel mit Chr. Ditto,
 1-4 B. Brl. 1829-33. — Biographischer Commentar v. R. D.
 Späcker, 1-5 B. (61-65 B.) Lpz. 1833.

- * Johnstrup, Fr., De chemiske Grundstoffer og deres vigtigste Forb. i den uorg. Natur. Ringsted 1855.
- * Juvenals udvalgte Satirer, osv. og forkl. af D. Worm. Udg. af N. Møller og N. B. Dorph. Kbh. 1838.
- Keyser, N., Nordmændenes Religionsforfatning i Hedendommen. Christiania 1847.
- Den norske Kirkes Hist. under Katholicismen. 1 B., 2 Bb. 1 Halvdeel. Christiania 1856.
- Kiepert, H., Wandkarte von Alt-Griechenland (9 Bl.). Weimar 1847.
- Wandkarte von Alt-Italien (12 Bl.). Weimar 1850.
- (Kierkegaard, S.) Udfutt. uvidensf. Efterkrift til de filosofiske Smuler af Joh. Climacus. Kbh. 1846.
- * Krig, Civilisationens, Humanitetens o. s. v. Tjende. Kbh. 1849. 6 Expl.
- † La Cour, N. G., Lærebog i Gymnastik for Borger- og Almueskolerne i Danmark. Kbh. 1856.
- Landais, Napol., Dictionnaire classique de la langue Française. 5 ed. Par. 1846.
- Lange, Fr., Skolen og Livet. 2 Halvd. Kbh. 1856.
- * Lassen, H. C. F., Lydsf. Læsebog, i to Parallel-Kursus, for Mellemklasser. Ds. 1856.
- * Lindberg, J. C., Fuldst. gramm. Analyse af de første Capitler i Genesis. Kbh. 1833.
- † Linde, M. C. P., Meddelelser ang. Kbh's. Univ., den polyt. Læreanstalt o. s. v. f. A. 1849-56. 1 H. Kbh. 1857.
- Lisco, F. G., Das alte Test. Mit Erklärungen, Einleitungen ic. 2 Ausg. Brl. 1853.
- Livi, T., ab urbe condita libri. Erkl. v. W. Weissenborn. 1-4 B. (Buch 1-10, 21-23). Lpz. 1853-54. Brl. 1855.
- * — — — Emend. L. Tafel. T. 1-3. Stutg. 1824-25.
- * — — Römische Geschichte, übf. v. Dertel. 1-8 B. Stuttg. 1840-44.
- Love og Anordninger m. m. f. A. 1856. Saml. og udg. af L. Ulgreen-Ulfving. IV Ds. 2 B. Kbh. 1857.
- Lysias, Ausgew. Reden. Erkl. v. R. Rauchenstein. Lpz. 1853.
- Maanedsskrift, Danfl. Red. og udg. af M. G. S. Steenstrup. Juni 1856—Mai 1857. Kbh.
- * Manuskript: „Udførligt om Odense.“
- Menzel, W. Wolf, Die Gefänge der Völker. Lpz. 1851.
- Millin, A. L., mythologische Gallerie. 2 Aufl. 1-2 B. Brl. 1836.
- † Moltbech, C., blandede Skrifter. 2 Saml. Udg. af Forf. 1-3 B. Kbh. 1853-55.
- * Mundt, C. E., Ledetraad ved Regneunderv. 3 Opl. Kbh. 1856.

- Müller, Joh., Lehrbuch der kosmischen Physik. Brnschw. 1856. Mit
einem Atlas.
- Mynster, J. P., Blandede Skrifter. 6 B. Kbh. 1856=57.
- Möhl, R. G., Geogr. Landflabbilleder, osv. og bearb. efter C. Vogel.
1 H. Kbh. 1857.
- Natur, Aus der. No. 7=9. Lpz. 1855=56.
- Nielsen, N., Philosophie og Mathematik. Kbh. 1857.
- Nodier, Ch., La neuvaîne de la chandeleur et Lydie. Brux-
et Lpz. 1840.
- Novalis' Skrifter. Hæf. v. F. Schlegel, L. Tieck u. C. v. Bü-
low. 1=2 Th. Berl. 1802. 3 Th. Berl. 1846.
- + Oversigt over d. kgl. dsk. Vidensk. Selsks. Forhandl. og dets
Medlemmers Arbejder. Af G. Forchhammer. 1855, No.
5-8; 1856 No. 1-3.
- * Overflou, Th., Den danske Skueplads i dens Historie. 2 D.
Kbh. 1856.
- Passow, F., Handwörterbuch der griech. Sprache. Neu bearb. v.
Rost, Palm, Kreussler, Keil, Peter u. Benseler.
2 Bs. 2 Abth. 10-12 Lfr. Lpz. 1856.
- * Pedersens, Christiern, danske Skrifter. 5 B. Udg. af C.
J. Brandt. Kbh. 1856.
- * Persius' Satirer, osv. og forkl. af D. Worm. Udg. af R. Mos-
ler og N. B. Dorph. Kbh. 1840.
- Petersen, N. M., Danm. Hist. i Hedenold. 2 Dpl. 1 Ds. 2=3
H., 2=3 D. Kbh. 1854=55.
- * — — Bidrag til d. dnl. Liter. Hist. III. 2 H. Kbh. 1856.
- * Platon, Udvalgte Dialoger, osv. af C. I. Heise. 1 D. Kbh. 1830.
- * Plutarchs Levnetsbeskrivelser af Themistocles og Camillus, Alexan-
der og Cæsar. Udg. ved N. Lang Ridsen. 2 Udg. Kbh. 1826.
- Poetarum tragicorum Græcorum fragmenta ad. F. Guil.
Wagner V. I, III. Vratisl. 1852 et 48.
- Poggel, Casp., Theorie des Reimes u. der Gleichlänge mit beson-
derer Rücksicht auf Gøtthe. Münster 1836. (Hamm 1834).
- Pouillet=Müller, Lehrbuch der Physik u. Meteorologie. 5 Aufl.
1 Ds. 1=4 Lfr. Brnschw. 1856.
- Povelsen, Severin, Prosodia Danica. Kbh. 1671.
- + Programmer:
1. Fra Kbh's. Univ. Til H. M. Kongens Fødselsfest 1856 (J. N.
Madsvig, Om de grammatikalske Betegnelser's Tilblivelse og Væsen,
1 Stykke). — Til Reformationensfesten 1856 (C. E. Levy, Chr. J.
Berger, en litterærhistorisk Skizze).
  2. Fra de lærde Skoler og høiere Realskoler i Konger. Danm. og

Hertugd. Slesvig 1856: Aalborg Kathsk. — Aarhus Cathsk. (Forts. tegn. over Skolens Bibliothek, 2 Ufd.). — Borgerdydsk. p. Chrh. (M. Hammerich, 1. Svenske Vers af Bellmann, Tegnér og Runeberg; 2. Om Afgangsprøven ved de lærde Skoler). — Borgerdydsk. i Kbh. — Flensb. Gelehrten u. Realsch. (Schumacher, Der Lehrerberuf in seinen Antinomien.) — Frederiksb. l. St. (Tillæg til Bibl.-Catal.). — Haderslev l. Sk. (Lembcke, Udv. Oder af Horats ovs.). — Helsingørsh. Realsk. (Skoleplan). — Herlufsholms l. Sk. — Horsens l. Sk. — Kolding l. Sk. (C. F. Jørgensen, Forbemærkninger til en danske-lat. Ordbog). — Metropolitansk. (C. P. J. Krebs, Salomons Ordsprog Cap. 1-9, bearb. som Prøve til Skolebrug). — Nykjøbing Kathsk. (G. Lund, 2 literaturhist. Tabeller). — Odense Cathsk. (N. J. J. Henriksen, Deposits og Pænalisme). — Randers l. St. — Reykjavik Latinsk f. 1855. Reykjaviks Pastoralseminarium. — Ribe Kathsk. 1. Examenprogram. — 2. Prg. i Anl. af Skolebyggn. Indvielse (C. H. A. Bendtsen, Om Ribe Kathsk. Bygninger forud og nu). — Roeskilde Kathsk. — Rønne h. Realsk. (H. K. Whitte, Scener af Terents's Eunuchus). — Schleswig Domschule (C. Johansen, Ueber Anschauungsunterricht). — Sorø Ak. Sk. (E. Bojesen, Sagnet om de Saliges Her). — Viborg Kathsk. — Det v. Westenske Institut (H. G. Bohr, Forts. af Sagen om Realskolen og dens Afgangsex.)

3. Fra Hertugd. Holsten og Lauenborg 8 Prg. for 1856.

4. Fra Preussen 134 Prg. for 1855.

Quintiliani, M. F., institutiones oratoriae lib. Xmus. Erkl. v. E. Bonnel. 2 Aufl. Brl. 1855.

† Ravn, N. E., Om Svangerskabstidens Grændser. Kbh. 1856.

* Regesta diplomatica historiae Danicae cura societatis reg. scientiarum Danicae. T. post. II. Kbh. 1856.

Repertorium, Leipziger, der deutschen u. ausländ. Lit. Hrsg. v. E. G. Gersdorf. 1856, No. VIII-XXIV; 1857, No. I-V. Lpz.

Reskripter og Resolutioner, Rgl., m. m. f. N. 1850, saml. og udg. af L. Algreen-Ussing. Næste Række. Kbh. 1856.

† — — — Geistligheden i Danmark vedkommende. Saml. og udg. af C. F. Schwarzkopff. Ny Række. 1-2 B. 1846-49. Kbh. 1855-56.

Römische Dichter in neuen metr. Uebsn. hrsg. v. Dsiander u. Schwab, 65-68 Bdh. (Silius Ital., Punischer Krieg II-V.) Stuttg. 1856.

Römische Prosaiker in neuen Uebsn. hrsg. v. Dsiander u.

- Schwab, 210-17 Bdch. (Plinius Naturgesch. XXX-XXXV. — Kaisergeschichte, I-II.) Stuttg. 1856=57.
- Rückert, Fr., Gesammelte Gedichte. 1-6 B. Erl. 1836=38.
- Die Weisheit der Brahmanen. 1-6 B. Lpz. 1837=39.
- 7 Bücher morgenländischer Sagen u. Geschichten. 1-2 B. Stuttg. 1837.
- Brahmanische Erzählungen. Lpz. 1839.
- Sallusti Crispi, C., de conjur. Catilinæ et de bello Jugurthino libri. Erkl. v. R. Jacobs. 2 Aufl. Brl. 1855.
- Schleiden, M. J., Die Pflanze u. ihr Leben. 2 Aufl. Lpz. 1850.
- Schnitzlein, A., Iconographia familiarum naturalium regni vegetabilis. Fasc. XI. Bonn.
- Schwab, G., 5 Bücher deutscher Lieder u. Gedichte. 2 Aufl. Lpz. 1840.
- * Sigurdsson, J., Om Islands statsretlige Forhold. Kbh. 1855.
- Skolens Reform. Et Lidsøstr. udg. af F. A. Mølle og H. Schneeploth. 1856 April=Decb. Kbh.
- Sophocles, erkl. v. F. Schneidewin. 6 Bdch. Trachinierinnen. Lpz. 1854.
- † Statistisk Tabelværk. Ny Række. 12 B. 1 Afd. Kbh. 1856.
- Stöckhardt, J. A., Die Schule der Chemie. 6 Aufl. Brnschw. 1852.
- Tacitus, Corn. Erkl. v. K. Nipperdey. 1 B. 2 Aufl. Brl. 1855. 2 B. Lpz. 1852.
- Talvj, Volkslieder der Serben. Metr. übf. u. hist. eingeleitet. 1-2 B. 2 Aufl. Halle u. Lpz. 1835.
- Tegnér, Es., samlade Skrifter. 1-2 B. Stockh. 1847.
- * Testamentum, Novum, Græce, nova versione Lat. illustr. autore H. A. Schott. Ed. 4. Lps. 1839.
- Thiers, A., Histoire du consulat et de l'empire. 62-73 livraison Brux. 1856.
- Thomsen, J., Vandringer paa Naturvidenskabens Gebeet. 2 Halvd. Kbh. 1856.
- † Thornam, Chr., Afbildninger til Brug ved Underv. i Zoologie. 1 H.
- Tidsskrift f. popul. Fremstillinger af Naturvidenskabene, udg. af Fogh, Lütken og Vaupell. 3 Bs. 3 H. — 4 Bs. 2 H. Kbh. 1856-57.
- Nordisk Universitets-, 1 Aarg. 4 H.; 2 Aarg. 2-3 H. Upsala, Lund, Christiania 1856.
- Trap, J. P., Statist.-topogr. Beskr. af Konger. Danm. 2-3 H. Kbh. 1856.
- Tuxen, L. R., Det plattyske Folkesprog i Angel. Kbh. 1857.

- Ulrichs, H. N., Reisen u. Forschungen in Griechenland. 1 Th. Bremen 1840.
- * Virgilius Maro, P., Æneiden. Dvsf. i Orig. Versen. ved S. Meisling. 1-2 B. Sigsf. 1824 og Kbh. 1826.
- * Wegener, J. C., Dggaver til danske Udarbeidelser. Ny Udg. Kbh. 1857.
- Westphalen, E. J. de, Monumenta inedita rerum Germanicarum, præcipue Cimbricarum et Megalopolensium. T. 1-4. Lpz. 1739-45.
- † Wiehe, T. Guil., De vestigiis et reliquiis synonymicæ artis Græcorum. Haun. 1856.
- Wolff, D. L. B., Halle der Völker. 1-2 B. Jrf. a. M. 1837.
- Wunderhorn, Des Knaben. Alte deutsche Lieder gesammelt v. A. A. v. Arnim u. Cl. Brentano. 1-3 B. Charlottenburg u. Brl. 1845-46.
- Xenophons Memoiren. Erkl. v. L. Breitenbach. Lpz. 1854.
- Anabasis. Erkl. v. F. K. Hertlein. 2 Aufl. Lpz. 1854.
- Cyropædie. Erkl. v. F. K. Hertlein. 1-2 B. Lpz. 1853
- Zeitschrift f. d. Alterthumswissenschaft, hrsg. v. J. Caesar. 1856, 1-6 H. Wetzlar.
- f. d. Gymnasialwesen, hrsg. v. W. J. C. Mützell. Apr. 1856. — März 1857. Brl.
- B. Mathem. u. Physik, hrsg. v. O. Schlömilch u. Witzschel, 1856, 2-6 H.; 1857, 1 H. Lpz.
- Ørsted, H. C., Af mit Livs og min Lids Historie. 4 Bds. 1-2 B. Kbh. 1856-57.

De offentlige Examinier

i

Odense Cathedralsskole for Aaret 1857

foretages i følgende Orden:

A. Afgangsexamen.

Tirsdag den 7 Juli Kl. 8.	VI Cl.	Lydsp.
Onsdag = 8	8.	} Naturhistorie.
— = —	3.	
Torsdag = 9	3.	VI Cl. Fræst.
Løvedag = 11	8.	VII Cl. A. Hebraisk
Mandag = 13	8.	VII Cl. A. Arithmetik.
Tirsdag = 14	8.	VII Cl. A. Latin.
Torsdag = 16	8.	VII Cl. A. Græst.
Fredag = 17	8.	VII A. Religion.
Løvedag = 18	8.	VII A. Historie.
Mandag = 20	8.	VII A. Naturhistorie.
Tirsdag = 21	8.	VII A. Geometrie.

B. Skolens Hovedexamen.

Tirsdagen d. 7de Juli.

- 8—12. V st. Cl. Dansk Stil.
- 8—11. V og IV R., IV st., III st., III R. Cl. Dansk Stil.
- 8—10. II Cl. Dansk Stil.
- 10—12. I Cl. Dansk Stil.
- 3—6. V og IV Realc. Historie og Geographie.
- 3—6. IV st. Cl. Græst.
- 4—6. II Cl. Regning.

Onsdagen d. 8de Juli.

- 8—12. VII Cl. B. Version.
- 8—12. V st. Cl. Latinsk Stiil.
- 8—11. IV st. Cl. Latinsk Stiil.
- 11— 1. I Cl. Regning.
- 3— 6. VII Cl. B. og V Realccl. Geometrisk Opgave.
- 3— 6. III st. Cl. Dansk.

Torsdagen d. 9de Juli.

- 8—12. VII Cl. B. Latinsk Stiil.
- 8—11. V og IV st. Cl. Lydsk Stiil.
- 8—11. V og IV Realccl. Fransk Stiil.
- 11— 1. III st. Cl. Regning.
- 3— 6. VII Cl. B. og V Realccl. Arithmetisk Opgave.
- 3— 6. V st. Cl. Religion.
- 3— 6. V og IV Realccl. Engelsk Stiil.

Fretdagen d. 10de Juli.

- 8—12. VII Cl. B. Dansk Stiil.
- 8—11. V og IV Realccl. Lydsk Stiil.
- 8—12. III st. Cl. Latin.
- 11— 1. III Realccl. Regning.
- 3— 6. V st. Cl. Lydsk.
- 3— 6. IV st. Cl. Fransk.
- 3— 6. III Realccl. Dansk.
- 4— 6. V og IV Realccl. Regning.

Lørdagen d. 11 Juli.

- 8—11. V Realccl. Geometrisk Tegning.
- 8—12. II Cl. Dansk.
- 8—11. I Cl. Naturhistorie
- 3—4¹/₂. VII Cl. B. Hebraisk.
- 3— 6. V st. Cl. Græsk.
- 3— 6. IV Realccl. Dansk.
- 3— 6. III st. Cl. Naturhistorie.

Mandagen d. 13de Juli.

- 8—12. V og IV Realccl. Fransk.
- 8—12. IV st. Cl. Religion.

- 8—12. III Realsk. Lydsf.
- 3— 6. VII Cl. B. og V Realsk. Naturlære.
- 3— 6. II Cl. Naturhistorie.
- 3— 6. I Cl. Danst.

Tirsdagen d. 14de Juli.

- 8—12. VII Cl. B. VI Cl. Historie.
- 8—12. IV st. Cl. Naturhistorie.
- 8—12. III st. Cl. Religion.
- 3— 6. V st. Cl. Fransk.
- 3— 6. IV Realsk. Religion.
- 3— 6. III Realsk. Engelsk.

Onsdagen d. 16de Juli.

- 8—12. VII Cl. B. og VI Cl. Religion.
- 8—12. IV st. Cl. Mathematisk.
- 8—12. II Cl. Historie og Geographie.
- 3— 6. V st. Cl. Latin.
- 3— 6. V og IV Realsk. Engelsk.
- 3— 6. III st. Cl. Arithmetik.
- 3— 6. III Realsk. Naturhistorie.

Fredagen d. 17de Juli.

- 8—12. V st. Cl. Mathematisk.
- 8—12. V og IV Realsk. Naturhistorie.
- 8—12. III st. Cl. Fransk.
- 3— 6. VII Cl. B. VI Cl. Latin.
- 3— 6. IV st. Cl. Lydsf.
- 3— 6. III Realsk. Fransk.
- 3— 6. I Cl. Historie og Geographie.

Lørdagen d. 18de Juli.

- 8—11. VII Cl. B. Mathematisk.
- 8—12. III Realsk. Religion.
- 8—12. II Cl. Fransk.
- 3— 6. VI Cl. Mathematisk.
- 3— 6. V og IV Realsk. Mathematisk.
- 3— 6. IV st. Cl. Historie og Geographie.
- 3— 6. III st. Cl. Lydsf.

Mandagen d. 20de Juli.

- 8—12. VII Cl. B. og VI Cl. Græsk.
- 8—11. V fl. Cl. Naturhistorie.
- 8—12. II Cl. Religion.
- 3— 6. V og IV Realet. Lydsp.
- 3— 6. III fl. Cl. Historie og Geographie.
- 3— 6. III Realet. Mathematik.
- 3— 6. I Cl. Lydsp.

Tirsdagen d. 21de Juli.

- 8—12. V fl. Cl. Historie og Geographie.
- 8—12. IV fl. Cl. Latin.
- 8—12. III Realet. Historie og Geographie.
- 8—12. II Cl. Lydsp.
- 8—11. I Cl. Religion.

Dnsdagen d. 15de Juli Kl. 8 foretages Indlemmelsesproven med dem, som ere anmeldte til Optagelse i Skolen.

Dnsdagen d. 22de Juli Kl. 10 Translocation og Bekjendtgjorelse af Afgangsexamens Udfald.

Disciplenes Fædre og Foresatte samt andre Skolens og Videnskaberne's Belyndere indbydes herved til at bære disse Examinere med deres Nærværelse.

Henrichsen.

